ספר
שער הציון
ומחזה אברהם

Duke University Libraries
D04334624Q

ספר

שער הציון

בו יצוינו כל המקומות אשר בהם ידובר מעיקרי סוגיות
הש"ס בשני התלמודים בבלי וירושלמי ובמפרשיהם
הראשונים אשר בעז"ה הבינותיו וחקרתיו

אני צעיר התלמידים

חיים יעקב בלא"א מו"ה **צבי** ז"ל **מאסמינא**

ונלוה אליו קונטרס

מחזה אברהם

אשר בו יצוינו סוגיות הש"ס בפוסקים ובמפרשיהם הראשונים והאחרונים ·

ונדפס בשנת **תקי"ז** אצל הספר מאמר אברהם

ווילנא

מכתבים

מכתב כבוד הרב הגאון האמתי המפורסם בקצוי ארץ אדמו"ר נפתלי צבי יהודא ברלין שליט"א:

בעז"ה ב' כ"ה תמוז תרל"ו

יציין ופרח · וכאור בוקר יזרח · כבוד ידידי הרב החריף ושנון חוקר ומעמיק בעיקרי התלמוד מו"ה חיים יעקב נ"י

ראיתי את אשר רחש לבבו להיות מבעלי אסופות לאסוף ולקבץ ראשי ענינים עיקרים המפוזרים בתלמודים זער שם זער שם ומר מהוי עלייהו במחוג · והיה לתועלת לאשר רד לבבו בהגיון התלמוד ועם פלפולה נאמן וכו' · והנני בברכה חסד ה' יכובבנו להרבות סגלה · עוד לאסוף ענינים מתחלה · אשר לא קדמוהו אנשי המעלה · והיה בזה לשם ולתהלה · בקרב הוגי תורה · משיבי מלחמתה שערה · כנפש ידידו מוקירו ומכבדו העמוס בעבודה
נפתלי צבי יהודא ברלין:

מכתב מהרב הגאון המפורסם החריף ובקי מו"ה רפאל שפירא נ"י:

בעז"ה יום ג' י"א מ' אב תרל"ו וולאזין

יאר ה' פניו וישם שלום לכבוד ידי"נ הרב החריף ובקי ירא ה' ושוקד על תורתו יקר רוח ומהולל מו"ה חיים יעקב נ"י יהי' עמו

אחדש"ה הגיע לידי מחברתו אשר כננו מעשי ידיו לעשות ציונים לתורה ומודע לבינה קרא · והוטב בעיני כי יהיה תועלת ללומדי תורה המשתעשים ומפלפלים בה · וע"ד אשר בקשה הסכמה ע"ז · לא בי הוא לבא עם מסכימים וגם לדעתי אינו נצרך לזה כי המחברת תעיד על עצמה · וה' יכונן מעשה ידיו ככל חפצו ורצונו הטוב וכאשר איותה לו נפש ידידו הדורש שלומו ומברכו באהבה ·
רפאל בהגאון מוהר"א ליב שפירא זללה"ה:

ראשון לציון

אל תרצה את חבירך בשעת כעסו אחז"ל כי הכועס רוחו אש ודמו בקרבו שלהבת׳ וכל אשר יתחכם המרצה להשכיל פיו בדברי רצוי׳ או לגלות מעמקי לבו בתנועות שונות כדרך המתאמץ לפעול על לב השומע׳ הנה על כל דבריו ותנועותיו עוד יוסיף הכועס להעלות את להבת כעסו׳ כי עיניו ואזניו עצומות ואטומות הנה בשכרון הכעס׳ לבלי הכיר דבר אמת׳ כדברים האלה׳ רחש לבי גם לנוכח מבקרי זמנינו זה׳ אשר כבר נראו בעליל כי אך למצוא מום יחפשו חֵפֶש מְחֻפָּשׂ ומה גם אם המבקר מוצא מקום להשתוות עם המחבר׳ או גם להתגדל עליו׳ כי אז ביותר תבער כמו אש גאוותו באין מכבה׳ וכל אשר המחבר׳ הסופר׳ או המלקט׳ יחגור שארית כחו להראות אמתת כוונתו הרצויה׳ עוד יוסיף השלטן למצוא עונו לשנוא׳ אם לא יתנצל מאומה׳ יאמר שית גאוה יעטף להמחבר הזה׳ וכמו דבר מלך שלטון ישלח דבריו על פני חוצות׳ לאמר קבלו דעתי! ואם בענוה צדק יתנצל ממעמקי לבו׳ יאמר: אך היא היא הגאוה הממארת להתמשל לצדיקי עולם ולהמנות בין קדושי עליון כבעל החינוך והפרי מגדים (עיין הקדמתם) וכיוצא בהם׳ ובכן באמת על העת הזאת נאמר: והמשכיל בעת ההיא ידום וכו׳: וטוב לשולח דבר ביעקב: לבלתי שום ראש דבר בראש ספרו׳ אכן כבר נודע כי רוח התשוקה תפעם להוציא הגיון הלב על שפתי לשון׳ ואם כי ראוי לאיש לעצור ברוחו למען השלום׳ אולם׳ אחרי נוכחנו׳ כי גם הדומיה לא תועיל׳ אם כן איפא טוב טוב לדבר דבר הנשמע׳ והמבקר יחרוץ לשונו כרצונו׳ ובכן שמעני נא אתה הקורא הישר באדם וישמע אליך אלקים!:

אדונינו החסיד ע"ה דבר בשירי קדשו (תהלים קי"ט) במה יזכה נער את ארחו לשמר כדברך׳ בכל לבי דרשתיך אל תשגני ממצותיך׳ בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך׳ ברוך אתה ה למדני חקיך׳ בשפתי ספרתי כל משפטי פיך׳ בדרך עדותיך ששתי כעל כל הון׳ בפקודיך אשיחה ואביטה ארחתיך׳ בחקתיך אשתעשע לא אשכח דברך: ואמרתי כי אולי יש להעמים בכוונת מקראי קדש אלה׳ עפ"י מה שאמרתי בדברי רז"ל (נדרים פ"ח) אר"י

א״ר מאי דכתיב (ירמיה ט׳) מי האיש החכם ויבן את זאת וגו׳ וכו׳ ויאמר ה׳ על עזבם את תורתי וגו׳ היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה אמר ר״י א״ר שלא ברכו בתורה תחילה עי״ש (וכב״מ פ״ה איתא בשינוי קצת) · וכבר הוסיפו המפרשים להפליא ע״ז האם גדול עון זה מנשוא ואם באמת עוסקים בתורה היו למה לא ברכו ברכת התורה:

ונראה בזה· דבאמת עזבו את התורה שלא עמלו בה כראוי· ורק ברפיון ידים עסקו בה· שלא כמצווה עלינו מחז״ל לעמול בתורה בקול וביגיעה גדולה כדאיתא (עירבין נ״ג:) ברוריה אשכחתיה לההוא תלמידא דהוה קא גריס בלחישא · בטשה ביה· אמרה ליה לא כך כתוב ערוכה בכל ושמורה· אם ערוכה ברמ״ח אברים שלך משתמרת ואם לאו אינה משתמרת · תנא תלמיד אחד היה לר׳ אליעזר שהיה שונה בלחש· לאחר ג׳ שנים שכח תלמודו א״ל שמואל לר״י שיננא כו׳ פתח פומיך תני· כי היכא דתתקיים ביך ותוריך חיי שנאמר כי חיים הם למצאיהם וגו׳ אל תקרי למצאיהם אלא למוציאיהם בפה ועי״ש עוד · הרי לנו דלימוד התורה אינה מתקימת אלא להלומדה ביגיעה ובקול· והלומד בלחש ע״י הרהור תלמודו משתכח יען לא שם בה כל מעיניו · וראיתי מביאין עוד ראיה מן התורה שהתורה צריכה להתלמד ע״י קול ממתן תורה שהיה בקולי קולות וכתיב והאלהים יעננו בקול · ובשו״ע או״ח סי׳ מ״ז פסקינן דהמהרהר בתורה אין צריך לברך· ואולי לזה כיון ר״י אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה כלומר שדרך למודם היה בעצלות ורק ע״י הרהור שאינה צריכה ברכה · ובלימוד כזה ג״כ אין רואין סימן ברכה שמשתכח כנ״ל (והיינו על עזבם את תורתי) וע״כ ירדו פלאים בשכחת התורה שאבדה חכמת חכמיהם· עד שאבדה הארץ הניבראת בשביל התורה· ובזה מיישב ר״י א״ר קושית הגמרא· היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה· כלומר שלא שמעו בקולי שלא למדו מקולי שבשעת מתן תורה דכתיב והאלהים יעננו בקול שהוא כמ״ש לעיל לרמז על לימוד התורה שצריכה להיות בקול· ומזה נמשך שלא הלכו בה שנשכחה מהם ולא קיימוהו:

והנה ידוע שדוד המלך ע״ה היה דרכו לקום בחצות הלילה לעסוק בתורה (עיין ברכות ג׳:) ובתוספת ברכות י״א ע״ב ד״ה שכבר

איתא

איתא שיטת ר"ת דהמשכים ללמוד קודם אור היום אינו צריך לברך ברכת התורה דברכת התורה דשחרית פוטר עד שחרית הבא · ורוב הפוסקים חולקים עליו וסבירא להו דצריך לברך · ובזה אפשר לומר בהחכת הכתובים דאולי נסתפק גם דוד המלך ע"ה בהלכה זו · ולכן בהשכימו לעסוק בתורה מחצות הלילה · היה עוסק עד אור היום בהרהור לבד דבזה פטור מבה"ת · ומצות לימוד היה מקיים בזה כמבואר בס' ישועת יעקב או"ח סי' מ"ז דמצות עשה דוהגית יוצאים גם בהרהור · והגר"א ז"ל בביאוריו שם כתב כן בפשיטות · ובזה יבוארו הפוסקים הנ"ל בתמניא אפי דשם מספר אח"כ מהנהגתו לקום בחצות הלילה לעסוק בתורה · (כמו שמזכיר שם כמה פעמים · חצות לילה אקום · קדמו עיני אשמורות · קדמתי בנשף) · וע"כ הקדים לבאר איך היה נזהר ומדקדק לצאת ידי ספק ברה"ת · ולקיים גם מצות למוד אף קודם אור היום שאז עדיין לא יכול לברך · וזהו שאמר שם · במה יזכה וגו' לשמור כדבריך · כמתמיה ומתפלא כמה צריך עיון וזהירות יתירה לקיים כל דבר על קו הדין וזהו לשמור כדבריך · ואמר אח"ז בכל לבי דרשתיך · כלומר שלא ניתרשלתי ולא התעצלתי מלדרוש ולחקור אחר עומק ההלכה · וע"כ אל תשגני ממצותיך · כי העוסק בתורה לשמה מגלין לו רזי תורה · ועתה ביאר שנתחכם לעסוק עד אור היום בהרהור וזהו בלבי צפנתי אמרתיך שהרהרתי בתורה בלבי למען לא אחטא לך או לדעת ר"ת או לדעת רוב הפוסקים כנ"ל · אולם אח"כ כשהאיר היום אז ברוך אתה ה' למדני חקיך כלומר אז ברכתי בה"ת ובקשתי ממך שתלמדיני חוקיך ואז בשפתי ספרתי כל משפטי פיך שהייתי מוציא בשפתי ולמדתי בקול את משפטי פיך · בדרך עדותיך ששתי כעל כל הון ואסור להנות מן העוה"ז בלא ברכה · בפקודיך אשיחה? ואם תאמר למה דקדקתי ללמוד לאחר ברה"ת דוקא בקול ולשיח בחוקיך ולא בהרהור? לזאת אמר שני טעמים (א) ואביטה אורחותיך היינו שלמדתי מדרכיך לעשות כן כדכתיב והאלהים יעננו בקול וכנ"ל · (ב') בחוקותיך אשתעשע לא אשכח דבריך · למען אוכל להשתעשע תמיד בחוקותיך ולא אשכחם ולא כההוא תלמידא דערבון דגרס בלחישא ושכח תלמודו: והנה ברורינו זה אשר בעוה"ר עמודי הלימוד התמוטטו עד בלי

די

די · מלבד אשר הלומדים בכלל מתי מספר המה לערך דורות הראשונים · הנה גם אלה הלומדים · אשיות לימודם רפים המה · בלי סדרים נכונים ובלי יסודות חזקות · והלימוד אך בעצלתים יתנהג · ורפו ידי הוגי תורה · ובשבתנו בביהמ"ד בנוי לתלפיות אצל גמרא נדפסת בתכלית ההידור ולאור בהיר · אשר אבותינו בעיניהם לא ראו כאלה · אף גם זאת כחולמים היינו · שפתינו נעות וקולנו לא יִשָּׁמַע · כאיש נדהם · ורגשי להבת התורה אינם חיים בקרבנו כבדורות שלפנינו · ובכן אך נעיף עינינו בה ואיננה והשכחה רבה · והמחדש מחדש אל צרור נקוב · כי בעקב המצאת חידושי פרחה צרעת הסרון הבקיאות · והחידוש שנתחדש בעמוד ב' אינו בטוח מסתירה מעמוד א' · וכ"ז רק מחלישת העסק בתורה בימינו כמו שנתבאר למעלה · כי רק בהרהור אנו עוסקים בה · ונתקיים בנו בעוה"ר דברי חז"ל שלא ברכו בתורה תחילה · כי גם אנחנו פטורים מבה"ת לפי לימודנו הרפה · ואיך לא נבוש מאדונינו דוד ע"ה אשר רחוקים אנחנו מערכו כרחוק כדור הארץ משמי שמים · ואעפ"כ התגבר כארי בעסק התורה בקול גדול חוצב להבות אש וכמ"ש למעלה · הנה כי כן מראש חזו גאונינו · מצדיקי הרבים בדורות שלפנינו · ויתיעצו על צפונינו · והחלו לדאוג לנו · ולהראות לנו דרכי ציון בשערים המצויינים בהלכה · להמציא לנו תחבולות למלחמתה של תורה · בחברם ספרי כללים · קצורים · ציונים · להיות אספקלריאות לקצרי ראות כמונו היום ואנהרינהו לעיינין במאורות חכמתם לכל נאבדה דרך בנתיבות ההלכה הרחבה מני ים · ברוכים המה לה' · כי לולא המה היינו מגששים כעורים קיר · וספריהם כיום הזה · קילורון לעינים לכל תלמיד וצורב ולכל מורה ודאין :

והנה בעת יתאספו גבורי חיל להגביה אבן גדולה משא כברים אלף · אז גם בעבור לפניהם עול ימים אשר כחו כשחק מאזנים לעומתם · בכל זאת לא יחדלו מלקרוא גם לו · לתת את ידו עמהם גם הוא · כי אולי כחם הרב חסר קורטוב להספיק די נשוא המשא הכבד · וישלים הוא במעט כחו · כן אשיחה עם לבבי היום · אף כי כבר רבו ספרי תחבולות מאבירי הרועים והאוצרים · כמו ס' קהלת יעקב מרבינו האלגאזי · יד מלאכי · כסף נבחר כלא הרועים וכו' והדומיהם · עכ"ז לקט הניחו גם לעני כמוני היום אשר

אולי

אולי בכחי הדל אוכל להועיל גם אנכי לצעירי התלמידים בתתי ידי עמהם · להקל מעליהם עול החיפוש · ולענ"ד עזרני ה' למצוא דרך קצרה וארוכה בדרכי ציון · כי בשבתי כננס על גבי הענקים הגדולים ז"ל צלחה לי בעז"ה להוסיף ולהרבות חיפוש בחורין ובסדקים כי המה בדקו לאור האבוקה של חכמתם הגדולה אשר אי אפשר להכניסה בחורין ובסדקין · משא"כ נר כהה כמוני הכנסתי א"ע ללקוט לקוטי בתר לקוטי · וכל התנצלותי האלה המה אך להרחוקים שאינם מכירים אותי לבל יטעו בי · וכבר אמרו חכמי המוסר · אוי למי שהעולם טועים בו אך ליודעי ומכרי אינני צריך להתנצלות כי המה ידעו מעוט ערכי ושפל מצבי · וכי רק בזעת אפי ויגיע כפי נעשתה המלאכה שאינה חכמה · הזאת · ורק באשר אותה נפשי להתקרב לעסק התורה ולקשר את עצמי בעבותות אהבת התורה · ולמען אזכה להיות שבתי בבית ה' לאורך ימים · ואגורה באהליה עולמים · כדרשתם ז"ל (יבמות צ"ו) שיהיה אחרי אריכת ימי שפתותי דובבות בקבר · בהיות נזכר שמי לטובה בעת יעברו הוגי תורה בשער הציון הלז · ויהיה להם לעזר לעשות מטעמים בחידושי דאורייתא · ואעפ"י שכפי השכל לא שייך שפתותיו דובבות אלא במי שאומרים דבר הלכה משמו · כלשון חכמים בגמרא הנ"ל · מ"מ מצאתי און לי דגם בכגון דא · יגור המחבר עולמים · ושפתותיו דובבות בנעימים · מהא דאמר בירושלמי (ברכות פ"ב הל"א מוע"ק פ"ג ה"ז שקלים פ"ב הל"ז) על קרא דחכך כיין הטוב דובב שפתי ישנים כל שאומרים דבר הלכה משמו שפתותיו וכו' מאי הנאה ליה? וכו' ר' חנינא בר פפא ור' סימן חד אמר כהדין דשתא קונדיטון וחרנא אמר כהדין דשתא חמר עתיק אע"ג דשתי ליה טעמיה בפומיה · והנראה לי בביאורי דהנה איתא בפסיקתא (ילקוט פ"ב רמז קס"ה) א"ר אבין דברי תורה נמשלו לקונדיטון יש בה דבש ויש בה יין ויש בה פלפלין וכו' ואפשר לומר דדברו חז"ל בזה משלשה סוגים בתורה · היינו חלק הנסתר · וחלק הבקיאות בתלמוד · וחלק הפילפול והחידוש · דבש הוא חלק הנסתר כדאיתא (חגיגה י"ג) ע"פ דבש וחלב תחת לשונך · ועוד שם (י"ג:) דבש מצאת וגו' עי"ש · וכמו דאיתא בעכו"ם (מ':) גבי דבש של עכו"ם אי משום איערובא מסרי סרי · ובזה מתאר חלק הנסתר שנדרש טהרה ונקיות יתרה בלי שום נדנוד מחשבה זרה ·

כמו

כמו שהדבש אינו מקבל שום תערובות· והיין הוא תואר לענין הבקיאות בתלמוד· כדאמרינן (הוריות י"ג:) חמשה דברים משיבין את הלימוד (שמחזיר את הלימוד שנשתכח ממנו רש"י) וחשיב שם אחד מהם הרגיל ביין· שמועיל לזכרון עי"ש· ופלפלין תאר לחריפות· שמזה נגזר השם פלפול הרגיל בדחז"ל ע"ש חידודו וכאמרם ז"ל טבא חדא פלפלא חריפתא· ולפ"ז תהיה פלוגתתם בירושלמי הנ"ל כך· דחד אמר כהדין דשתא קונדיטון דסבר דאין שפתותיו דובבות עד שיאמרו דברים משמו בכל חלקי התורה הנ"ל· וחורנא סבר· דאף בחלק הבקיאות לבד אם יאמר דבר משמו· גם בזה שפתותיו דובבות· כדאמרינן בתלמודא דילן שלהי הוריות סיני עדיף· ובפרט דגם בקונדיטין העיקר הוא היין· כדאיתא בירושלמי (שקלים פ"ג הל"ג) מהו לצאת בקונדיטון מדתני בר קפרא קונדיטין כיין הדא אמרה יוצאין ביין קונדיטון· ולכן אמר כהדין דשתא חמר עתיק כמו שנתבאר שהיין תואר לבקיאות· (ועיין מס' סופרים פט"ו הל"ז)· ובכן תקותי ב"ה כי גם בכזה אזכה לגור באוהלו עולמים אמן כי"ר:

ומה נעימים לי לעניני זה דברי סוף מאמר הירושלמי הנ"ל דמסיים שם· אין לך דור שאין בו ליצנים· דמרמז לנו דאף שבענין כזה מוצאים הלצנים מקום להתלוצץ· מ"מ לא יפול לב אדם עליו מהם· ויעשה מה שבכחו כי לא הוא הראשון· כי אין לך דור שאין בו ליצנים· ומי לנו גדול מדהמע"ה שגם בו התלוצצו כדמסיים בירושלמי שם: מה היו ליצנים שבדור עושין לדוד וכו' עי"ש· ובכן לא אבוש ולא אירא מלהוציא מחברתי זאת לאור עולם· והשי"ת יזכני לזכות בכתרה של תורה להיות מן העוסקים בה והעוזרים לעוסקיה כל ימי חיי· גם כוונתי שיהיה ס' זה הנקרא **שער הציון** ציון לנפש מר אבא ז"ל המופלג וי"א אוהב תורה ולומדיה מו"ה צבי ז"ל אשר בכל מאודו ובמסירת נפשו הדריכני בדרך התורה ועליו נוכל לומר מאמ' רבי יוחנן (ברכות י"ז·) אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה· כי עד חצי ימיו נתגדל הוא עצמו בתורה ועסק בתורה בתדירא· וחלקו בחיים השני עמל במו"מ· למען גדל בנים לתורה· הכ"ד הנרעש ונפחד המצפה לישועת ה':

יום ב' ה' מ' חשוון תרל"ז לפ"ק

חיים יעקב ב"ר **צבי הירש** ס"ט ז"ל:

דרך ציון

דרכי בזה לציין כל סוגיא כסדר הש"ס ממסכתא ברכות עד מס' נדה· וכן הדפים ראשון ראשון ואחרון אחרון· בכל המקומות אשר מוקף במרובע כזה [ ] מראה כי במקום הזה צריכין לדקדק מעט ואינו כל כך מפורש בענין· המוקף בעגול כזה ( ) מורה שנזכר שם ענין אשר לראה עין שייך הוא לאותה סוגיא אבל אחר העיון אינו שייך לה כלל· ולפעמים במקום שאינו מפורש כלל רק לאחר העיון היטב נוכל לדמות הענין דשם לאותה סוגיא הצגתי ג"כ זה הסימן· ולמען לא אתפש מהמבקרים הצגתי באופן זה לצאת לכל הדעות· ברש"י ובתוס' ובראש ור"ן לא ציינתי רק במקום שאינו נזכר כזה בגמרא אבל במקום שנזכר בגמרא לא ציינתי מהם כי המעיין בעצמו ידרוש לשכנם· זולת באיזה מקומות אשר הם יחדשו בעיקר הסוגיא ציינתי בהם וכתבתי שם בלשון ועי' רש"י או תוס' וכו'· הנקודות שלאחר הדפים מורים על העמודים כנודע· כל מקום שנזכר סוגיא באיזה דפים בזה אחר זה בלי שום הפסק כתבתי הדף הראשון וסימן קו כזה —· לאחר כל מסכת מבבלי הצגתי הירושלמי למסכת ההיא ובכל מקום שנזכר מסכת בלי הקדם מלת ירושלמי בידוע שהוא מבבלי· ההלכות שציינתי בירושלמי הוא ע"פ ההלכות שסידר בעל פני משה· הקונטרס מחזה אברהם מציין באופן נפלא בחלקי הפוסקים ובמפרשים והוא ספר יקר המציאות ויען שמאוד יאות שיודפס יחד עם חבורי עשיתי לו לוח המפתחות וסדרתיו וזכותו יעמוד לי ולזרעי· כ"ד

המחבר

להיות לראיה להמדפים הר"ר אברהם צבי קאצינעלינבויגען נ"י שמכרתי לו זכותי להדפיס ספר **שער הציון** פעם אחת· עד חמשה שנים מיום צאתו מבית הדפוס· ומאז ישוב הזכות לי ולב"ב ולראיה חתמתי· יום ג' ו' מ' חשון תרל"ז· המחבר

אות א

א אינלאי מילתא למפרע אי אמרינן

ב אונס [יצויני כל פרטי עניני אונס באיסור והיתר וד״מ]·

ג או להלך [ולהלך איצטריך קרא]·

ד אומדנא [אי אזלינן בתר אומדנא]·

ה אחריות אי טעות סופר או לא·

[אינו ראוי מדרבנן אי מקרי אינו ראוי מן התורה עיין סוגיא ס׳]·

ו אין מבטלין איסור לכתחילה·

[אין חוששין לזרע אב עיין סוגיא מו]·

ז אין קנין לעובד כוכבים בימים הקדמונים בארץ ישראל·

[אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם עיין סוגיא ל׳]

ח אין איסור חל על איסור·

[אין אדם מקדיש ומפקיר ואוסר דבר שאינו שלו או אינו ברשותו עיין סוגיא ל״א]·

ט אין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך·

י אין שבות במקדש·

יא אין ספק מוציא מידי ודאי·

יב אין עושין מצות חבילות·

יג אין קנין לעבד בלא רבו ולא לאשה בלא בעלה·

יד אין אדם מוציא דבריו לבטלה·

טו איסורין מצטרפין·

טז אי עבד מהני·

יז אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט·

יח אסמכתא אי קני·

יט אפקעינהו רבנן לקדושין מיני׳·

כ אפשר לצמצם·

כא אתי דיבור ומבטל דיבור·

אות ב

כב בל הוסיף·

כג בעל חוב קונה משכון·

כד ברירה·

כה בריא ושמא·

אות ג

כו גדול כבוד הבריות [שדוחה ל״ת שבתורה]·

כז גוסס כחי או לא·

כח גילגול שבועה·

[גורם לממון עיין סוגיא כ״ט]·

[גרמי עיין סוגיא ל״ז]:

אות ד

כט דבר הגורם לממון·

ל דבר שלא בא לעולם·

לא דבר שאינו שלו או אינו ברשותו לאסור ולהפקיר ולהקדיש ולהחרים·

לב דבר שיש לו מתירין·

לג דבר ולא חצי דבר·

לד דברים שבלב אי הוי דברים·

לה דבר שאינו מתכוין·

לו דיחוי·

לז דיני דגרמי·

אות ה

לח הואיל·

לט הירהור כדיבור או לא·

מ הזמנה מילתא·

מא היזק שאינו ניכר·

מב התראת ספק·

אות ז

מג זה וזה גורם·

מד זכין לאדם שלא בפניו·

אות ח

מה חולין בעזרה·

מו חוששין לזרע אב·

מז חזקה [וניכללו בו כל פרטי עניני

חזקות דאיתא בש"ם באו"ה ודי"ם]
מח חיישינן למיתה או לא
מט חידוש הוא ולא גמרינן מיני'
נ חצר קונה
נא חצי שיעור
נב חתיכה אחת משתי חתיכות

אות ט

נג טובת הנאה אי הוי ממון
נד טומאה הותרה או דחוי' בציבור
נה טעם כעיקר והתר מצטרף לאיסור
נו טריפה אי חי' ואי יולדות

אות י

נז יאוש אי קונה
נח ידים שאינן מוכיחות
נט יעבור ואל יהרג ויהרג ואל יעבור
ס יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה · ואינו ראוי מדרבנן אי מקרי אינו ראוי מן התורה
סא יש שאלה להקדש

אות כ

סב כבוש כמבושל ומליח כרותח
[כבוד הבריות עיין סוגיא כ"ו
סג כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד
סד כל שאינו בזה אח"ז אפילו בבת אחת אינו
סה כל העומד לזרוק ולשרוף ולפדות ולקצור ולקצוץ אי הוי כזרוק וכו' דמי
סו כתותי מכתת שיעורא

אות ל

סז לבור
[לחלק אי צריך קרא עיין סוגיא ג']

אות מ

סח מיגו כל פרטי ענייני מיגו

[מה שקנתה אשה קנה בעלה ומה שקנה עבד קנה רבו עיין סוגיא י"ג]
סט מודה בקנס או בממון ובשאר עונשין
ע מוקצת
עא מודה במקצת
[מחידוש לא גמרינן עיין סוגיא מ"ט]
עב מין במינו
עג מלאכה שאינו צריכה לגופא
עד מסיח לפי תומו
עה מעמד שלשתן
עו מעות קונות או משיכה
עז מפיהם ולא מפי כתבם
עח מצות צריכות כונה
עט מצות לאו ליהנות ניתנו
פ מצוה הבאה בעבירה
פא מצות עשה שהזמן גרמא
פב מקצת היום ככולו
פג מראית העין
פד מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה שלא לצורך
פה מתוך שאינו יכול לישבע משלם
פו מתנה ע"מ להחזיר אי שמה מתנה

אות נ

פז נותן טעם לפגם

אות ס

פח סימנים דאורייתא
פט ספיקא דאורייתא
צ ספיקא דרבנן
צא ספק ספיקא ושאר ספיקות

אות ע

צב עבדא כמטלטלי או כמקרקעי דמי
[עבד אי מתני עיין סוגיא ע"ו]
צג עד אי נעשה דיין
צד עד אחד נאמן באיסורין ושאר

נאמנות

ואמנות דעד אחד
צה עדי חתימה כרתי או עדי מסירה
צו עדות שאי אתה יכול להזימם
צז עובר ירך אמו או לא
צח עוסק במצוה פטור מן המצוה
צט עשה דוחה לא תעשה

אות פ

ק פלגינן דיבורא
קא פנוי הבא על הפנוי' אי עשאה זונה

אות ק

קב קבוע אי כמחצה על מחצה דמי
קג קדושין אי תופסין בחייבי לאוין
קד קטן אוכל נבילות לתאבון אי בית דין מצווים להפרישו
קה קים ליה בדרבה מיניה
קו קלוטה כמו שהונחה דמי או לא
קז קנין פירות אי כקנין הגוף דמי

אות ר

קח רובא כל פרטי עניני רוב
קט ריהא מילתא

אות ש

קי שווי' אינש אנפשיה חתיכה דאיסורא
קיא שחיטה שאינה ראויה אי שמה שחיטה
קיב שטר העומד לגבות אי כגבוי דמי
קיג שלא כדרך הנאתן
קיד שליחות כל פרטי עניני שליחות
קטו שינוי אי קונה
קטז שעבודא דאורייתא או דרבנן
קיז שעבודא דר' נתן

אות ת

קיח תדיר ושאינו תדיר
קיט תלוש ולבסוף חברו
קכ תנאי כל פרטי עניני תנאי
קכא תעשה ולא מן העשוי
קכב תרי ותרי אי הוי ספיק' דאורייתא
קכג תתאה גבר או עילאה גבר

מפתחות בסדר א"ב לקונטרס מחזה אברהם

א אומר מותר
ב אומדנא
ג אונס
ד אמתלא
ה אדר
ו אסמכתא
ז אומן
ח בטלה דעתו אצל כל האדם
ט בטלו מקצתו בטלה כולה
י ברירה
יא גזירה
יב גר שהיה בימים הקדמונים
יג גלוי דעת
יד דברים שבלב אינן דברים
טו דבר שאינו מתכוין
טז דיעבד
יז דייני וחכמי זמן מימים הקדמונים
יח הזמנה לאו מילתא
יט היכא דאיכא לברורי מברירן
כ הוכיח סופו על תחלתו
כא הדר דינא או קם דינא
כב העוסק במצוה פטור מן המצוה ועבירה לשמה
כג זה וזה גורם

כד זכין לאדם שלא בפניו
כה חרם שנהגו פימי הבית
כו חשד
כז חזרת
כח חיישינן לגומלין
כט חזקה
ל חרש שוטה וקטן
לא טבע דורות הללו
לב טענות
לג טובת הנאה ממון או לא
לד כל מה דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני או לא
לה כל מצוה שמתן שכרה בצדה
לו לא ראינו אינו ראיה
לז מנהג
לח מלתא דעבידא לגלויה
לט מומר ועבריינים צדוקין וביימותן
מ מורדת
מא מחשבה כמעשה או הרהור כדבור
מב מראית העין
מג נכרי אדעתיה דנפשיה קעבד
מד ניחא ליה לאינש למעבד מצוה בממונו
מה ספק
מו עד ועד בכלל
מז עומד לשרוף כשרוף דמי
מח עלילה
מט עדות
נ פלגינן דבורא
נא פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים
נב צער בעלי חיים
נג קים לי'
נד קנס
נה קלא
נו רכוב כמהלך ומהלך בעומד וסמיכה כישיבה
נז רשע
נח רוב
נט שבות
ס שנוי
סא שתיה בכלל אכילה
סב שקר
סג שליחות
סד תלוש ולבסוף חברו
סה תנאי
סו תפוס לשון ראשון או אחרון
סז תקנה
סח התחלתו בפשיעה וסופו באונס

א אגלאי מילתא למפרע אי אמרינן

פסחים [ל: עי"ש]· יבמות ל"ה: [ס"ז: תוס' דברי המתחיל אין] פ'· ירושלמי יבמות פרק ד' ה"א· גיטין ל"ב· קדושין ד'· תוס' ד"ה דלא ועיין בתוס' רי"ד· בבא קמא י"א: תוס' ד"ה בכור :

ב אונס [ציוני המקומות שיבארו איך מקרי אונס ואנא אונס פטור ומותר]

תרומות ירושלמי פ"ח הל"א· שבת כ"ו תוס' ד"ה ליקוחין סח: רש"י ד"ה פטור תוס' ד"ה אבל תינוק כ"ע: תוס' ד"ה הא ע"ב: פ"ח גמרא מכאן מודעא רבה לאורייתא· פסחים כ"ה: תוס' ד"ה אף· יומא יו"ד: גמרא דירה בע"כ פ"ב· תוס' ד"ה מה רוצח ובתוס' ישנים· מגילה ע"ו· חגיגה יו"ד· רש"י ד"ה אשה כהן· יבמות ל"ג: לה· ותוס' ד"ה אעפ"י כ"א: תוס' ד"ה אי כ"ג:· כ"ו: כ"ט: ס"א: ק' ק"ג· ותוס' ד"ה והא· ירושלמי יבמות פ"ג הי"ב פ"ט הל"ד· כתובות ב' ג: ע' י"ג· תוס' ד"ה וניחא י"ה: תוס' כמאן י"ט· ותוס' ד"ה דאמר י"ט: רש"י ד"ה מודעא כ"ו: תוס' ד"ה ע"י ל'· תוס' ד"ה איכא ל': רש"י ותוס' ד"ה ואי נ"ג: תוס' ד"ה דילמא ל"ע: מ': תוס' ד"ה הא מ"ז: תוס' שלא נ"א: נ"ג· ירושלמי כתובות פי"א הלכה ז'· נדרים כ"ז כ"ח· ל':· נזיר י"א: תוס' ד"ה נדרי אונסין וד"ה נדרי שגגות· סוטה ו'· כ"ו ירושלמי סוטה פ"ד ה"ה· גיטין ל'· ל"ה· תוס' ד"ה לא היו כ"ה: רש"י ד"ה ליקטלוהו ע"ג· ירושלמי (פ"ז ה"ז)· קדושין כ'· ותוס' ד"ה דאיתיליד כ"ג· תוס' ד"ה ביע"ל קג"ס· בבא קמא כח: כ"ג· תוס' ד"ה שתה כ"ו כז: תוס' ד"ה ושמואל כ"ח: לב: מ: ותוס' ד"ה רובע וד"ה לאו מ"א· תוס' ד"ה וכמאן כ"ב: תוס' ד"ה ושביתא ל"ו כ"ה· ס"ב· בבא מציעא ל"ו· תוס' ד"ה אין ל"ו: מ"ב· ס"ו: רש"י ד"ה דלא תיתזיל ארעי' ע"ח· תוס' ד"ה רוחמה פ"ב: תוס' ד"ה ושבר ל"ג ל"ד: ק"ח: רש"י ד"ה חייב· בבא בתרא מ'· רשב"ם ד"ה וכן מ': מ"ז: מ"ח נ"ג: תוס' ד"ה חייב קמ"ד: קמ"ה· ורשב"ם ד"ה שנאנסה· סנהדרין [ע': תוס' לרצוני] ע"ד ותוס' ד"ה הא ע"ו: תד"ה רצוח· שבועות [י"ח: תד"ה אי] כ"ו· ירושלמי שבועות [פ"א ה"א]· עכו"ם כ"ג· תוס' ד"ה על ידי כ"ז: ותוס' ד"ה יכול כ"ד· מכות ז': ע'· ירושלמי הוריות פ"א הל"א· זבחים ק"ח: תוס' ד"ה שוגג· ערכין כ"א· כריתות ע'· י"א· תוס' ד"ה באין נדה [מ"ה· תוס' ד"ה אהא]:

ג או לחלק· ולחלק אי צריך קרא

יומא כ"ז:· יבמות כ"ע: תוס' דברי המתחי' שניה· קדושין ע': גמרא עד דמקדש וסדר בשל ועיין בחידושי הרשב"א בבא קמא נג:· ועי' כ"ד· תוס' ד"ה או ע"א· תוס' ד"ה או· בבא מציעא נ"ד: נ"ה: עי"ש קט"ו: תוס' ד"ה שנאמר סנהדרין כ"ו· פ"ה: שבועות כ"ז· ירושלמי שבועות זבחים ק"ז ותוס' ד"ה מאי· מנחות כ"ב: ותוס' ד"ה גר' כ"ח: תוס' ד"ה אין נוקין· חולין ע"א:· קל"ב· :

אומדנא

ד אומדנא

כתובות מ"ז תוס' ד"ה כתב מ"ז: תוס' ד"כ שלא ל"א הוס' ד"ה מקרקעי ל"ה ס"א ע"א: תוס' ד"ה כתבתינהו ל"ז תוס' ד"ה זבין · ירושלמי כתובות פ"ב ה"א ועי' בפ"מ ד"ה חייב פ"ס ה"א בבא קמא מ"א · ירושלמי בבא קמא [פ"ס הל"א] בבא בתרא ל"ג עי"ש קמ"ו: סנהדרין ל"ז: ירושלמי סנהדרין פ"ד הל"ט · שבועות ל"ד ועי' תוס' ד"ה דאי :

ה אחריות טעות סופר

כתובות ל"א ל"ב תוס' ד"ה כתובו ק"ד: גיטין כ"א תוס' ד"ה אבל · בבא קמא כ"ע: תוס' ד"ה כתב ל"ב · בבא מציעא י"ג תוס' ד"ה היינו י"ד ע"א: ל"ה תוס' ד"ה רבא ס"ה: רש"י ד"ה שלא ס"ו תוס' ד"ה פטומי בבא בתרא מ"ב רשב"ם ד"ה בשטר מ"ז: תוס' ד"ה אבל ק"ז רשב"ם ד"ה כלקוחות קס"ט: קע"ה רשב"ם ד"ה המלוה רא"ש פר' חזקת הבתים סי' ל"ח · רא"ש פ' גט פשוט סי' כ"ו בהגה"ה :

ו אין מבטלין איסור לכתחילה

תרומות פ"ד משנה ח' בתוי"ט פ"ה משנה י' ירושלמי פ"ד ה"ח פ"ה (ה"ב) [הל"ג] כ"ע · ירושלמי דמאי [פ"ז ה"ז] כלאים פ"ע מ"א תוי"ט ד"ה ימעט ירושלמי כלאים פ"ב ה"א ירושלמי ערלה פ"ג ה"א עי"ש הל"ו · פסחים ל' תוס' ד"ה לשתוי · ביצה ד': ירושלמי חגיגה פ"א ה"ח · ירושלמי [סוטה פ"ח ה"א] גיטין כ"ד: רש"י ד"ה הרי ועי"ש · עכו"ם ל"ג: מהו ליתן לתוכו שכר ועיין בר"ן ורשב"א · חולין ל"ז תוס' ד"ה אמר רבא בסוף הדיבור נ"ח: תוס' ד"ה לאו למעוטי ק"א רש"י ד"ה אי קסבר והוס' ד"ה אפשר רא"ש פ"ז סי' כ"ח בהגה"ה · בכורות כ"ג תוס' ד"ה סבר :

ז אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל בימים הקדמונים

פאה פ"ד מ"ט בר"מ ור"ש ירושלמי פ"ד ה"ו דמאי פ"ה מ"ט בר"מ ור"ש ירושלמי דמאי פ"ג ה"ד עי"ש פ"ה ה"ט ירושלמי כלאים פ"ז ה"ד תרומות פ"ג מ"ט בר"ש ירושלמי תרומות (פ"ט ה"ג) יומא י': תוס ד"ה דילמא · יבמות ס"א תוס ד"ה ואין גיטין כ"ג: רש"י ד"ה שתרמו ותוס' ד"ה העכו"ם מ"ז: ס"ב אין עודרין ירושלמי גיטין פ"ד ה"ט · קדושין מ"א: תוס' ד"ה הנכרי · בבא קמא ל"ה תוס' ד"ה הלא · בבא מציעא פ"ח · תוס' ד"ה תבואות ק"א · בבא בתרא פ"א תוס' ד"ה הכוא · עכו"ם פרק א' מ"ח בתוי"ט ג' · תוס' ד"ה כהנים כ"א · ועי' תוס' ד"ה אף ס"ג: תוס' ד"ה אין הב' · מנחות ל"א ס"ו: תוס' ד"ה מירות · חולין קל"ו רש"י ד"ה בסוריא · בכורות י"א: [כ"ו: תוס' ד"ה דילמא] :

ח אין איסור חל על איסור

ירושלמי שבת (פ"ב ה"ה) עירובין [כ' תוס' ד"ה לא] · פסחים כ"ד: תוס' ד"ה

לרבות

לרבות ל"ה: ביצה [י"ב]· יבמות י"ג: ל"ב· ל"ג ל"ד· נדרים ח· ברא"ש ד"ה ושלא מושבע י"ז· ועיין תוס' ד"ה יש נדר ל': תוס' ד"ה יפר חלקו· ירושלמי נדרים פ"א ה"א נזיר ד'· ירושלמי סוטה [פ"ט ה"ה] קדושין ע"ז: ירושלמי בבא קמא פ"ג ה"ד· סנהדרין כ"ו: תוס' ד"ה לא נלטווה פ"א· פ"ג: תוס' ד"ה פרט· שבועות כ': תוס' ד"ה דכי ועי"ש עוד בתוס' [כ"ב עי"ש] כ"ג: עי"ש בתוס' כ"ד כ"ז· תוס' ד"ה מאוה· מכות ע"ז: תוס' ד"ה ליפסק כ"א: בפי' המ' להרמב"ם ד"ה יש אורש· זבחים [מ"ה· תד"ה והשוחטן] מ"ה: תוס' ד"ה הטלים ע'· חולין ל"ז עיין שם בתוס' (ע"ב: תוד"ה אלא) פ"ט: עי"ש [נ' תד"ה קדשים] ק"ב· קי"ג: קט"ז· כריתות ב': תוס' ד"ה אזהרה י"ד כ"ג מעילה ע"ו: תוס' ד"ה אמר רב ע"ז:

ט אין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך

שבת ד'· עירובין ל"ב: תוס' ד"ה ולא ליעבד פסחים· פ"ח: תוס' ד"ה כופין חגיגה ב': תוס' ד"ה כופין ירושלמי שקלים פ"ז הל"ג· גיטין מ"א: תוס' ד"ה כופין· קדושין ל"ה: ירושלמי פ"ב ה"ו בבא בתרא י"ג· תוס' ד"ה כופין מנחות [מ"ח]:

י אין שבות במקדש

שבת מ"ב· עי"ש במהרש"א ותמצא שם כלל גדול בזה [ק"ז תוס' ד"ה דשקיל] קכ"ו תוס' ד"ה והמונה עירובין [ל"ח תוס' ד"ה אלא] ק"ב:· פסחים מ"ז ס"ס· ראש השנה כ"ט: ועיין רש"י ד"ה גזירה שמא יעלנה יומא י"ג: תוס' ולהדא הא· ביצה כ'· תוס' ד"ה שאינו כ"א· ותוס' ד"ה כתנאי ביצה י"א: [ל"ו: תוס' ד"ה והא]· מגילה ד': תוס' ד"ה ורב יוסף סנהדרין (פ"ה· תוס' ד"ה ורבי שמעון) זבחים [ל"ו תוס' ד"ה עירה]:

יא אין ספק מוציא מידי ודאי

ירושלמי שבת (פרק ט' הלכה א')· פסחים ט' יבמות י"ט: ל"ה ירושלמי יבמות פ"ד הלכה ב' כתובות ע"א· תוס' דברי המתחיל סיפא פ"א· נזיר (י"ג· תוס' ד"ה וספיקו) סוטה כ"ה תוס' ד"ה בית שמאי אומרים· קדושין ס"ו: עיין שם בבא מציעא ב'· תוס' ד"ה וזה פ"ח: תוס' ד"ה לא· בבא בתרא קנ"ח תוס' ד"ה נפל הבית עליו ועל אמו או"א מודים· עכו"ם מ"א: מ"ב· תוס' ד"ה איידי ע"ב· חולין ז'· גמרא אתה ספק עשה וספק וכו' י'· נדה ע"ו:

יב אין עושין מצות חבילות

ברכות מ"ט· פסחים ק"ב: סוטה ח'· עיין בתשובת הרשב"ן חלק ב' סי' מ"ב שכתב שם כלל גדול בזה:

יג אין קנין לעבד בלא רבו ולא לאשה בלא בעלה

ירושלמי מעשר שני פ"ד הלכה ד' עירובין ע"ע: תוס' ד"ה ועל [פ"ב: תוס' ד"ה

ד"ה מפני] פסחים פ"ח: סוכה [מ"א: תוס' ד"ה הילך עי"ש] יבמות ס"ו תוס' ד"ה ועבדנו ירושלמי כתובות פ"ו ה"א נדרים פ"ח ירושלמי נדרים פי"א הל"ח נזיר כ"ד ירושלמי פ"ד הל"ה · גיטין ע"ז ירושלמי גיטין פ"ג ה"א פ"ח ה"א קדושין כ"ג: ל: תוס' ד"ה שיש ירושלמי קדושין פ"א הלכה ג' · בבא מציעא נ"ו רש"י ד"ה עבד · סנהדרין ע"א ירושלמי סנהדרין פרק ח' הלכה ד' ערכין [כ"ט תוס' ד"ה נשים] :

יד אין אדם מוציא דבריו לבטלה

כתובות נ"ח: ע': תוס' ד"ה אלא ירושלמי כתובות פ"ה הלכה ה' פ"ו הל"א נזיר ט' · גיטין ל"ט [ה"ג גמרא אדם יודע עי"ש] · סנהדרין ע"ו ותוס' ד"ה האומר מנחות ק"ב: תוס' ד"ה הא · ערכין [כ"ה רש"י ד"ה תוי] ה' כ"ה :

טו איסורין מצטרפין

ירושלמי כלאים פרק ב' הלכה א' ערלה פר' שני משנה א' עי"ש בר"ש ירושלמי ערלה פ"ב הלכה א' · יומא פ': רש"י דברי המתחיל חצי · שבת ע"א פ"ע: תוס' ד"ה אסורין · נזיר ד' · [ס"ד · תוס' ד"ה בעי] · עכו"ם ס"ו · זבחים [ל"א · תוס' ד"ה אמר] ע"ח תוס' ד"ה הפיגול [ק"ט תוס' ד"ה וכל הנותרות] · חולין ק"ח: עיין שם · כריתות [י"א: תוס' ד"ה שאם אכל] מעילה פרק קדשי מזבח :

טז אי עבד מהני

תרומות פ"ג משנה ו' בר"ש · פסחים ס"ג · תוס' השוחט עיין שם ביצה ה': רש"י ד"ה אין מכניסין כתובות כ"ע : תוס' ד"ה הילולין פ"א: ירושלמי כתובות (פרק ג' הלכה ו') גיטין י"ב · תוס' ד"ה אלא קדושין מ"ו: תוס' ד"ה אם איכו קדוש בבא קמא נ"ד · תוס' ד"ה לא · בבא מציעא ס"ס · גמרא גלימא מפקינן מיניה ועיין שם בר"ש קי"ג · תוס' ד"ה מחזיר קט"ו · תוס' ד"ה והייבי זבחים ע' · תוס' ד"ה ומאי נפקא מיני' קי"ד: תוס' ד"ה התר במה · מנחות [מ': תוס' ד"ה בכל תוסיף] חולין [קט"ו · תוס' ד"ה כל] בכורות נ"ד · תוס' ד"ה ומי קניס · תמורה ד': נדה [כ"א · תוס' ד"ה מין קתני]:

יז אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט

יבמות ל"ג · תוס' ד"ה קנויה · נדרים כ"ט · גיטין ע"ח: תוס' ד"ה לא צריכא ירושלמי גיטין פ"ו הלכה ג' קדושין כ"ח כ"ט · תוס' ד"ה מבכו ע"ח: תוס' ד"ה לא ירושלמי קדושין פ"א הל"ו פ"ג הלכה א' בבא קמא [ע"ט · תוס' ד"ה גנב] בבא מציעא ו' · בבא בתרא קל"ג: עכו"ם ס"ג מנחות פ"א: תוס' ד"ה המורה כ"ע : :

יח אסמכתא

עירובין פ"ב · תוס' ד"ה אמר נדרים כ"ז: בבא מציעא מ"ח: ס"ו ע"ג:

ע"א· תוס' ד"ה כגון פ"ב· תוס' ד"ה לא ק"ד· תוס' ד"ה היה ק"ד: ק"ע· ק"ו: בבא בתרא קס"א· קע"ג: סנהדרין כ"ד: כ"ה· תוס' ד"ה ההוא כ"ו: תוס' ד"ה הלכתא· שבועות מ"ג: תוס' ד"ה מתניתין:

יט אפקינהו רבנן לקדושין מיני'

שבת קמ"ה: רש"י ד"ה לעדות· פסחים ז'· רש"י ד"ה אפילו בחיטי פרק ב' משנה א' עיין שם בתוי"ט· יבמות ל': ק"ז: תוס' ד"ה תרי ק"י· כתובות ג'· נדרים ל': בר"ן ד"ה ואיכא· גיטין ל"ג· ע"ג· קדושין ו': תוס' ד"ה לגבר· בבא בתרא מ"ח:

כ אפשר לצמצם

עירובין ה': תוס' ד"ה וספק ע"ו: ועי' בתוס' ד"ה רש"י גרס נ'· תוספות ד"ה ואמר· סוכה ע"ו· תוס' ד"ה פרוץ· יבמות י"ע· כ"א· כ"ח: בגמ' אפי' בבת אחת ועיין שם ל"ד· רש"י ד"ה ומתוך· כתובות ל"ד: תוס' ד"ה לימא רב· סוטה מ"ה: גיטין ע"א· שבועות ל"ב· [מ"ד: תוד"ה התקבלתי] מנחות [ס· תוס' ד"ה וכו'] · חולין כ"ח: ותוס' ד"ה לפי ל"ח: תוס' ד"ה אלא [ע"י גמרא בעי רבא הולכין באברים עיין שם] בכורות ע'· ועיין שם בתוס' י"ז־[ס' עיין שם]:

כא אתי דיבור ומבטל דיבור·

תרומות פרק ג' משנה ד' בר"ש עיין שם ירושלמי תרומות פרק ג' הלכה ד' עי"ש· גיטין ל"ב: ירושלמי גיטין פרק א' הלכה ו' פ"ד הלכה א' הל"ב· קדושין נ"ט ירושלמי קדושין פרק ד' הלכה ח':

כב בל תוסיף·

עירובין צ"ה: ועיי"ש ברש"י צ"ו· ק'· ירושלמי פסחים פ"ג הל"ג· ר"ה כ"ח: סוכה ל"א· וברש"י ד"ה אלא ל"ו: עיין שם רא"ש פרק לולב הגזול סי' י"ד· חגיגה ז'· תוס' ד"ה רבי יוחנן ח': תוס' ד"ה הזר· סנהדרין פ"ח:· זבחים פ'· פ"א· ועיין שם בתוס'· מנחות ל"ח· תוס' ד"ה התכלת מ':

כג בעל חוב קונה משכון·

פסחים ל"א: גיטין ל"ז· קדושין ח': בבא קמא מ"ע: תוס' ד"ה משכנו בבא מציעא פ"ב· בבא בתרא קכ"ה: רשב"ם ד"ה ואין הבכור· שבועות מ"ד·:

כד ברירה·

דמאי פרק ו' משנה ז' ח' עיין שם בר"ש פרק ז' משנה ד' בר"ש ור"מ ירושלמי דמאי פרק ו' ועיין שם במראה הפנים פ"ז הל"ד· ירושלמי מעשר שני פ"ב הל"י עי' במראה הפנים· עירובין י"ז: תוס' ד"ה לאו ל"ו:־ל': תוס' ד"ה ומר כ"ה· ועיין שם רש"י ותוס' ע"א: ועיין שם בתוס' ד"ה ר' אלעזר

פ"ב · רא"ש פרק מי שהוציאוהו סי' ה' ירושלמי עירובין (פ"ג ה"ה ה"ו) · פסחים פ"ז· פ"ח ועיין שם רש"י ותוס' פ"ט· ל': תוס' ד"ה עד ירושלמי פסחים (פ"ח הל"א) · סוכה כ"ג: כ"ד· יומא ל"ה:־ד · חגיגה כ"ה: תוס' ד"ה חבר · ביצה ד'· י'· ל"ד: ורש"י ד"ה עד פירשום ל"ה· רש"י ד"ה הא שמע ל"ז:־ל"ט: · יבמות י"ט· תוס' ד"ה ועוד כ"ט: עיין בחידושי הרשב"א נדרים מ"ה: ברש"י ור"ן ותוס' ורא"ש מ"ו: בר"ן ועיין תוס' ד"ה אמר מ"ח· תוס' ד"ה רהבה וד"ה אבור · ירושלמי נדרים פ"ה הל"א · נזיר [י"ב· רש"י ד"ה ואלו] · סוטה י"ח· ועיין שם תוס' ד"ה הזר והלכך · גיטין י"ד· תוס' ד"ה ומר כ"ד: תוס' ד"ה לאיזה [ל"א· תוס' ד"ה במחשבה] מ"ז:־ע"ג: תוס' ד"ה תנא ובלבד · ירושלמי גיטין פ"ג הל"א עי"ש הל"ח · קדושין י"ז: תוס' ד"ה חליפי נ"ב: ועיין גיטין מ"ה· ותוס' שם · ירושלמי קדושין פ"א הל"ו עי"ש · בבא קמא ע'· ועיין גיטין מ"ח· ותוס' שם כ"א: ס"ע פ"ח: תוס' ד"ה הכי אמר ל"ד· תוס' ד"ה מירחו · בבא בתרא פ"ז: תוס' ד"ה משום יאוש ק"ז· ברשב"ם ותוס' ד"ה והילכתא · עכו"ם מ"ז: רש"י ד"ה מטמאין ס"ג· תוס' ד"ה כגון ס"ד: ותוס' ד"ה תניא · זבחים [ג'] · מנחות ע"ה: תוס' ד"ה ליקדשו פי' תוס' ד"ה הפרים · חולין י"ד: [ל"ה: תוס' ד"ה אם] · בכורות [י"א: תוס' ד"ה טבלים] מ"ח· תוס' ד"ה דר"ע [ועי"ש תוס' ד"ה דאמר] כ"ב: תוס' ד"ה אר"א כ"ו:־עי"ש · תמורה ל'· תוס' ד"ה ואידך קינין פרק א' משנה ד' עיין שם בהמפרשים ד"ה רבי יוסי :

כה בריא ושמא ·

כתובות י"ב: י"ד· ע"ז· ל"ו· תוס' ד"ה ההרפת ע"ו· תוס' ד"ה ריפא · סוטה כ"ה: תוס' ד"ה בית הילל אומרים או שותת · בבא קמא ל"ה: מ"ו ק"ג: תוס' ד"ה דברי קי"ח· בבא מציעא ל"ז· תוס' ד"ה גזל וד"ה התם ל"ז: ק'· קע"ז: ועיין שם רש"י · בבא בתרא קל"ה · שבועות מ"ה· תוס' ד"ה וגיתב [וד"ה אפילו] מ"ז: תוס' ד"ה אי אמרת :

כו גדול כבוד הבריות ·

ברכות י"ט: ירושלמי ברכות פ"ג הל"א · כלאים פ"ט משנה ד' עי"ש בר"ש ירושלמי כלאים פ"ט הל"ב· שבת פ"א: ל"ד· תוס' ד"ה גדול ל"ד: [קמ"ב: רש"י ד"ה אלא למת ועיין דף מ"נ:] · עירובין כ"ו: תוס' ד"ה ולכהן מ"א: · סוכה ל"ו: תוס' ד"ה בשבת · ביצה [ל"ב: עיין שם] · מגילה ג': עיין שם ברש"י · כתובות ברא"ש פרק א' סימן ה' עיין שם · ירושלמי נזיר פ"ז הל"א · בבא קמא פ"א· תוס' ד"ה אומר לעכו"ם · בבא מציעא ל'· ל': תוס' ד"ה אלא · שבועות ל': תוס' ד"ה אבל · מנחות ל"ז:־ :

כז גוסס כחי או לא ·

עירובין ס"ו תוס' ד"ה דאתא עכו"ם בהג"ה · יומא נ"ב: תוס' ד"ה והתנן

גזיר

נזיר ד': מ"ג: · גיטין כ"ח: · קדושין ע"ח: ועיין שם בתוס' ד"ה לא צריכא · בבא בתרא קנ"ז: רשב"ם ד"ה בנכסים · סנהדרין ע"ח: תוס' ד"ה בגוסס · שבועות ל"ג: ל"ז: ערכין ד': ו': :

כח גילגול שבועה ·

יבמות כ"ח: · כתובות י"ח: תוס' ד"ה מפני מה פ"ו: ועיין שם תוס' ד"ה רבי אליעזר ק"ח: · ירושלמי סוטה פ"ב ה"ה · קדושין ע"ז תוס' ד"ה אמר כ"ז:־ · ירושלמי קדושין פ"א הל"ה · בבא מציעא ד': ו': תוס' ד"ה שבועה ל"ה: ל"ז: ועי' שם ברא"ש ל"ח: ק': תוס' ד"ה זוקקין · שבועות ל"א: ותוס' ד"ה שלא [מ"ב: תוס' ד"ה על] מ"ח: · ירושלמי שבועות פ"ז הל"ח · נדה [י"ג: תוס' ד"ה המקשה] :

כט דבר הגורם לממון ·

פסחים כ': [כ"ט: רש"י ד"ה ורבי יוסי אומר] כ"ט: · כתובות ל"ד: [ל"ט תוס' ד"ה לטר] · בבא קמא כ"ו: תוס' ד"ה קדש ע"א: ע"ו: ועיין שם ברש"י ל"א: ק': תוס' ד"ה מחילת ק"ה: · בבא בתרא ל"ד: תוס' ד"ה נותן · שבועות ל"ב · ירושלמי שבועות פ"ו הל"ו · ולענין דבר הגורם לממון אי תליא בדינא דגרמי עיין מה שהביא על זה ומה שכתב בזה הש"ך בחו"מ סי' שפ"ו ס"ק י' :

ל דבר שלא בא לעולם ·

ירושלמי חלה פ"ד הל"ד ועיין במראה הפנים · יבמות כ"ב: תוס' ד"ה ולאשה ס"ז: תוס' ד"ה זו וסבירא לי' ל"ב: ל"ג ירושלמי יבמות [פ"א ה"א פ"ד הל"א] · כתובות ז': תוס' ד"ה המזכה מ"ב: תוס' ד"ה ר' שמעון נ"ד: תוס' ד"ה אף על פי נ"ח: נ"ט: פ"ב: תוס' ד"ה התם פ"ג: תוס' ד"ה כדרב כהנא צ"א: רש"י ד"ה אחריות תוס' ד"ה דזבנה · ירושלמי כתובות פ"ה הל"ה פ"ו הל"א עי"ש בקה"ע ובפ"מ · נדרים י"ג: תוס' ד"ה ידי כ"ט: ועיין שם תוס' ד"ה לבר פדא ועיין ל': ותוס' שם ל"א: ר"ן ד"ה לוקח ל"ד: תוס' ד"ה ואמר מ"ד פ"ה: · ירושלמי נדרים [פ"ג הל"ז עי"ש] · גיטין י"ג: מ"ב:־ ס"ו: תוס' ד"ה דמי חמרא · קדושין ס"ב־ ע"א: · ירושלמי קדושין פרק ג' הלכה ב' · בבא מציעא י"ד: תוס' ד"ה תריץ ע"ז: תוס' ד"ה מה וד"ה קנויה ל"ג: ס"ו: · בבא בתרא מ"ט: תוס' ד"ה ובדרב כהנא ס"ג: [ועיין ע"ז תוס' ד"ה קני לך] ע"ט: קנ"ד: רשב"ם ד"ה עד דמטי לידי קנ"ז: קל"א: ועיין שם בתוס' ד"ה וש"מ קמ"א:־קמ"ח: תוס' ד"ה אבעיא · קנ"ז קנ"ט: תוס' ד"ה ולימרו ירושלמי בבא בתרא פ"ג הל"א עי"ש [פ"ט הל"א] · בכורות ג': תוס' ד"ה דקא מפקע · ערכין כ':־ תמורה [י'] :

לא דבר שאינו שלו ואינו ברשותו · להפקיר ולהקדיש ולאסור ולהחרים ולקנות ·

ירושלמי פאה פ"ד הל"ב פ"ו הל"ז · כלאים פרק ד' משנה ז' עיין שם ברא"ש

פרק ז' משנה ד' ה' ו' · ירושלמי כלאים פ"ב הל"ז פ"ד הל"ז פ"ה הל"ז פ"ז הל"ד · ירושלמי בכורים פ"א הל"ב עי"ש · פסחים ל': רש"י ד"ה כולי עלמא ועי"ש ל"א ל'· ירושלמי פסחים פ"ג הל"ג פ"ד הל"ט · סוכה ל'· תוס' ד"ה כי ל': תוס' ד"ה וקרקע · יבמות פ"ג· תוס' ד"ה רבי יוסי הב' פ"ג: כתובות נ"ט· ותוס' ד"ה בשלמא · ירושלמי כתובות פ"ז ה"א עי"ש בקרבן העדה · נדרים [ל"ד: עיין שם] ל"ו· ר"ן ד"ה תנן מ"ה: ר"ן ד"ה השותפין מ"ז· פ"ה: עיין שם פ"ד עיין בתוס' ורא"ש ור"ן · ירושלמי נזיר פ"ד הל"ד ועי' בקרבן העדה ד"ה הא לקדם קדשי · גיטין מ': תוס' ד"ה הקדש ירושלמי גיטין פ"א הל"ג · קדושין נ"ב· ל"ו תוס' ד"ה מתקיף · בבא קמא ס"ח: ס"ט: תוס' ד"ה הא ע'· ע"א· תוס' ד"ה בשלמא ע"ו תוס' ד"ה ור"ל ק'· תוס' ד"ה מהולת · בבא מציעא ו'· ע"ג: תוס' ד"ה השתא ועי"ש עוד בתוס' · ירושלמי בבא מציעא פ"א הל"ד · בבא בתרא ע"ז· תוס' ד"ה קני לך פ"ה· · עכו"ם מ"ד· מ"ו· תוס' ד"ה בהמה נ"ב: רש"י ד"ה והקדשנוס תוד"ה בהוך נ"ג: נ"ד· תוס' ד"ה הייתה וד"ה כגון נ"ד: ס"ג· ירושלמי עכו"ם פ"ג הל"ה · שבועות [ל"ג: תוס' ד"ה היכא] · זבחים פ"ד: תוס' ד"ה ומוליא אני קי"ד· · מנחות ע"ו: תוס' ד"ה שזרע וד"ה והתירו · חולין [ס'· תוס' ד"ה תכם] מ': -בכורות [מ"ט· תוס' ד"ה ה"מ היכא] · ערכין כ"א· כ"ג: תוס' ד"ה משום כ"ח· במתניתן · תמורה ט'· כ"ט· רש"י ד"ה אימא השתרי כ"ט: :

לב דבר שיש לו מתירין ·

בכורים פ"ב משנה ב' בר"מ ור"ש · ירושלמי בכורים פ"ב הל"ב · ירושלמי חלה פ"ג הל"ז עי"ש בפני משה · ירושלמי שביעית פ"ו ה"ג · ירושלמי ערלה פ"ג הל"ב · עירובין ל"ט: רש"י ד"ה פסק מ"ה: תוס' ד"ה איבעית אימא · פסחים כ"ז: תוס' ד"ה הקדש · יומא [מ"ז: תד"ה הדר עי"ש] · ביצה ג': -ז': תוס' ד"ה כי י': תוס' ד"ה איכא וד"ה חד ל"ח· תוס' ד"ה ולבטל ל"ט· · יבמות פ"ב· · נדרים נ"ב· עיין שם בר"ן נ"ז· ר"ן ד"ה בדבר נ"ח· נ"ט· · ירושלמי נדרים פ"ו הל"ד · בבא קמא ס"ט· תוס' ד"ה כל הנילקט · בבא מציעא נ"ג· עבו"ס ע"ג: תוס' ד"ה טבל · זבחים ע"ד: · מנחות כ"ב: תוס' ד"ה ורבי יהודא · מעילה כ"ה: תוד"ס פרוטה :

לג דבר ולא חצי דבר ·

כתובות כ"א· רש"י ד"ה ותפקא מיני' · ירושלמי כתובות [פ"ב הל"ד] · ירושלמי סוטה פ"א הל"א · גיטין ס"ג: תוס' ד"ה אפילו · בבא קמא ע'· · בבא בתרא נ"ו: · סנהדרין ל': · פ"ו ירושלמי סנהדרין פ"ג הל"ט · ירושלמי שבועות פ"ד הל"א · נגעים ד'· תוס' יבמות ד"ה קרי ביה ונעלם :

לד דברים שבלב ·

תרומות פ"ג מ"ח עי"ש · ירושלמי תרומות פ"ג הל"ז פסחים ס"ג· תוס' ד"ה המתכוון

המתכוין פרק ע' משנה ע' בתיו"ע ד"ה לא עי"ש · כתובות ע"ח: תוס' ד"ה כשבתינהו · נדרים כ"ה · ירושלמי נזיר פ"ה הל"א · גיטין ל"ב: תוס' ד"ה מהו דתימא · קדושין מ"ע: · בבא בתרא קמ"ו: תוס' ד"ה מאן · שבועות כ"ז: מ"א: רש"י ד"ה כיון דקא מודית · כריתות [י"ב: תוס' ד"ה אלו] · מעילה כ"א :

לה דבר שאינו מתכוין ·

ירושלמי ברכות פ"ב הל"ו · כלאים פ"ט משנה ב' בר"ש משנה ה' עיין שם ירושלמי כלאים פ"א הל"ט פ"ט הל"ב (הל"ה) · שבת כ"ב כ"ט: מ' מ"א: מ"ג מ"ו: כ' כ"ד רש"י ד"ה כלאים דהבלים ועיין שם ברא"ש בהג"ה ע"ה פ"א: נ"ה ותוס' ד"ה המכבד ק"ג ק"ז תוס' ד"ה וממאי ק"י: תוס' ד"ה ת"ל קי"א: קי"ז ק"כ: קל"ג ק"מ רש"י ד"ה אבל נוטל בכברה קמ"א תוס' ד"ה דילמא קמ"ג · ירושלמי שבת פ"ג הל"ג הל"ז פ"ה הל"א · עירובין ק"א רש"י ד"ה כשהיה להם ק"ד גמרא אמר רב נשים המשחקות עי"ש · פסחים כ"ה: כ"ו: עיין שם ל"ג עיין שם ס"ה תוס' ד"ה המכבד ע"ג תוס' ד"ה לדברי עי"ש ק"א ועיין תוס' ד"ה והלכה · ראש השנה [כ"ח רש"י ד"ה מהו דתימא] · יומא ל"ד ועיין שם בתוס' ישנים · סוכה ל"ג: · ביצה י"ג: תוד"ה ואם קלף כ"ג ל"ב: תד"ה מלמטה ל"ו ל"ו: תוס' ד"ה אלא · ירושלמי ביצה פ"ב הל"י · מועד קטן ד': תוס' ד"ה מפני · יבמות [ד': רש"י ד"ה ואפילו מגברי] · כתובות ה': · נזיר מ"ב · בבא קמא כ"ו: עיין שם ל"ה תוס' ד"ה הוצל וצריך קי"ג · סנהדרין פ"ה תוס' ד"ה ור"ש · שבועות י"ע תוס' ד"ה פרע · הוריות ה' · זבחים ל"א: ועיין רש"י ותוס' ד"ה הא רבי יהודא · מנחות מ"א: · בכורות כ"ד: כ"ה ל"ד · כריתות י"ע :

לו דיחוי ·

ברכות כ"א רש"י ד"ה התם מעיקרא · ירושלמי חלה פ"ג הל"ה עי"ש במרה"פ ד"ה שני גויס · שבת (נ"א רש"י ד"ה ים דיחוי) פסחים ע"ג: ל"ו: תוס' ד"ה קודם ל"ז · יומא ס"ד · ירושלמי יומא (פ"ד הל"א · סוכה ל"ג · סוטה ע"ו: תוס' ד"ה נתאכמו · קדושין ז': ב"ק ק': תוס' ד"ה אומר לו · סנהדרין מ"ז עבו"ס מ"ד · זבחים י"ב [כ"ו: תוס' ד"ה הכא במאי ל"ד: כ"ע ע"ג: [ע"ה] · מנחות כ"ע: ותוס' ד"ה כל שבידו · כריתות ז' כ"ז כ"ה · המורה ו': [י"ת: עיין שם לדברי התוס' כאן כ"ו: וזבחים י"ב קדושין ז'] כ"ו: ותוס' ד"ה ש"מ מדר"י :

לז דינא דגרמי ·

יבמות פ"ג תוס' ד"ה קידש · כתובות ל"ד תוס' ד"ה סבר [ל"ע: תוס' ד"ה לענין] פ"א: תוס' ד"ה לא פ"ו · גיטין מ"א ועיין שם תוס' ד"ה במזיק נ"ג עי' שם רש"י ותוס' וד"ה שלא יהא כל אחד · ירושלמי גיטין פ"ה הל"ה · בבא קמא ה' תוס' ד"ה למעוטי כ"ז: תוס' ד"ה קדש ושלקו ל"ג: עיין שם [ועיין

מ"ה · תוס' ד"ה דאם כן וד"ה השתא] ל"ד תוס' ד"ה חמור ל"ה: - רש"י ד"ה פטור ועי"ש כל הסוגיא ס"ב: הוס' ד"ה ילאו ע"א: תוס' ד"ה וסבר פ"ע· תוס' ד"ה כל לגבי ל"ח עי"ש ק"· ועי"ש קט"ז: ועי"ש בתוס' קי"ז: ירושלמי בבא קמא פ"ו הל"א · בבא מציעא ע"ו: תוס' ד"ה אין להם · בבא בתרא כ"ב: כ"ד תוס' ד"ה מאי שנא ל"ג· רשב"ם ד"ה ומשני קמ"ז: תוס' ד"ה המוכר · סנהדרין ל"ג· והוס' ד"ה השתא ירושלמי סנהדרין פ"א הל"א· שבועות ל"ב: ל"ז: תוס' ד"ה מיעוט · ירושלמי שבועות פ"ו הל"ו · חולין (מ"ג: לדברי התוס' סנהדרין ל"ג:) · בכורות כ"ח: ערכין [כ':] :

לח הואיל ·

ברכות מ"ה· עיין בתוס' ד"ה הכל · שבת ל"ה· תוס' ד"ה והרודה · ערכין ל': עי"ש בש"ס אפשר דמתשיל אנזירותו ועי"ש תוס' ד"ה ולפרוש [ל"א· במתניתן רש"י ד"ה ולא במעשר עי"ש] · פסחים ל"ח· רש"י ד"ה או דילמא מ"ו: - מ"ה. ס"ב· · יומא ס"ג· בתוס' ישנים ד"ה מהוסר · סוכה ל"ה: רש"י ד"ה הרי יש בה · ביצה [י"ב· תוס' ד"ה ה"ג] כ"א· · נדרים נ"ע· מנחות ס"ד תוס' ד"ה להטעות · בכורות ל"א· רש"י ד"ה ורואה :

לט הירהור כדיבור ·

ברכות כ'· · ירושלמי ברכות פ"ג הל"ד עי"ש במה"פ · שבת קי"ג: גמרא דיבור אסור הירהור מותר ק"נ· · מגילה [י"ט·] :

מ הזמנה מילתא ·

ברכות כ"ג: כ"ו · שבת י"· · סוכה [ע' ועיין בבעל המאור ותוס' מנחות מ"ב: ד"ה עד שיעבדן] ל"ג: · מגילה כ"ו: · נדרים ז'· [ל"ד: עי"ש] · גיטין מ"ה: תוס' ד"ה עד שיעבדן · סנהדרין מ"ז: - · עכו"ם [כ"ע: תוס' ד"ה אתיא] · מנחות ל"ד: מ"ב: ועיין בבעל המאור ותוס' כאן ד"ה עד שיעבדן :

מא היזק שאינו ניכר ·

מועד קטן י"ג· · גיטין מ"א· מ"ד: נ"ג - · בבא קמא ה'· [ל"ג: תוס' ד"ה זאת] מ"ה· תוס' ד"ה שאני [מ"ז· תוס' ד"ה מאי טעמא גופא] [כ"ר תוס' ד"ה פטור] ל"ח· ועיין תוס' ד"ה הא ק"· תוס' ד"ה עימא ק': תוד"ה חייב · בבא בתרא כ': תוס' ד"ה וחייב [כ"ב: תוס' ד"ה זאת] · סנהדרין ל"ג: עי"ש · בכורות ל"ה· · ועיין כלל דינא דגרמי :

מב התראת ספק ·

שבת ד'· תוס' ד"ה קודם [קל"ג: רש"י ד"ה וכגון] · פסחים ס"ג: · ירושלמי פסחים פ"ב הל"ד · יבמות פ'· תוס' ד"ה נעשה ק"א· ותוס' ד"ה הכה · ירושלמי יבמות פ"י הל"ח פי"א הל"ז · כתובות ע"ו· תוס' ד"ה וספק ל"ג· תוס'

תוס' ד"ה ניתלו בהו מעיקרא · נדרים י"ד: רש"י ד"ה ורב נחמן עיין שם ועי"ש ע"ו בגמרא הסוגיה ולוקה · נזיר [מ"ב· ועיין תוס' גיטין ל"ג· ד"ה ואפקעינהו] · ירושלמי נזיר פ"ח הל"ז · גיטין ל"ג· תוס' ד"ה ואפקעינהו · בבא קמא מ"ד: תוס' ד"ה הוה ע"ו: תוס' ד"ה וכלא זריקה וד"ה כל · בבא מציעא ל': תוס' ד"ה ריש לקיש · סנהדרין ע"ע· תוס' ד"ה א"נ פלגא · שבועות ג': ד' תוס' ד"ה אבל כ"א· ל"ז תוס' ד"ה הזיד · ירושלמי שבועות פ"ג הל"ז · מכות ע"ו: · זבחים ע"א· · חולין י"א: תוס' ד"ה וכי תימא פ"א· פ"ב: נ"א· · תמורה ג': · נדה מ"ו: תוס' ד"ה רבי יוחנן :

מג זה וזה גורם ·

פסחים כ"ו: ־ · בבא קמא [מ"ז תוס' ד"ה מאי טעמא] · סנהדרין פ' · עכו"ם מ"ג: תוס' ד"ה אמרו לו מ"ה: מ"ע· ס"ב: תוס' ד"ה אי לזבולי · חולין כ"א· ס"ע· תוס' ד"ה תלתא · בכורות ז' · תמורה י"ב· רש"י ד"ה אחר אחרון ל': תוס' ד"ה אבל ירבעו ל"א· · נדה כ': תוס' ד"ה תרנגולתא :

מד זכין לאדם שלא בפניו ·

ירושלמי פאה פ"ד הל"ב · עירבון מ"ו: פ"א: · יבמות [קי"ג· תוס' ד"ה מאן] קי"א: · כתובות י"א· נדרים ל"ו: ועיין בתוס' ור"ן · גיטין [כ': תוס' ד"ה והא] י"א: · ירושלמי גיטין פ"א הל"ה פ"ו הל"א · קדושין כ"ג· מ"ב· [מ"כ: רש"י ד"ה ודילמא] כ"ו· תוס' ד"ה מתקיף · בבא מציעא י"ב· · בבא בתרא קנ"ו: ועיין רשב"ם ד"ה רבי יהושע ותוס' ד"ה זכין קס"ז רשב"ם ד"ה ושוכר לאשה · חולין פ"ג· :

מה הולין בעזרה ·

עירבון [נ"ו· תוס' ד"ה מיכל] · פסחים [כ· תוס' ד"ה אלא] כ"ב· כ"ג: כ"ד: תוס' ד"ה הכל מודים [ס"ב· תוס' ד"ה כי] ס"ו: ועי' תוס' ד"ה מביאה · יומא [ז· רש"י ד"ה במזיד] [פ· רש"י ד"ה אלא] · ביצה [כ': תוס' ד"ה והביא] · חגיגה [ד· תוס' ד"ה אלא] · כתובות [ג· רש"י ד"ה שיוה] [מ"ה: תוס' ד"ה אימור] · נדרים ט': עיין ר"ן ורא"ש ד"ה מביאה · ירושלמי נדרים פ"א סוף הל"א ועי"ש בקרבן העדה ד"ה נעשו קרבנותיו · נזיר ב'· תוס' ד"ה נזיר [י"ע· רש"י ד"ה וסבר] כ"ע· גיטין [כ"ח:] · קדושין כ"ס: תוס' ד"ה דמייתא כ"ו: במתניתן כ"ז: ־ · בבא קמא ע"א· תוס' ד"ה אלא ע"ב [ע"ו: תוס' ד"ה וכלא זריקה] · בבא בתרא [פ"א: ועי"ש תוס' ד"ה דמקדים] · סנהדרין פ"ד· תוס' ד"ה וכל · זבחים ס"ח· ותוס' ד"ה אימר ע"ו: תוס' ד"ה ואי ע"ז תוס' ד"ה וחולין ע"ז: תוס' ד"ה בדם · מנחות כ"א: תוס' ד"ה חולין מ"ח· פ': תוס' ד"ה וכי פ"א· ותוס' ד"ה אם ק"ו ־ · חולין [יו"ד: תוס' ד"ה אלא] [ל· תוס' ד"ה מדמין] פ': פ"ה: ק"ל: רא"ש פרק ז' סי' י"ז · תמורה י"ב· רש"י

רש"י ד"ה מי קרינן [י"א: תוס' ד"ה היא] כ"ג: תוס' ד"ה אוכלין · כריתות כ"ד: תוס' ד"ה אלמא כ"ו: רש"י ד"ה ובדין הוא :

מו חוששין לזרע אב ·

יומא כ"ז: תוס' ד"ה תניא · כתובות קי"א: ועיין שם רש"י ד"ה אין מרביעין · קדושין [ג': תוס' ד"ה לא] בבא קמא כ"ד: תוס' ד"ה או · סנהדרין פ': תוס' ד"ה הלא · מנחות כ"ב: תוס' ד"ה ור"י סבר · חולין כ"ח: תוס' ד"ה נוהגין ס"ע: ע"ה: ע"ח: ע"ע: פ"ו: תוס' ד"ה לחלק · בכורות [ז': תוס' ד"ה ובא] י"ז:

מז חזקה בו יצוינו כל פרטי עניני חזקה של או"ה ודיני ממונות ·

שבת [ל"ד: תוס' ד"ה ספק] · עירובין ל"א: ־ ל"ה: עיין שם רש"י ותוס' ל"ו · פסחים ד': [ט': תוס' ד"ה היינו] [י'] [ל"ז] · ירושלמי פסחים פרק ב' הל"ב · יומא פ"ה: ביצה כ"ה: חגיגה כ"א: תוס' ד"ה האונן · יבמות כ"ו ל': ־ [ל"א: רש"י ותוס' ד"ה להללה] ל"ז תוס' ד"ה וזו ס"ד: [ס"ז: תוס' ד"ה אין וד"ה שקדמו] ס"ח: תוס' ד"ה רישא [פ"א: תוד"ה ואין] [פ"ח:] [ק"ז:] קט"ו ועיין תוס' ד"ה או קי"ט: תוס' ד"ה מהוורתא קי"ט: · ירושלמי יבמות פר' ו' הל"ו פי"ג ה"יג · כתובות ט': תוד"ה ואי ט': תוד"ה [אי] וד"ה לא ועוד פי"ש [י'] י"ב: י"ג: [י"ח:] [י"ט: ותוס' ד"ה חזקה] כ': כ"ג: תוס' ד"ה מאי וד"ה תרווייהו כ"ד: ־ כ"ו: תוס' ד"ה אנן ל"ו: תוס' ד"ה החרשת [מ"ג:] ע"ה: ע"ו · ירושלמי כתובות פ"א עיין שם ועי' בפ"ב באיזה הלכות והל"ז · נדרים [נ"א:] · נזיר י"ב: כ"ז: תוס' ד"ה באומר · גיטין י"ז תוס' ד"ה משום וד"ה גזוי' [כ"ז] כ"ח: ל': ל"א [נ"א:] ס"ד ס"ה: תוס' ד"ה התקבל [ע"ח: תוס' ד"ה והא אין] [פ"ט:] · ירושלמי גיטין פ"ג הל"ח · קדושין [מ"ה:] ס"ד ס"ו ס"ע: ע"ט פ': ירושלמי קדושין פרק ד' הלכה א' הלכה י' בבא קמא כ"ג: תוס' ד"ה איזהו · בבא מציעא ק': ועיין שם בתוס' ק"ב: [ק"ג: תוד"ה פרדיסא] ק"ו: [ק"י] קי"ב: ־ ירושלמי בבא מציעא (פ"ד הל"א) · בבא בתרא ה': ־ ו': רש"י ד"ה אחזיק (פרק חזקת הבתים) קל"ד: ־ קנ"ג: עיין שם רשב"ם קנ"ד: תוס' ד"ה אלא [קס"ז:] קע"ד: · ירושלמי ב"ב (פ"ג) · סנהדרין ע"ב: [פ"א:] · שבועות [מ':] מ"ב: מ"ה: עיין שם בתוס' · מכות ה': · זבחים [ל"א: תוס' ד"ה טבול יום] · חולין ע': ע': תוס' ד"ה התם י' י"א: תוס' ד"ה מנא וד"ה אתיא הכ' י"א: תוס' ד"ה כגון מ"ג: ותוס' ד"ה שאני פ"ו: תוס' ד"ה מאי פ"ו: ותוס' ד"ה סמוך ל"ס: תוס' ד"ה טעמא קל"ד: ורש"י ד"ה קמה · וד"ה תלה · בכורות כ': תוד"ה חלב · תמורה כ"ג: רש"י ד"ה קינין · נדה ב': ־ ו': י"ז: י"ח: תוס' ד"ה אחר י"ט: תוס' ד"ה רבי יהושע ל"ב: מ"ו: מ"ח: ס"ד:

מח חיישינן למיתה ·

סוכה כ"ג: יומא ב': ותוס' ד"ה ותכ"א י"ג כ"ה: ועיין שם · ירושלמי יומא פ"א הל"א

כל"א · יבמות י"ח· תוס' ד"ה דילמא כ"ו · כתובות ע"ע: פ"ג: עיין שם תוס' ד"ה מיתה · נדרים ג': ועיין שם ברא"ש ד"ה לא אפטר · גיטין כ"ז · ירושלמי גיטין פ"ג הלכה ג' · קדושין [מ"ה: תוס' ד"ה בפירוש ועיין שם ברא"ש] · בבא בתרא קנ"ג: ותוס' ד"ה הפתא :

מט חידוש הוא · ולא גמרינן מיני' ·

ירושלמי תרומות פ"ז הל"ג · פסחים מ"ד · מועד קטן ז': א' · תוס' ד"ה נפקא · כתובות [ל"ד: מ"ס:] · ירושלמי כתובות פ"ג הל"א · נדרים ד' · נזיר נ"ז · ירושלמי סוטה פ"ג הל"א · קדושין ג': רש"י ד"ה ממונא מקנסא י"ח: תוס' ד"ה בשלמא [כ"א:] בבא קמא ע"ב: · סנהדרין [כ"ז·] · עכו"ם ס"ז· תוס' ד"ה אמר [ס"ז: תוס' ד"ה ואידך] ס"ח: עי"ש רש"י ותוס' · חולין ל"ד· ל"ס: תוס' ד"ה לא שמעינן ל"ח: ק"א: תוס' ד"ה תלמוד לומר ק"ח· :

נ חצר קונה ·

עירובין [ל"ב: תוס' ד"ה אשה] · גיטין כ"ג· כ"ג: תוס' ד"ה לפי כ"ד· ותוס' ד"ה אלרה ע"ז [ע"ע· תוה"ס היתה] · קדושין [מ"ד:] · בבא קמא י"ב· מ"ע: · בבא מציעא ע': י': י"א י"ב· כ"ו· תוס' ד"ה דשתיק כ"ו: ק"ב· קי"ט· · בבא בתרא כ"ד· תוס' ד"ה ארעתא ע"ו: תוס' ד"ה ה"ק ועיין רשב"ם ע"ע· תוס' ד"ה אין · סנהדרין [ס"ח: תוד"ה קטן] [פ"ס: תוד"ה עד] · חולין קל"ע· רש"י ד"ה אלא · מעילה י"ג· תוס' ד"ה אבל :

נא חצי שיעור ·

ברכות [ל"ע· תוד"ה בלר מ"ט: תוד"ה רבי מאיר] · ירושלמי תרומות פ"ו הל"א · חלה פרק א' משנה ע' בר"ש · שבת [ע"א: ורש"י ד"ה קמ"ל] ע"ד· ל"א· ותוס' ד"ה כגון [ל"ד: תוס' ד"ה אהני] רא"ש פרק כלל גדול ס' י"א בהגה"ס ירושלמי שבת (פ"ז הל"א) · פסחים [ל"ב: עי"ש] מ"ד· עיין שם תוס' ד"ה לענין · ירושלמי פסחים פ"ג הל"א · יומא ע"ג: · יבמות ע"ג· תוס' ד"ה ואסורים · נדרים ס"ח· ר"ן ד"ה ואי אמרת · בבא מציעא [נ"ג· תוס' ד"ה ואסורה] · שבועות כ"א: כ"ב: תוס' ד"ה אהתירא כ"ג: ותוס' ד"ה דמוקי · ירושלמי שבועות [פ"ג הל"ד] · עכו"ם [ס"ז: עי"ש בתוס'] · מכות [י"ג· י"ז·] · זבחים [ק"ח תוד"ה לא נחלקו] · מנחות (נ"ח· תוס' ד"ה אביי) · חולין ל"ג· תוס' ד"ה אחד ל"ד: תוס' ד"ה והשליבי ל"ח· [ק"ח:] ק"ע· רש"י ד"ה ותו לא מידי · כריתות י"ג· תוס' יבנים ד"ה מפני

חגיגה כ"א: תוס' ד"ה לא קרעו · עבו' זרה פרק ב' משנה ג' בר"ש :

נב חתיכה אחת משתי חתיכות·

פסחים ו': תוס' ד"ה ור"ש · יבמות פ"ח: תוס' ד"ה והבא קי"ג · כתובות כ"ב: תוס' ד"ה באשה ת'וי · נזיר כ"ג· תוס' ד"ה והוא · גיטין [נ"ד· תוס' ד"ה רבי יוסי] סנהדרין ד'· תוד"ה כולהו · הוריות [ג': רש"י ד"ה לאדם] · חולין [מ"ג: תוד"ה שאני] · כריתות י"ז:־ · נדה י"ד: ע"ו· תוס' ד"ה לא שהתה :

נג טובת הנאה ממון·

פסחים מ"ו: · נדרים פ"ד:־ ירושלמי נדרים פי"א הל"ג · קדושין נ"ח · ירושלמי קדושין פ"ב הל"ט הל"י · בבא מציעא ו': תוס' ד"ה והא הכא י"א: · זבחים [ו'· רש"י ד"ה והתירה] · חולין קל"א· תוד"ה יש בו · תמורה [ה': רש"י ד"ה והתורה] (ג"ב· תד"ה המוקדשים) :

נד טומאה הותרה או דחוי·

פסחים ס"ז ע"ש ע"ו ־ ע"ט פ' ־ [פ"ד: רש"י ד"ה הא פסול] ועיין עוד בפרק כיצד צולין · יומא ו':־ מ"ו: ה'· תוד"ה ונפקא מינה · תענית [י"ז: תוד"ה דעיקן] · בבא קמא ק"י· תוס' ד"ה אי דאיכא · סנהדרין י"ב: והוס' ד"ה בטומאה הותרה · זבחים י"ז: תוס' ד"ה קסבר [כ"ג· תוס' ד"ה לא למעוט] ל"ב:־ · מנחות ע"ו· עיין שם בתוס' ע"ב · תוס' ד"ה הבא · מעילה ה': רש"י ד"ה אבל :

נה טעם כעיקר· והתר אי מצטרף לאיסור·

ירושלמי ערלה פ"ב הל"ה · פסחים [כ"ד: תוס' ד"ה אלא] מ"ג:־ מ"ה· כ"ב· עיין בתוס' ד"ה ככותש · יומא [ע"ד· בתוס' ישנים ד"ה רבי יוחנן] · יבמות [ה"ב: תוס' ד"ה אמר רבי יוחנן] · נזיר [ל"ה:] ל"ו־ · ירושלמי נזיר פרק ו' הלכה א' · סנהדרין [כ"ז· תוס' ד"ה אין לך בו] · שבועות כ"א: תוס' ד"ה בר' שמעון · עבו"ז ס"ז·־ עיין שם בתוס' ועיין דף ס"ח · זבחים ע"ח· תוס' [ד"ה פיגול] וד"ה מתיב ועיין בגהות רעק"א ע"ט · תוס' ד"ה אמרו רבנן [ל"ז: תוס' ד"ה ואחד עלה] · מנחות כ"ז· הוס' ד"ה הלי פ"ג· תוס' ד"ה מה חטאת · חולין פ"ז· תוס' ד"ה רואין ל"ח:־ [ק'· תוס' ד"ה שקדה] ק"ח· תוס' ד"ה אמר [קי"ב: תוס' ד"ה ורוטבן] · בכורות כ"ב· תוס' ד"ה הך · כריתות ד': עיין שם ברש"י · מעילה י"ח· תוס' ד"ה תני אין :

נו טריפה אינה חי' ואינה יולדות·

יומא (ס"א: תוס' ד"ה נזיר) · ירושלמי נזיר פ"ו הל"א · סנהדרין ע"ח·

תוס' ד"ה ההורג · עכו"ם ה': ו' · ועיין שם בתוס' ע"ז · תוס' ד"ה אלמא כ"א · זבחים ס"ח: ועיין שם רש"י ותוס' קט"ז · חולין י"א · תוס' ד"ה אתיא הב' י"א: תוס' ד"ה ודילמא ל"ז · ותוס' ד"ה שאינו מ"ב · מ"ג · גמרא ועדיין אוב קיים · כ"ז: [כ"ח · תוד"ה ור"א] ע"ה · ק"מ · בכורות ג' · ז' · תוס' ד"ה והא · הוריות י"א: ל"א · נדה כ"ג: תוס' ד"ה אמר רבא כ"ד · :

נז יאוש ·

ירושלמי בכורים פ"א הל"ב · סוכה ט' · תוס' ד"ה הבא לי · ירושלמי יבמות פ"ד הל"א · נדרים [ס"ב · ד"ה מותרות] · גיטין [ל' ·] ל"ז: ־ [ל"ט:] נ"ה · קדושין [נ"ד · תוס' ד"ה מעקה] נ"ב: · בבא קמא ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ע"ע · תוס' ד"ה גנב קי"א: [קי"ג · תוס' ד"ה אין] [קי"ג: ועיין תוס' ד"ה היכא] קי"ד קט"ו · בבא מציעא כ"א: ־ כ"ו כ"ז · תוס' ד"ה בלוקח וד"ה מה · בבא בתרא מ"ד · סנהדרין [נ"ז ·] · חולין [ה' · תוס' ד"ה מהו] :

נח ידים שאין מוכיחות ·

יומא (ה"א: תוד"ה נזיר) · נדרים ה': [ע' · ר"ן ד"ה ודילמא] · נזיר ב': ה"ב · ירושלמי פ"א הל"א · גיטין פ"ה: · ירושלמי גיטין (פ"ט הל"א עי"ש בפ"מ) קדושין ה': :

נט יעבור ואל יהרוג · ויהרג ואל יעבור ·

ברכות ס"א: · ירושלמי שביעית פ"ד הלכה ב' · תרומות פ"ח משנה י"ב עי"ש בר"ש · שבת מ"ט · תוס' ד"ה נטלה ע"ב: תוס' ד"ה רבא · ירושלמי שבת פי"ד הל"ד · פסחים כ"ה [ה"ג: עי"ש] · כתובות ג': תוד"ה ולדרוש י"ט · [ה"ג: עי"ש בתוס' ד"ה אילמלא] · נזיר כ"ג: תוס' ד"ה והא מתהני · סוטה י': תוס' ד"ה נוח לו · סנהדרין ס"א: תוס' ד"ה רבא ע"ד ־ · ירושלמי סנהדרין פ"ג הל"ה · עכו"ם כ"ז: תוס' ד"ה יכול כ"ד · ועי"ש בתוס' · ירושלמי עכו"ם פ"ב הלכה ב' · חולין [מ"ו: רש"י ד"ה שמתינו לין] :

ס יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה

ונכלל בזה אם אינו ראוי מדרבנן אי מקרי אינו ראוי מן התורה ·

ברכות [ע"ז · תוס' ד"ה ותוהו] · ירושלמי פאה פ"ה הל"א · ירושלמי שביעית (פ"י הל"ג) · פסחים ז' רש"י ד"ה אפילו כ"ט · תוס' ד"ה אין פודין · יומא ע"ד · סוכה כ"ג · ל': תוס' ד"ה וקרקע עיין שם : מגילה [ה': תוד"ה וביקש] יבמות פ"ח · תוס' ד"ה מתוך פ"ט: ק' :

תוס' ד"ה לפיכך • כתובות י"א• תוס' ד"ה מטבילין ל"ו• עיין שם ודו"ק ק'• תוס' ד"ה לפיכך • נדרים פ"ו: ר"ן ד"ה והא מן התורה פ"ז• ר"ן ד"ה והילכתא ל': ר"ן ד"ה ואיכא • נזיר נ"ח• תוס' ד"ה ר"ע • גיטין ל"ו נ"ס• רש"י ד"ה נמלא נ"ס: עי"ש ועי' תוס' ד"ה שלא • ירושלמי גיטין פ"ד הל"ב • קדושין [נ"ו• רש"י ד"ה אמר] נ"ח• תוס' ד"ה אלמא עיין שם • בבא קמא ע"ב: תוס' ד"ה דאי • בבא מציעא [כ'• תוד"ה שוכר] וצי"ם מ"ח• ועיין רא"ש פרק איזהו נשך סי' נ"ז • עכו"ס ס"ג• תוס' ד"ה והא :

סא יש שאלה להקדש •

ירושלמי תרומות (פ"ג הל"ד) • עירובין ל': ועיין שם רש"י ד"ה מחסיל עליה • נדרים נ"ט• עיין שם ע"ח• • נזיר ט'• ל"א• תוס' ד"ה מי שנדר • ירושלמי נזיר [פ"ה הל"ד] סיטה ו': תוס' ד"ה כי • קדושין נ"ע• תוס' ד"ה משכו עי"ש • בבא בתרא ק"ע: • שבועות כ"ד: רש"י ד"ה כרי הקדש • מנחות ק"ב: תוס' ד"ה הא • בכורות ל"א• רש"י ד"ה ורואה • ערכין כ"ג• • כריתות י"ג: תוס' ד"ה ארבע :

סב כבוש כמבושל ומליח כרותח •

ברכות ל"ח: רש"י ד"ה שאכל זית [ותוס' ד"ה זית מליח] • מסכתא תרומות פרק י' משנה ז' ח' בר"ש ותוס' יו"ט • ירושלמי תרומות פ"י הל"ח בנ"ע • פסחים ע"ו• • ירושלמי פסחים פ"ב הל"ה • עכו"ס ל"ס• תוס' ד"ה חדא • מנחות כ"א• ותוס' ד"ה דם שבשלו • חולין ל"ו: תוס' ד"ה אבל וה"ה עד נ"ז: ק"י: תוס' ד"ה כבדא] קי"א: ק"ב: רמ"ם פרק ז' סימן כ"ד :

סג כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד •

פסחים י"א: תוס' ד"ה זה י"ב• תוס' ד"ה באיזה יום • כתובות י"ח: רא"ש פ"ב סי' ע"ז בהג"ס • בבא קמא כ"ו• תוס' ד"ה פשיטא • בבא מציעא [כ"ח: רש"י ד"ה מסתברא] • בבא בתרא מ"ח: תוס' ד"ה אמר ר"נ מ"ט• רשב"ם ד"ה אין נאמנים וד"ה מודע ותוס' ד"ה מר קכ"ז: רשב"ם ד"ה אינו נאמן קס"ח • סנהדרין ל"ב: תוס' ד"ה היכא [מ"א: תוס' ד"ה שזה] מ"ד: • שבועות ל"א: ורש"י ד"ה הואיל ואין יכולים • מכות ג' :

סד כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו •

עירובין כ' • • פסחים ל"ז: תוס' ד"ה הפרים • נדרים ס"ט: • גיטין [פ"ו: תוס' ד"ה הגוף] מ"ב• תוס' ד"ה הא • קדושין כ': • זבחים ל'• תוס' ד"ה דבריו קיימים • מנחות י"א: תוס' ד"ה כגון פ'• תוס' ד"ה הפרים • בכורות ט' • תוס' ד"ה אמר • תמורה ד' • תוד"ה מעפרותיכם :

סה כל העומד לזרוק ולשרוף ולקצור וליקצוץ וכו' אי כזרוק וכו' דמי ·

מס' תרומות פרק ה' משנה ח' עיי"ש בר"ש · פסחים י"ג: · ראש השנה כ"ח · רש"י ד"ה כתות · כתובות נ"א · ירושלמי כתובות פ"ח הלכה ד' · נדרים ס"ה: ועיין שם בר"ן : נזיר כ"א · · סוטה כ"ה: תוס' ד"ה לאו כנכוי · גיטין ל"ט · · בבא קמא נ"ט: תוס' ד"ה ופסק ע"ו: ד' [נ"ב: תוס' ד"ה שבח] · בבא מציעא ק': · בבא בתרא [מ"ב: תוס' ד"ה שבח] · סנהדרין ע"ו · שבועות י"א: ועיין רש"י ד"ה נפדית מ"ג · תוס' ד"ה כבלורות · מנחות [ע"ז · תוס' ד"ה סוקבע] מ"ז · תוס' ד"ה עד שישחט ק"ז: · חולין [כ"ו · תוד"ה לריך] ע"ג · ועיין רש"י ד"ה עד מקום פ': תוס' ד"ה דכמה פ"א: תוס' ד"ה סואיל פ"ד · תוס' ד"ה וליפרקינהו פ"ע: רש"י ד"ה שיעורא רא"ש פרק ז' סי' ל"ז · כריתות כ"ד: · מעילה ד': תוס' ד"ה היתר שחיטה · תמורה כ"ב: :

סו כתותי מכתת שיעורא :

עירובין פ': · ירושלמי עירובין פ"ג הל"א · ראש השנה כ"ח · סוכה ל' · תוס' ד"ה משום ל"א: ל"ה · · יבמות ק"ג: ועיין שם רש"י ותוס' ד"ה הגדל של עכו"ם · ירושלמי יבמות פי"ב הל"ב · סוטה כ"ה: תוד"ה לאו · סנהדרין קי"ב · ע"ש רש"י ד"ה כמאן דלא פליגא · חולין פ"ע: [ק"מ · תוס' ד"ה למעוטי] :

סז לבוד ·

ברכות כ"ה: · שבת ח' · עיין שם רש"י ותוס' ע' · רש"י ד"ה באסקופת בית [ק"א ·] · עירובין ד': ועיין שם רש"י ד"ה לגוד ז': תוס' ד"ה בעירובו ע' י"ד · גמרא ת"ר קורה סיולאה וכו' ועיין לעיל ע' · ברש"י י"ד: · ירושלמי עירובין (פ"א הל"ג) · סוכה ו': ז' · תוס' ד"ה עושה ע"ז: י"ז · תוס' ד"ה אילו אילא י"ח · כ"ב ועיין שם רש"י סוף עמוד א' ד"ה פחות כ"ג · רש"י ד"ה זימנא :

סח מגו ·

פאה פרק ה' משנה ג' ועי"ש בתוי"ט · פסחים ד': תוס' ד"ה לאו · יבמות פ"ה · תוס' ד"ה ומה נ"ד · תוס' ד"ה כי קי"ד: ־ ועיין שם בתוס' ד"ה מי אמרינן · כתובות ט': תוס' ד"ה אבל וד"ה לא י"ב: ע"ו: תוס' ד"ה ומודה וד"ה כאשה ע"ז · ע"ז: תוס' ד"ה וליחש וד"ה איתנוהי י"ח ועי"ש בתוס' י"ט עיין שם בתוס' כ"ב · תוס' ד"ה מגין הא' כ"ג: תוס' ד"ה אבל כ"ה: ועיין בתוס' ד"ה הכי וד"ה שבידו כ"ו: פ"ה: ועיין שם תוס' ד"ה

ד"ה מגו פ"ה · ועי"ש תוס' ד"ה אית לך פ"ז: תוס' ד"ה דמיפרע פ"ט: תוס' ד"ה יכול ל"ב: תוס' ד"ה דינא ק"ט: תוס' ד"ה אם · גיטין [ב'· תוס' ד"ה וגם] כ"א· תוס' ד"ה הניא ס"ד· ותוס' ד"ה שלים · קדושין מ"ג: ועי"ש תוס' ד"ה והשתא ס"ד ע"ג: תוס' ד"ה בד"א פרק ג' מ"א בתוי"ט · בבא קמא ע"ב: תוס' ד"ה אין לך ק"ו: תוס' ד"ה אבל ק"ז· תוס' ד"ה ערוב · בבא מציעא ב'· תוס' ד"ה וזה ג'· תוס' ד"ה מפני ג': תוס' ד"ה מה אם י"ג: תוס' ד"ה הא נ"ז· תוס' ד"ה ביום ק"י· קט"ז· תוס' ד"ה והא · בבא בתרא ה'־ כ"ט· תוס' ד"ה הני ל'· תוס' ד"ה לאו ל"א· ל"ב: ־ ל"ד· תוס' ד"ה הוי ל"ו· ועיין רשב"ם ד"ה יכול מ"ה: תוס' ד"ה המפקיד כ"א: תוס' ד"ה קבל כ"ב: תוס' ד"ה דברים וד"ה אימא ע'· קל"ד: תוס' ד"ה הואיל · ירושלמי ב"ב פ"ג הל"ד · סנהדרין ג'· תוס' ד"ה כל ל"א: תוס' ד"ה וכיון · שבועות ל"ב: תוס' ד"ה הוי מ"ב· מ"ה: מ"ו: תוס' ד"ה וספרא · בכורות ל"ו· כריתות י"ב· ותוס' ד"ה או דילמא י"ב: :

סט מודה בקנס והובאו מקומות אחדים משאר הודאות:

כתובות ל"ג: תוס' ד"ה לאו מ"ג· מ"ב: ־ ותוס' שם [ג"ד: תוס' ד"ה אע"פ] · ירושלמי כתובות פ"ג הל"י · גיטין [מ':] מ"ג· ריש עמוד [ס"ד] · קדושין [ס"ה:] · בבא קמא ה'· ועיין שם רש"י ד"ה שגר י"ד: ע"ו מ': ורש"י ד"ה הוי ותוס' ד"ה אי מ"ה: ועי"ש תוס' ד"ה מודה מ"ו· תוס' ד"ה דאפילו [ס"ג:] ס"ד: ע"א: תוס' ד"ה טבח ע"ד· תוס' ד"ה דאכתי ע"ד: ־ ק"ח· ותוס' ד"ה חד · בבא מציעא [ג': ועי"ש רש"י ד"ה פיו אינו מחייבו] נ"ד· ותוס' ד"ה דילמא מ"ז· תוס' ד"ה וניקנינהו שבועות ל"ג· ל"ז: תוס' ד"ה הכא [מ"ט· תוס' ד"ה רבה] · ירושלמי שבועות (פ"ה הל"ו) · מכות ב': ג'· ורש"י ד"ה וחייב ה'· רש"י ד"ה מאי טעמא דבעידנא ותוס' ד"ה דבעידנא · זבחים ע"א· תוס' ד"ה על פי :

ע מוקצה·

ירושלמי מעשרות פ"א הל"ז · שבת י"ט: ועיין שם רש"י ד"ה רב ותוס' ד"ה הני כ"ב· תוס' ד"ה אסור וד"ה סוכה [כ"ט·] ל"ה: ל"ו· עי"ש מ"ב: ־ מ"ד· ־ מ"ו ק"א· תוס' ד"ה למימרא קי"ז· תוס' ד"ה הכא ק"כ: תוס' ד"ה מנער וד"ה פתוח קכ"ב: ועי"ש קכ"ג: ־ ועי"ש [ק"ו:] קכ"ח: קכ"ט: תוס' ד"ה תלא קמ"א: תוס' ד"ה אי הכי קמ"ב: קמ"ג· קמ"ד: ועיין שם בתוס' ד"ה חולב קנ"ו: ־ · ירושלמי שבת פ"ב הל"ג פ"ג הל"ז פי"ח הל"א · עירובין ל"ד: ועיין שם תוס' ד"ה הניטל מ'· ועיין תוס'

תוס' ד"ה הא וד"ה אדעתא מ"ו · תוס' ד"ה כל שכן ע"ט · פסחים כ"ו: תוס' ד"ה חדש ל' · תוס' ד"ה לשהינהו מ"ז: נ"ו: · סוכה ט' · תוס' ד"ה מנין י': תוס' ד"ה עד מ"ב: תוס' ד"ה טילטל מ"ו: · ביצה ב' - ד' · רש"י ד"ה היא ואמה ד': תוד"ה ותנן ו' ח' · תוד"ה אמר כ"א: תוד"ה שני כ"ד עי"ש כ"ה · רש"י ד"ה חוץ ותוס' ד"ה הכא כ"ה: תוד"ה בכור כ"ו: - כ"ז: כ"ח: תוס' ד"ה רבינא ל': ל"א: - ל"ג ל"ד ועי"ש תוס' ד"ה ואומר ל"ז: מ' ועיין רא"ש פרק משילין סי' י"ד · ירושלמי ביצה פ"ד הל"ג פ"ה ה"א · יבמות י"ד · ועיין שם רש"י ד"ה מטלטל ותוס' ד"ה לא הוי מטלטל הכי · כתובות [ז' · תוס' ד"ה מתוך] · עכו"ם ס"ו: תוס' ד"ה אמר · מנחות [מ"א: תוד"ה כל מילי] · חולין י"ד - [פ"ד: תוס' ד"ה כסוי] :

עא מודה במקצת ·

כתובות י"ח פ"ז: עיין שם ק"ח: · ירושלמי כתובות פ"ב הל"א · גיטין נ"א: · בבא קמא ל"ה: עיין שם תוס' ד"ה לימא [מ"ו · תוס' ד"ה דאפי'] [ק"ו:] ק"ז · בבא מציעא ג' ד' ל"ח · ועיין שם בתוס' ד"ה משכחת ק' עיין שם · ירושלמי בבא מציעא פ"א הל"א · בבא בתרא קכ"ח: קע"ה · תוס' ד"ה המלוה · סנהדרין [ב': רש"י ד"ה הודאה] · שבועות ל"ח: - מ' [מ"ב] מ"ג עי"ש מ"ד: מ"ה: תוס' ד"ה מתוך מ"ו · ועיין שם בתוס' :

עב מין במינו ·

חלה פ"ג משנה י' · ערלה פ"ב משנה ו' מ"ז · משנה שביעית פ"א משנה ז' ועיין שם בר"מ ור"ש · ירושלמי שביעית פ"ו הל"ג · פסחים כ"ט: - · ביצה ל"ח: · יבמות פ"א: - · נדרים נ"ב · ר"ן ד"ה וקשיא נ"ח · תוס' ד"ה כל דבר וד"ה וכל שאין ר"ן ד"ה חדש ועוד עי"ש · ירושלמי נזיר פ"ו הל"א · בבא קמא [ק': תוס' ד"ה לומר לו] · בבא בתרא [צ"ז · תוס' ד"ה הוא הדין] · עכו"ם ס"ו · ע"ג: תוס' ד"ה הכא במאי עסקינן ע"ג · עי' בתוס' ד"ה יין ובצ"ע עוד ע"ג: [ע"ד · תוד"ה אלו] · זבחים ע"ט · ורש"י ד"ה אין דם ע"ג · תוד"ה רבי יהודה ע"ו: עי' רש"י ותוס' ע"ט פ"א ותוס' ד"ה תנאי · [צ"ו · תוס' ד"ה ואם טעם] · מנחות כ"ב כ"ג · בכורות כ"ב · ועיין שם תוס' ד"ה אבל כ"ג · ועיין רש"י ד"ה בטילה בשחוטה · חולין פ"ו עיין שם צ"ז · תוס' ד"ה אמר בעמוד ב' צ"ח: צ"ט ק' ק"ח ק"ט · קט"ז: רש"י ד"ה הרי זו אסורה :

עג מלאכה שאינה צריכה לגופה ·

שבת ג' · תוס' ד"ה הלך כ"ט: רש"י ד"ה שהוא עושה פתח ל"א: וע"ש

רש"י ל"ט· תוס' ד"ה מפני מ"ב· מ"ו: תוס' ד"ה דכל היכא [מ"ז:
תוס' ד"ה מפני] [נ"ג: תוס' ד"ה כאן] ע"ג: ועיין שם בתוס' ד"ה
וצריך ע"ש· תוס' ד"ה טפי נ'· לדברי בתוס' ל"ד· ד"ה את נ"ג:
ורש"י ד"ה ור"ש ל"ד· תוס' ד"ה את וד"ה רבי שמעון ל"ד: תוס' ד"ה
אבל ק"ג· ותוס' ד"ה לא צריכא וד"ה בארעא ק"ט: ק"ו· תוס' ד"ה
בחובל ק"ז· תוס' ד"ה שלא וד"ה וממאי ק"ו: קכ"א: קנ"ה· תוס' ד"ה
מפני הסכנה קמ"א: ירושלמי שבת פ"ב הל"ה [פ"ה הל"ד] פ"ז הל"ב·
פסחים מ"ז: תוס' ד"ה כתיבה ע"ג· תוס' ד"ה לדברי· ביצה ח'·
ועיין תוס' ד"ה והיינו· ירושלמי פ"א הל"ג· יומא כ"ד: תוס' ד"ה הני
מילי ועי"ש בתוס' ישנים ד"ה ומי וד"ה ה"מ ירושלמי יומא פ"ג הל"ה·
חגיגה י'· כתובות ס': תוס' ד"ה לדם ו': תוס' ד"ה ואם לכוליא·
גיטין מ"ד: תוס' ד"ה שנתנו לה· בבא קמא נ"ה: תוס' ד"ה
חובל· סנהדרין פ"ד: תוס' ד"ה מאן פ"ה· זבחים נ"ב·
בכורות כ"ה· תוס' ד"ה דסוס ל"ו· כריתות כ':

עד מסית לפי תומו·

יבמות קכ"א: קכ"ב: · ירושלמי יבמות פט"ז הל"ט · כתובות כ"ד·
תוס' ד"ה וכן כ"ו· כ"ז: גיטין י"ט: כ"ח: · בבא קמא קי"ד: ·
חולין ל"ז· ועיין שם רש"י ד"ה ליטעמי' · בכורות ל"ה:

עה מעמד שלשתן·

גיטין י"א: תוס' ד"ה כל י"ג· קדושין מ"ח· בבא קמא ע'·
תוס' ד"ה אמטלטלין · בבא מציעא כ'· תוס' ד"ה שמע מינה קי"ב·
[גמרא ורבה אמר חוזר] עיין שם ברי"ף · בבא בתרא קמ"ד· קמ"ח·
קמ"ט· עיין שם · בכורות מ"ט· תוס' ד"ה הני מילי:

עו מעות קונות· או משיכה קונה·

ירושלמי שביעית פ"ח הל"א · עירובין [ס"ב· תוס' ד"ה בן נח] פ"א: ·
יומא ס"ב· תוס' ישנים ד"ה ולקיחתן · יבמות [ל"ג· תוס' ד"ה קנויה] ·
כתובות נ"ב: תוס' ד"ה אי לאו [ל"ג· תוס' ד"ה עד שלא] · גיטין
ל'· עיין שם בתוס' ד"ה ל"ש ל"ח· תוס' ד"ה אבל כ"ב עיין שם ·
קדושין י"ד: עיין שם בתוס' כ"ו· כ"ח· תוס' ד"ה ה"מ כ"ח: כ"ט·
עיין שם בתוס' ד"ה אטו · בבא מציעא ל"ג: תוס' ד"ה כגון מ"ג·
תוס' ד"ה מאי איריא מ"ד· מ"ו· תוס' ד"ה ה"מ מ"ו: מ"ז מ"ח·
מ"ט: רש"י ד"ה מוסכרת ס"ב: תוס' ד"ה הרי · בבא בתרא כ"ד:
עיין שם · עכו"ם ס"ב: תוס' ד"ה יאוש ס"ג· ותוס' ד"ה וכא
וד"ה בזונה ע"א ע"ב · חולין ל"ט: רש"י ד"ה ואי ותוס' ד"ה ריבך

פ"ג · בכורות ג': תוס' ד"ה דקא מספקא י"ג · תמורה [כ"ד: תוד"ה הא עדיפא] · מעילה כ' · תוס' ד"ה נהנה לבנן :

עז מפיהם ולא מפי כתבם ·

יבמות ל"א: ירושלמי יבמות פע"ז הל"ז · כתובות כ"י תוס' ד"ה ורבי יוחנן · גיטין [ד'· תוס' ד"ה מודה] ע"א· בבא קמא ל"ח: [תוס' ד"ה ניכתוב · בבא בתרא מ'· תוס' ד"ה מהאי · מכות ו': עיין שם בריטב"א :

עח מצות צריכות כונה·

ברכות י"ב· תוס' ד"ה לא ועיין בתלמידי רבינו יונה י"ג· ירושלמי (פ"ב הל"א) (פ"ז הל"ג) · עירובין צ"ה:-· פסחים [ז': תוס' ד"ה לאתויי] קי"ד: קט"ו· תוס' ד"ה מתקיף · ראש השנה כ"ח - ל"ג : · סוכה ל"ט· תוס' ד"ה עובר מ"ב· תוס' ד"ה אמר · עכו"ם [כ"ו· עיין שם] · חולין [י"ב:] [ל"א ע"ש] :

עט מצות לאו ליהנות ניתנו·

עירובין ל'· תוס' ד"ה ככר ל"א· · פסחים [כ"ג· תוס' ד"ה מערבין] ראש השנה כ"ח· · סוכה ל"א: רש"י ד"ה ואם נטל ותוס' ד"ה של ל"ב· תוס' ד"ה באסרה · ירושלמי יבמות פי"ב הל"ב עי"ש · נדרים ט"ו: ר"ן ד"ה וכא מן התורה ע"ז: · חולין פ"ע· ק"מ· תוס' ד"ה למעוטי · מעילה י"ג: ועיין שם תוס' ד"ה ערבה :

פ מצוה הבאה בעבירה ·

ברכות [מ"ז: ועיין פסחים כ"ט· תוד"ה אתין] · ירושלמי חלה פ"א הל"א · פסחים ל"ה: ועיין שם רש"י ד"ה דמהו וד"ה טבול ל"ט· רש"י ד"ה ובדמאי · סוכה ט'· תוס' ד"ה ההוא ל' · ירושלמי יבמות פי"ב הל"ב עיין שם · ירושלמי סוכה פ"ג הל"א עיין שם · גיטין נ"ה· תוס' ד"ה מאי טעמא · בבא קמא ס"ז· תוס' ד"ה אמר עולא [צ"ד·] · בבא בתרא [כ"ו· תוס' ד"ה גזלן] · סנהדרין [ו':] ירושלמי סנהדרין פ"א הל"א · תמורה כ': בגמרא אין אדם מתכפר וכו' :

פא מצות עשה שהזמן גרמא ·

ברכות כ': · ירושלמי ברכות פ"ג הל"ג · שבת כ"ה: תוס' ד"ה גזירה ס"ב· עירובין כ"ז· צ"ו· תוד"ה דילמא · פסחים מ"ג: [ועיין צ"א] ק"ח: · ירושלמי פסחים פ"ח הל"א · ראש השנה ל'· ל"ג· תוס' ד"ה הא · סוכה כ"ח [ל"ח· תוס' ד"ה מי וד"ה ותהי לו מאירה] · מגילה כ'· תוס' ד"ה דכתיב · חגיגה ד'· · יבמות ד'· תוס' ד"ה דכתיב ע"ב: תוס' ד"ה אין נימול פ"ד: רש"י ד"ה טומטום · קדושין כ"ט ל"א ל"ג: ל"ד ל"ה· ל"ו·

תוס' ד"ה הקבלת · ירושלמי קדושין פ"א הל"ז · בבא קמא פ"ז· תוס' ד"ה וכן הב' · בבא מציעא [כ"ו: תוס' ד"ה איתו] · שבו"ס [כ"ז· עי"ש בתוס' ד"ה אשה] · שבועות כ': תוס' ד"ה כל שישנו · מנחות מ': תוס' ד"ה משום מ"ג· ל"ג: תוס' ד"ה ידו · ערכין ג': תוס' ד"ה הכי :

פב מקצת היום ככולו ·

ירושלמי כלאים פ"ב הל"ג · פסחים ד'· כ"ה· פ"א· עיין שם וברש"י ד"ה א"כ ברואה שני בין השמשות · ראש השנה י'· ורש"י ד"ה מה נדה תוס' ד"ה שנים · מועד קטן ע"ז: י"ז: י"ט: כ': כ"א· [תוס' ד"ה משלישי] כ"א: תוס' ד"ה אפילו · נזיר ה': ו' ט"ו:־ י"ט: תוס' ד"ה ה"נ וחס · בכורות כ': כ"א· נדה ל"ג· ע"ב· תוס' ד"ה כרואה :

פג מראית העין·

ירושלמי פאה פ"ד הל"ג · מס' כלאים פ"ג משנה ה' פ"ט משנה ב' · ירושלמי כלאים פ"ב הל"ד הל"ז פ"ט הל"א הל"ב · ירושלמי תרומות פ"ט הל"ד · שביעית פ"ג משנה א' ע"ש בר"ש · ירושלמי שביעית פ"ג הל"א הל"ב · שבת [כ"ג] ס"א: ס"ב· תוס' ד"ה ותניא ס"ד: קמ"ו: עירובין ע"ז: תוס' ד"ה אי הכי · ירושלמי עירובין פ"ח הל"ט · פסחים [כ"ג· א' רב אסור לומר בשר זה לפסח עי"ש] [פ"ב· רש"י ד"ה משום חשד] · ביצה ט'· מועד קטן ה': תוס' ד"ה ומכרכן [י"ב] · ירושלמי מוע"ק פ"א הל"ב · יבמות כ"א· תוס' ד"ה ומותר · כתובות ס'· תוס' ד"ה ממעכן · ירושלמי קדושין פ"ב הל"ט · ירושלמי נדרים פי"א הל"ג · בבא מציעא ל'· · עבו"ס י"ב· · מס' דרך ארץ רבה פרק א' · חולין מ"א· ותוס' ד"ה ובשוק מ"א: וע"ש תוס' ד"ה ור"ש · בכורות מ"ג: :

פד מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה שלא לצורך·

שבת כ"ד: תוס' ד"ה לפי שאינו ס': תוס' ד"ה אין בין ל"ס· תוס' ד"ה והרודה· פסחים ה': [ל"ו· רש"י ד"ה אין לשין את] מ"ו: תוס' ד"ה ולוקה · ביצה י"ב כ"א: תוס' ד"ה לא יחם כ"ג· תוס' ד"ה על גבו כ"ז: תוד"ה ועל החלה · כתובות ז'· · חולין פ"ד: תוס' ד"ה תקיעת שופר :

פה מתוך שאינו יכול לישבע משלם·

כתובות י"ב: תוס' ד"ה רב הונא י"ה: תוס' ד"ה ובשולי · בבא קמא מ"ו· תוס' ד"ה דאפילו · בבא מציעא [ג': תוד"ה בשולי] ה'· תוס' ד"ה שכנגדו ל"ז: עיין שם בתוס' נ"ח קט"ז · בבא בתרא ל"ג· תוס' ד"ה ה"ג לסוף ל"ד· ע': תוס' ד"ה מאן · שבועות ל"ב: מ"ז· ירושלמי שבועות פ"ו הל"א עי"ש פ"ז הל"ד :

מתנס

פו מתנה על מנת להחזיר ·

סוכה (כ"ז: תוס' ד"ה כל האזרח) מ"א: · ירושלמי סוכה פ"ג הל"י ע"ש · נדרים מ"ח· ר"ן ד"ה כל מתנה מ"א: תוס' ד"ה קנה · גיטין כ': תוס' ד"ה על [ע"ב· תוס' ד"ה אלא] · ירושלמי גיטין (פ"ב הל"ג) קדושין ו': ח'· תוס' ד"ה אבל · בבא בתרא קל"ד· תוס' ד"ה כל מתנה קל"ז: · חולין [רא"ש פרק כל הבשר סימן כ"ו] · בכורות כ"א: תוס' ד"ה הילכך :

פז נותן טעם לפגם ·

ירושלמי תרומות פרק י' הלכה ב' הל"ו הל"ז · ירושלמי ערלה פ"ב הל"ג הל"ד הל"ה הל"ו הל"ח · פ"ג הל"א · שבת ל'· תוד"ה הואיל · עירובין כ"ב: תוס' ד"ה ר' הסדא · פסחים ל'· תוד"ה אמר רב וד"ה לשהינהו מ"ד: · יומא [פ"א: רש"י ד"ה שריא] · נזיר [ל"ח· תוס' ד"ה דנית ליה] · עכו"ם ל"ו· ל"ט· ל"ח: ס"ה:־ ס"ז ס"ח: ע"ה: · ירושלמי עכו"ם פ"ה הל"ג זבחים ל"ו· תוס' ד"ה ואם טעם · חולין ח': תוס' ד"ה השוחט · בכורות ט"ו· תוס' ד"ה ואהני כ"ג: תוס' ד"ה ואידך :

פח סימנים אי דאורייתא · וכללא דסימנים ·

יבמות ק"כ· כתובות פ"ה: תוס' ד"ה ועוד · גיטין כ"ז: · בבא קמא ס"ו· תוס' ד"ה מוליא · בבא מציעא י"ח:־ כ': תוס' ד"ה מלא כ"ז · עכו"ם ל"ט: ועיין שם ברא"ש מ' · חולין כ"ט· עיין שם כל הסוגיא ס"ג:־ ע"ט: [צ"ה:] צ"ו· תוס' ד"ה פלניא :

פט ספיקא דאורייתא ·

ברכות כ"א· ירושלמי ברכות פ"א הל"א· פסחים ט': תוס' ד"ה הייני [נ"ד: תוס' ד"ה לקביעה]· סוכה ע"ו: תוס' ד"ה פרון· ביצה ג': · יבמות [י"ב: תוד"ה אחר] קי"ט· ועיין רש"י ד"ה מה לי · כתובות [ע"ג:] נדרים [ז'· ר"ן ד"ה ולענין הלכה] נ"ג· · נזיר י"ג· · גיטין ס"ג: · קדושין ל"ט: [ע"ג· עיין שם] · בבא בתרא נ"ז: ס"ו: תוס' ד"ה מגלגל קנ"ו· תוד"ה וכי תאחר · מנחות ס"א: ועי"ש ברש"י · חולין קל"ד: · נדה [כ"ב· מ"ו] :

צ ספיקא דרבנן ·

ברכות כ"א· כ"ה· · ירושלמי ברכות פ"א הל"א · שבת ל"ד· · עירובין ה': ל"ה:־ מ"ה: ע"ו· ורש"י ד"ה שניהם · פסחים ט': תוס' ד"ה הייני [י"ז: תוד"ה אלא] · ביצה [כ"ד: תוס' ד"ה ולערב] · ירושלמי יבמות פ"ז הל"ג · גיטין ע"א: תוד"ה והא א"א · קדושין ל"א: עי"ש · מנחות כ"ו· תוד"ה זכר למקדש ס"א: ועי"ב רש"י :

ספק

צא ספק ספיקא · ושאר ספיקות ·

שבת ע"ו: תוס' ד"ה ועל ספק [ל"ד:] · עירובין ל"ה: ועי"ש תוד"ה ספק · פסחים ע'· י'· ועיין שם תוד"ה ספק ביאה · ביצה ג': תוד"ה ואחרות · יבמות פ"א· תוד"ה ניתערבו · כתובות ט'· ט': תוד"ה א'· י"ב· תוד"ה וניחא י"ג· תוד"ה ואין י"ד· · ירושלמי כתובות פ"א הל"א · גיטין מ"ה: תוד"ה אמרי · קדושין ע"ה· · בבא קמא י"א· תוד"ה דאין וד"ה שליא י"א: תוד"ה גזירה · בבא בתרא נ"ה: ותוד"ה ר"א · סנהדרין פ'· תוד"ה ואחרות · עכו"ם מ"ב· תוד"ה ספק מ"ג· תוד"ה אידי מ"ט· תוס' ד"ה שנתערבו · זבחים [ע': תוד"ה אפילו] ע"ב· תוד"ה נתערבו · חולין י"א · תוד"ה אתיא רא"ש פרק גיד הנשה סימן ל"ג בהגה"ה · נדה ע"ו: עיין שם ל"ג: נ"ט: :

צב עבדא אי כמקרקעי או כמטלטלי דמי ·

מגילה כ"ג: · יבמות ס"ז: תוד"ה מוטעים נ"ט· · כתובות מ"ב· עיין תוס' ד"ה הפלת פ"ד: תוד"ה ויתיב · גיטין מ'· תוד"ה התם ל"ט· קדושין ז'· תוד"ה וא"כ [כ"ב:] · ירושלמי קדושין פ"א הל"ג הל"ד : בבא קמא י"ב· ס"ה· נ"ז· · בבא מציעא נ"ו: ק': ועיין שם תוס' · בבא בתרא מ"ד· תוד"ה דוקא מ"ד: תוד"ה עשה ס"ח· ע"ט· תוס' ד"ה מיעלין קכ"ח· רשב"ם ד"ה גובין מן העבדים וד"ה ורב נחמן ק"נ· · סנהדרין ט"ו· רש"י ד"ה אין מועלין בו · שבועות מ"ב: :

צג עד אי נעשה דיין ·

ראש השנה כ"ה: · ירושלמי ראש השנה פ"ג הל"א · כתובות כ"א: : גיטין ה': · בבא קמא נ': · בבא בתרא קי"ד· · סנהדרין ט'· תוס' ד"ה בזמן שהתרו בהן ל"ד: [ע"א תוד"ה בפני ב"ד] · ירושלמי סנהדרין פ"א הל"ב פ"ה הל"ה :

צד עד אחד נאמן באיסורין · ושאר נאמנות דע"א :

יבמות פ"ז: [נ"ג:] [קט"ו] [קט"ז:] קי"ז: · ירושלמי יבמות פ"י הל"ה פט"ו הל"א [הל"ו] · כתובות כ': תוס' ד"ה ורבי יוחנן כ"ב: כ"ג: רש"י ד"ה ה"ג כ"ה: תוס' ד"ה נאמן הא' · ירושלמי כתובות [פ"ב הל"ד] · סוטה ג': תוס' ד"ה ת"ל ו'· תוס' ושבאו מ"ז: · ירושלמי סוטה פ"ו הל"ד [פ"ט הל"ז] · גיטין ב': ג'· כ"ד: ועיין רא"ש שם · קדושין ס"ד· תוס' ד"ה נאמן ס"ה · ירושלמי קדושין פ"ג הל"ח · בבא מציעא ב': תוס' ד"ה ולחזי ג': · בבא בתרא [קס"ה] · סנהדרין ל'· · שבועות ל"ב· מ'· · מכות ו': תוס' ד"ה בד"כ · חולין י': רא"ש פרק הכל שוחטין סימן י"ד בהגה"ה ד"ה וכן כתב וכו' · כריתות י"א: ותוס' ד"ה עד אומר :

צה עידי חתימה כרתי או עדי מסירה ׳

יבמות כ״ג׳ תוס׳ ד״ה על ׳ כתובות כ׳: תוס׳ ד״ה ורבי יוחנן ל״ד [ק״ב׳ תוד״ה אליבא] ׳ גיטין ג׳: ועי״ש ע׳: י׳: ותוס׳ ד״ה חספא י״א׳ עי״ש בתוס׳ י״ז׳ תוס׳ ד״ה ר״ל כ״א: כ״ב כ״ג׳ [כ״ד:] כ״ו׳ ל״ו׳ ס״ד׳ פ״ו ׳ קדושין ס׳׳ תוס׳ ד״ה כתב מ״ח׳ ׳ בבא מציעא ז׳: תוס׳ ד״ה דאית [י״ג׳ ועיין תוס׳ סנהדרין כ״א:] כ׳׳ תוס׳ ד״ה שובר ׳ בבא בתרא נ״ה׳ תוס׳ ד״ה ושמואל קס״ז: תוד״ה וליחוש קס״ט: תוס׳ ד״ה ורשב״ג ק״ע׳ קע״ב׳ קע״ו׳ תוס׳ ד״ה משעת ׳ סנהדרין כ״א: ועיין שם תוס׳ ד״ה והא:

צו עדות שאי אתה יכול להזימם ׳

פסחים י״ב׳ ׳ ירושלמי יבמות פי״א הל״ה ׳ כתובות כ״א: תוד״ה לעדות החדש ל״ג׳ תוד״ה אלא ׳ בבא קמא ע״ה: פ״ד׳ רש״י ד״ה מאי עבדינן פ״א׳ רש״י ד״ה פסולה לעדות ותוס׳ ד״ה זוממי ׳ סנהדרין ל״ב: ועי״ש בנמוקי יוסף מ״א ע״א׳ פ״א׳ תוד״ה ונגמר פ״ו׳ רש״י ד״ה עדי גניבה: מכות כ׳׳ תוד״ה מעידין ז׳׳ תוס׳ ד״ה כמכחול׳ חולין י״א: תוס׳ ד״ה וכי תימא:

צז עובר ירך אמו ׳

גילה ו׳׳ רש״י ד״ה הטריפה׳ יבמות ע״ה׳ נזיר נ״א׳ גיטין כ״ג: ׳ קדושין [ס״ט׳ גמרא האומר לשפחתו] ׳ בבא קמא מ״ז׳ ועיין שם תוס׳ ד״ה מאי טעמא ע״ה: בבא מציעא [ע״ט: תוס׳ ד״ה השתא] ׳ סנהדרין פ׳: ׳ מס׳ עדיות פרק ה׳ ׳ זבחים ל״ה׳ רש״י ד״ה לא ניתפגל ע״ד: עיין שם תוס׳ ד״ה דאי ערב ׳ מנחות פ׳׳ תוס׳ ד״ה מאי ק״ל פ״א׳ רש״י ד״ה מאן לימא לן ׳ חולין נ״א׳ ע״ג פ״ה: תוס׳ ד״ה אימא ׳ בכורות [ז׳׳ תוד״ה והא] ׳ ערכין [ז׳׳ גמרא פשיטא גופה היא] ׳ תמורה י׳:־ י״ט׳ כ״ה ל׳: ל״א׳:

צח עוסק במצוה פטור מן המצוה ׳

ברכות י״א׳ י״ד: ועיין שם רש״י ד״ה פטור ע״ז ׳ ירושלמי ברכות פ״א הל״ג [פ״ב הל״ו] ׳ ירושלמי שבת [פ״א הל״ב] ׳ סוכה [י׳: וד״ה שלוחי מצוה] כ״ה־ ׳ ירושלמי סוכה פ״ב הל״ה כתובות [ז׳:] נדרים ל״ג: סוטה ג׳׳ תוס׳ ד״ה לה ׳ בבא קמא כ״ו: ועי״ש רש״י ותוס׳ ׳ בבא מציעא כ״ט׳ ועי״ש תוס׳ ד״ה והוי ׳ שבועות מ״ד׳ תוס׳ ד״ה שומר:

צט עשה דוחה לא תעשה ׳

ברכות כ׳׳ תוס׳ ד״ה אמרת וד״ה שב ואל תעשה ׳ ירושלמי ברכות פ״ג הל״א ׳ חלה פ״ב משנה א׳ בר״ש ד״ה חייבין בחלה ׳ שבת כ״ד: ועיין רש״י ד״ה

מנה״מ

מנה"מ ק"ל: תוס' ד"ה שלא קל"ב: קל"ג · עירובין ק': תוד"ה מתן · פסחים מ"ז: תוד"ה אחרישה וד"ה בתישה נ"ע· ע"ש· תוס' ד"ה למשעי פ"ג:־ פ"ב· תוד"ה כשהוא פ"ח· תוד"ה ליפא · ראש השנה י"ג· תוס' ד"ה דאקריבו · ירושלמי סוכה פ"ג הלי"א · בילה ז': רש"י ד"ה והא קשביד ח': · ירושלמי בילה פ"א הל"ג · חגיגה ב': תוס' ד"ה ליפא שפחה כב' · יבמות ג':־ ע'· תוס' ד"ה הרי כ'־נ"ע: תוד"ה הא מני · כתובות מ'· · נזיר מ': תוס' ד"ה ומאי שעמייהו מ"א מ"ח: ע"ש · כ"ז: תוס' ד"ה ורב אדא כ"ח· · ירושלמי נזיר פ"ז הל"א · סוטה ל"ח: תוד"ה כל · גיטין מ"א· תוס' ד"ה ליפא· קדושין ל"ד· תוד"ה מעקה ל"ה· תוס' ד"ה אקרוב · בבא מליעא ל' ל"ב · בבא בתרא י"ג· תוס' ד"ה כופין · שבועות ג'· תוס' ד"ה ועל [ד'· תוס' ד"ה בקילן] · מכות ע"ו· תוד"ה אם · זבחים ל"ג: תוד"ה לענין ל"ז: · מנחות [ו'· תוס' ד"ה מה לגלאים] מ'· תוס' ד"ה כיון · חולין מ'· תוס' ד"ה חייב קמ"א· תוס' ד"ה לא לריכא · תמורה ד': :

ק פלגינן דיבורא ·

פאה פ"ג מ"ח עיין שם· יבמות כ"ה: תוס' ד"ה רבא וד"ה ליתא ר"י מ"ז דו"ק · כתובות י"ה: תוס' ד"ה אין נאמנים · גיטין ה':־ · ירושלמי גיטין פ"א הל"א ע"ש · ירושלמי קדושין (פ"ד הל"ז) · בבא בתרא קל"ד: קמ"ט: תוס' ד"ה שייר · ירושלמי בבא בתרא [פ"ח הל"ה] סנהדרין ע': כ"ה· עיין שם · מכות רא"ש פרק א' סימן י"ג י"ד ד"ה אלעי · זבחים ע"א· תוס' ד"ה על פי :

קא פנוי הבא על הפנויה אי עשאה זונה ·

שבת ס"ב: תוס' ד"ה פסולות · יבמות נ"ע: ס'· עיין שם רש"י ותוס' ס"א: ס"ע· תוד"ה לא ע"ו· ע"ז: רש"י ד"ה ורבנן דאמרי · ירושלמי יבמות פ"ו הל"ה פ"ז הל"ה פי"ג הל"א · כתובות ל'· רש"י ד"ה בשולה לכ"ג · גיטין ע"ג: תוס' ד"ה נתן לה · קדושין ס"ה· רש"י ד"ה בבעולה לכ"ג · סנהדרין כ': תוס' ד"ה ת"ל כ"א· · תמורה כ"ע: ל'· :

קב קבוע אי כמחצה על מחצה דמי ·

פסחים ע': עיין שם · יומא פ"ד: · ירושלמי שקלים פ"ז הל"ב · יבמות ע"ז: ותוס' ד"ה בדוכתא · כתובות ע"ו· [כ"ע· תוס' ד"ה ועל הכוהית] ירושלמי כתובות פ"א הל"י · גיטין ס"ד· תוד"ה אסור · נזיר י"ב· תוס' ד"ה אסור · קדושין ע"ג· בבא קמא מ"ד: · בבא מליעא ו': תו"ה קפן · בבא בתרא [כ"ד· תוד"ה וש"מ] סנהדרין ע"ע· · זבחים ע : תוס' ד"ה אפילו ע"ג · מנחות כ"ג· תוס' ד"ה שהיעה · חולין י"א: תוס' ד"ה ליחוש ל"ב· עיין שם · נדה י"ח· עיין שם :

קג קדושין תופסין בחייבי לאוין או לא ·

יבמות ע' תוד"ה והרי י' תוד"ה לרבי יהודה י': [י"ד: תוד"ה פשיטא] ע"ז: תוס' ד"ה אמורתי כ': כ"ג [כ"ז: תוס' ד"ה קי מ"ד: תוס' ד"ה הכא נמי] מ"ה· מ"ט· תוס' ד"ה שמעין ועיין שם כ'· ע"ש רש"י ותוס' כ"ב: ס"ט· נ"ב· ירושלמי יבמות פ"א הל"א פ"ד הלט"ו פ"ז הל"ו· כתובות [כ"ע· תוס' ד"ה ועל השניה] כ"ע: · סוטה י"ח: · ירושלמי סוטה פ"ב הל"ה · גיטין [פ': תוס' ד"ה נישאו] פ"ה· רש"י ד"ה אלמנה · קדושין [י"ח: רש"י ד"ה ושוין] כ': תוס' ד"ה לא תיקח כ"א· תוס' ד"ה קדושין ס"ד· ס"ו: רש"י ד"ה אלמנה לכ"ג ס"ז: ותוס' ד"ה מנא ה"מ ס"א· ע"ה: תוס' ד"ה השתא · ירושלמי קדושין פ"ג הל"ה · סנהדרין כ': תוס' ד"ה ת"ל כ"א· רש"י ד"ה עכו"ם נתין נ"ג · תמורה כ"ע: :

קד קטן אוכל נבילות אי ב"ד מצווין להפרישו ·

שבת ל': רש"י ד"ה דילמא אכיל קכ"א· [קכ"ג] רא"ש פרק א' סימן א' · פסחים פ"ה· תוס' ד"ה שה [פ"ע· תוס' ד"ה הא] · ירושלמי פסחים פ"ב הל"א · עי"ש ראש השנה ל"ג· תוס' ד"ה תניא כ"ה · יומא [פ"ב·] · יבמות קי"א: רש"י ד"ה ביאה דאיסורא [קי"ג·] קי"ד · כתובות [ע"ו: רש"י ד"ה להאכילן נבילות] · נדרים [ל"ז· ר"ן ד"ה בקטן] נזיר כ"ה: תוד"ה כמו · גיטין כ"ה· · נדה מ"ו:

קה קים ליה בדרבה מיני' ·

ירושלמי תרומות פ"ז הל"א · שבת נ"ד· בשגג על האוכלין ועיין תוס' פסחים כ"ע· ד"ה רבי נחוניא · עירובין ס"ב· תוס' ד"ה ב"כ · פסחים כ"ע· ל"ב· · מועד קטן ב': תוס' ד"ה חייב · מגילה ז': · ירושלמי מגילה פ"א הל"ו · יבמות כ"ע· תוס' ד"ה אלא לאו ל'· תוס' ד"ה אבל · כתובות ל'· ל"ב ל"ה ל"ו: ל"ח· · ירושלמי כתובות פ"ג הל"א הל"ג · גיטין כ"ב:· ע"ע· תוס' ד"ה כגון · ירושלמי קדושין פ"א הל"א · בבא קמא ד'· תוס' ד"ה כראי כ"ב: כ"ו· תוס' ד"ה ויהא ל"ה· מ"ב· ותוס' ד"ה בכוונה [כ"ג: רש"י ד"ה אדם ושור] ע':· [פ"ג: תוס' ד"ה מכה] קי"ז· · ירושלמי בבא קמא פ"ג הל"ד · בבא מציעא נ"א· · סנהדרין ע':· ע"ב· ע"ג· ע"ד· ע"ח: תוס' ד"ה וחד ע"ע: [פ"ד:] · שבועות ל"ג· · ירושלמי שבועות פ"ד הל"ו · עכו"ם ע"א: תוס' ד"ה ב"כ · מכות ד'· חולין מ"א· תוס' ד"ה ת"ם פ"א: · ערכין [ו':] :

קו קלוטה כמו שהונחה ·

ירושלמי כלאים [פ"א הל"ט עי"ש] · שבת ד' ה': תוד"ה בשלמא פ'· עיין שם נ"ב· תוס' ד"ה התם ל"ו· תוס' ד"ה הזורק נ"ז ק'· רש"י ד"ה לרבנן

ותוס'

ותוס׳ ד״ה אתאתו · ירושלמי שבת פ״א הל״א פי״א הל״א · עירובין ל״ג:
רש״י ד״ה אלא לא: תוס׳ ד״ה והא ועיין שם עמוד ב׳ · ירושלמי עירובין
פרק י׳ הל״ג · פסחים פ״ה: תוס׳ ד״ה בנגררין נזיר ס״ד: רש״י ד״ה
ספיקן טמא · גיטין ע״ע · ירושלמי גיטין פ״ח הל״ג · בבא קמא ע׳:
בבא מציעא י״ב: דו״ק ק״ב: דו״ק · זבחים [נ״ג·] · פרה פ״י משנה ה׳
עי״ש בר״מ ור״ש :

קז קנין פירות אי כקנין הגוף דמי·

ירושלמי דמאי [פ״ה הל״ט עי״ש] שבת קל״ה · עירובין ל״ז · תוד״ה ר״י ·
יומא [י״א: בית האשה] · סוכה כ״ד· תוד״ה ר״י · יבמות ל״ו: ס״ו·
תוד״ה אלמנה לכ״ג · כתובות נ׳· תוס׳ ד״ה הבעל · סוטה כ״א: תוד״ה
אביי · גיטין כ״ה: תוס׳ ד״ה רבי יהודה מ״ז:־ · בבא קמא פ״ח:
פ״ט:־ · בבא מציעא ל״ו· · בבא בתרא כ״ז· תוס׳ ד״ה לא נ׳ כ״א:
תוס׳ ד״ה במתנה · ע״ב: תוד״ה קרא קל״ו:־ · בכורות נ״ב: תוס׳ ד״ה
אמר · ערכין כ״ו: :

קח רובא· כל פרטי עניני רוב ובטול ברוב·

ברכות כ״ג· כלאים פ״ט משנה א׳· ירושלמי דמאי פ״ב הל״א · ירושלמי
שביעית פ״ה הל״א · ירושלמי חלה פ״ג הל״ז ועוד עי״ש · שבת ע״ז: תוס׳
ד״ה אף [קנ״א·] עירובין כ״ד· ותוס׳ ד״ה לא ס״א: תוס׳ ד״ה אמר ר״ג ·
פסחים ג׳: תוס׳ ד״ה ואגא ז׳· תוד״ה לפני [י״א: תוס׳ ד״ה זה] · ביצה
ג׳: י׳: י״א· ל״ד· רש״י ד״ה מי מחזקינן · יומא פ״ד:־ · סוכה ט׳:
רש״י ד״ה בשהבטן · ירושלמי שקלים פ״ז הל״ג · יבמות ע״ז: ל״ו: תוס׳
ד״ה הא ל״ז· מ״ז· תוד״ה במוחזק [כ״ז: תוס׳ ד״ה וחייבין] ס״א: ס״ה·
תוס׳ ד״ה נישאת ס״ז· תוס׳ ד״ה אוכלין ס״ז: ס״ט: רש״י ד״ה הולד ממזר
בסוף עמוד פ״א· תוס׳ ד״ה ניתערבו פ״ב עיין שם בתוס׳ קי״ט · ירושלמי
יבמות [פ״ד הל״א] [פי״ב הל״ד] פי״ג הלכה ז׳ ח׳ י״ג · כתובות ט׳·
תוס׳ ד״ה ואי בעית אימא י״ג:־ ט״ו ט״ז כ״ח· [כ״ע· תוס׳ ד״ה ועל
הכותים] ע״ו· תוס׳ ד״ה על בעל החמור · ירושלמי כתובות פ״א הל״י פ״ב
הל״א · נדרים נ״ג· [ס״א·] · נזיר י״ב· תוס׳ ד״ה אסור · סוטה כ״ז· ·
ירושלמי סוטה פ״א הל״ז פ״ד הל״ג · גיטין ב׳: [כ״א·] ל״ג· תוס׳ ד״ה
ואפקעינהו [נ״ד:] ס״ד· תוס׳ ד״ה אסור · קדושין י׳· תוס׳ ד״ה וחייבין
נ׳: ע״ג· פ׳· · ירושלמי קדושין [פ״ד הל״י עי״ש] · בבא קמא כ״ז:
[מ״ד:] מ״ו· תוס׳ ד״ה ונחזי מ״ו: פ״ב: תוס׳ ד״ה ואיבה · ירושלמי בבא
קמא [פ״ד הל״ו] פ״ה הל״א · בבא מציעא ו׳: תוס׳ ד״ה קפץ כ׳: תוס׳
ד״ה איסורא כ״ג· תוס׳ ד״ה והא איכא כ״ד· ועיין שם תוס׳ ד״ה מאן

כ״ד

כ"ד: [כ"ו] נ"ג: • בבא בתרא כ"ג: - נ"ב - [נ"א: רשב"ם ד"ה לימא לי'] ירושלמי פ"ב הל"ו • סנהדרין ג': תוס' ד"ה דיני מ"א: תוס' ד"ה שזה ס"ע: ע"א: תוד"ה בגושם ועי"ש בתוד"ה בסוף פ' ועי"ש בתוד"ה ואחרים • שבועות ל"ד: תוס' ד"ה אי • עכו"ם ע"ו: תוס' ד"ה אימר ל"ד: מ': מ"ב: תוד"ה ספק ס"ה: תוד"ה הבגד • מכות [ז': לדברי תוס' חולין י"א: ד"ה ליחוש] • זבחים כ"ו: תוס' ד"ה שהע ע"א: תוס' ד"ה אפילו ע"ב עיין שם בתוס' ע"ג עיי"ש בתוס' ע"א ע"ע: תוס' ד"ה המור • מנחות כ"ב - מ"ב: תוס' ד"ה ואין ס"ז: תוס' ד"ה רבי יוסי • חולין ג': י"א - כ"ו: רש"י ד"ה דילמא [מ"ד: תוס' ד"ה ור"י] ס"ג: תוס' ד"ה ודילמא [ע':] ע"ז: פ"ו ל"ה: ועי"ש בתוס' ל"ה: עיין שם בתוס' • ורש"י ד"ה האידנא [נ"ו] נ"א: ק': קי"ב: תוס' ד"ה הלכתא רא"ש פרק אלו טריפות סי' כ"ד סי' כ"ה סי' ל"ד • בכורות י"ט: כ' כ"ב: [ג"ג] מ"ב: • ערכין [ט':] • תמורה ל"ד: ועי"ש רש"י ד"ה לבטיל ברובא • כריתות [י"ד] • נדה ב': תוס' ד"ה דאיכא י"ח - כ"א: ותוס' ד"ה ורבנן ל"ב: מ"ו: תוס' ד"ה רבי יוחנן ס"א: תוס' ד"ה בגד • מכשירין פרק ב' משנות ב' ג' ד' ה' ושד:

קט ריחא מילתא •

ירושלמי תרומות פ"י הלכה ג' • פסחים כ"ו: כ"ו: תוד"ה הדם ע"ו: • בבא קמא קע"ז: תוד"ה הכרעה • עכו"ם י"ב: תוס' ד"ה אלא ס"ו:

קי שווי' אנפשיה חתיכה דאיסורא •

יבמות מ"ז: תוס' ד"ה במוחזק וד"ה נאמן קי"א: תוס' ד"ה סד"א • ירושלמי יבמות פ"ג הל"ד עיין שם • כתובות ע': תוס' ד"ה ומי כ"ב: כ"ג: • ירושלמי כתובות פ"ב הל"ה • נדרים ל': תוס' ד"ה חזרו ועי' שם בר"ן • קדושין י"ב: עיין שם בתוס' רי"ד ס"ג: רש"י ד"ה לדידה לא הימנה • ירושלמי קדושין פ"ג הל"ב הל"ח:

קיא שחיטה שאינה ראויה:

פסחים ס"ג: רש"י ד"ה ושלא לשמו • כתובות ל"ד: • קדושין כ"ז: כ"ח: ורש"י ד"ה הב"ע • ירושלמי סוטה פ"ע הל"ה עי"ש • בבא קמא ע': ע"א: ע"א: תוס' ד"ה איסורי ע"ו: • סנהדרין [פ"ד: תוס' ד"ה וכן] • חולין פ' פ"א פ"ד: פ"ה: - :

קיב שטר העומד לגבות אי כגבוי דמי •

יבמות ל"ח: תוד"ה וכ"ה ל"ה: • כתובות פ"א: • ירושלמי כתובות פ"ע הל"ז עי"ש • סוטה כ"ה ועי' תוד"ה ב"ה כברי ירושלמי סוטה [פ"ד הל"ב] • גיטין ל"ז: • בבא מציעא ס"ב: ק"י: בבא בתרא קנ"ז: תוס' ד"ה כפל • ירושלמי סנהדרין פ"א הל"ו • שבועות מ"ה:

קיג שלא כדרך הנאתן ·

פסחים כ"ד:-כ"ו תוס' ד"ה שאני [ועיין תוס' עכו"ם מ"ח: ד"ה לא] כ"ח: תוס' ד"ה ותנן כ"ט: תוס' ד"ה אין פודין · קדושין נ"ו: תוס' ד"ה המקדש · סנהדרין פ' · תוס' ד"ה בשור · שבועות כ"ב: תוד"ה אשתירא כ"ג: תוס' ד"ה דמוקי · עכו"ם י"ב: תוס' ד"ה אלא · חולין קכ"א · תוס' ד"ה והדר :

קיד שליחות מי נעשה שליח ומשלח וכל פרטי ענייני שליחות

ברכות ל"ד: · ירושלמי שם [פ"ד הל"ו] · ירושלמי דמאי פ"ו הל"א · ירושלמי תרומות פ"א הל"א פ"ד הל"ד פ"ז הל"א · ירושלמי מעשר שני פ"ד הל"ז פ"ה הל"ו · בכורים פרק א' משנה ה' עיין שם בר"ש · עירובין ל"א:- · פסחים ל"א: תוס' ד"ה איש · יומא י"ט · חגיגה י': · יבמות מ"ד · הן ולא שלוחין ל"ט: תוס' ד"ה ואין ק"א: ועיין שם תוד"ה וקראו ירושלמי יבמות פי"ג הל"ב · כתובות י"א · תוס' ד"ה מטבילין נ"ג: [ע':] ע"ד · [פ"ד: בתוס' פ"ה ·] נ"ח: [נ"ט:] ק' · ועיין שם בתוס' ד"ה רבא · ירושלמי כתובות פ"ג הל"א · נדרים ח' ל"ה: ל"ו: תוס' ד"ה מי אמרינן ועיין שם עוד [ל"ד ·] ע"ב: · נזיר י"א · תוס' ד"ה דהוי י"ב · גיטין [ה' · עיי"ש ברש"י] ע': תוס' ד"ה אעפ"י וד"ה לא י"ג · תוד"ה לא וד"ה האומר י"ג: תוד"ה במעמד כ"א · ותוס' ד"ה אטו כ"ב: תוס' ד"ה והא כ"ג כ"ד · כ"ט מ"ז: תוס' ד"ה בלכן ס"ב: ס"ד · ס"ד: תוס' ד"ה ה"מ וד"ה שאני ס"ה · תוס' ד"ה התקבל [ס"ה: תוס' ד"ה גיטא וד"ה הא] ס"ו ע"א:- · ירושלמי גיטין פ"ב הל"ו עיי"ש הל"ז פ"ג הל"ו פ"ד פ"ו הל"א ה"ב פ"ז הל"א · קדושין כ"ג: מ"א-מ"ג · מ"ד [נ"ב: ותוס' ד"ה אם] · רא"ש פ"א סי' ע"ו וסי' כ"ה · ירושלמי קדושין פ"א הל"ג פ"ב הל"א · בבא קמא כ"א · ס"א · תוס' ד"ה אין ע"ע · ועיין תוס' ד"ה נתנו ק"ב ק"י · בבא מציעא [ה' ·] י': כ"ב · ע"א: נ"ו · [ק"ח ·] · בבא בתרא פ"ב · תוס' ד"ה בלכן וד"ה עד · סנהדרין ס"ח: תוס' ד"ה קטן ק"א: · שבועות [ג' · תוס' ד"ה ועל] · עכו"ם [ס"ג: תוס' ד"ה הני] · זבחים [ל"ד · תוס' ד"ה הלר] · מנחות ס"א: תוס' ד"ה מלינו נ"ג: חולין י"ב · · בכורות [ס"א ·] · ערכין ב' · תוד"ה קרבנו הב' · מעילה י"ח: כ' כ"א · :

קטו שינוי אי קונה

סוכה ל': · ירושלמי סוכה פ"ג הל"א עיי"ש · גיטין נ"ג: ועיין תוד"ה גזלן · [נ"ה: תוס' ד"ה לגיזותיה] ירושלמי גיטין פ"ה הל"ו עיי"ש · בבא קמא כ': תוס' ד"ה והוא ס"ה: ס"ו-ס"ח · תוס' ד"ה מה ע"א: תוס' ד"ה איסורא נ"ג:-נ"ו [ק"ב:] קי"א: תוס' ד"ה גזל קי"ג: תוס' ד"ה היכא · ירושלמי בבא קמא פ"ט הל"א הל"ב · בבא מציעא מ"ג · תוס'

ד"ה והתנן מ"ג: תוס' ד"ה משלם ל"ז: תוס' ד"ה זיל שלים קי"ז: תוס' ד"ה בשלשה · בבא בתרא קכ"ו: תוס' ד"ה אבל · עכו"ם מ"ו: תוס' ד"ה כל · חולין קל"ז: תוס' ד"ה עד · תמורה ו' עיין שם :

קטז שעבודא דאורייתא

ראש השנה [ו': תוס' ד"ה יורש] · כתובות [ק"ב] · גיטין מ"ח: תוס' ד"ה אין נפרעין מנכסים ל': תוס' ד"ה כיון · ירושלמי גיטין פ"ג הל"ז ע"ש פ"ו הל"ה ע"ש · קדושין י"ג: · בבא קמא י"א: תוס' ד"ה כגון י"ב · תוס' ד"ה אגב י"ד: ע"ש בתוס' מ"ג· תוס' ד"ה ונוקמה ק"ד: תוס' ד"ה מלוה · ירושלמי בבא קמא פ"י הל"א ועיין במראה הפנים ד"ה איזהו · בבא מציעא ד': תוס' ד"ה אין נשבעין כא' · כ"ו: עיין בתוס' ד"ה ילאו · ירושלמי בבא מציעא פ"א הל"ו ע"ש · בבא בתרא מ"ב· רשב"ם ד"ה אינו גובה לא מן היורשים ותוס' ד"ה מלוה קנ"ה· תוס' ד"ה לעצמייהו קנ"ה: תוס' ד"ה אין הבכור קע"ה · שבועות ל"ז: תוס' ד"ה ואין מביאין · זבחים ד'· תוס' ד"ה ויפקן ה'· תוס' ד"ה הגה"ס מלוה · בכורות מ"ח · ערכין ז'· תוס' ד"ה מיתיבי [ועיין כ'·] :

קיז שעבודא דר' נתן

פסחים ל"א· · כתובות י"ט· פ"ב· · נדרים מ"ז: ר"ן ד"ה לווה · גיטין ל"ז· · קדושין ט"ו· ט"ז: רש"י ד"ה ולא לבעל חוב · בבא קמא מ': [ע'· תוס' ד"ה המטלטלין] · בבא בתרא קכ"ה· עיין שם קנ"ע· תוס' ד"ה ולימנו · בכורות מ"ט· תוס' ד"ה ה"מ היכא ל"ב· תוס' ד"ה ולא בראוי :

קיח תדיר ושאינו תדיר

ברכות כ"ח· נ"א: · ירושלמי ברכות פ"ד הל"א פ"ח הל"א שבת כ"ג: · פסחים נ"ט· תוס' ד"ה יאוחר ק"ב: ברשב"ם ד"ה רב אמר ק"ג· רשב"ם ד"ה ורבה קי"ד· · ירושלמי פסחים פ"י הל"ב · יומא ל"ד· תוס' ותוס' ישנים ד"ה העולה · סוכה נ"ד: נ"ו· · ירושלמי סוכה פ"ה הל"ו · מגילה כ"ט: · ירושלמי שקלים פ"ח הל"ד ע"ש · ירושלמי תענית פ"ד הל"ג · יבמות ה': תוס' ד"ה ומכולהו · כתובות ק"ו: תוס' ד"ה כדאמר · ירושלמי נזיר פ"ז הל"א · שבועות ע'· · זבחים פ"ט· צ': · מנחות מ"ט :

קיט תלוש ולבסוף חברו אי כמחובר דמי

ירושלמי שבת פ"ט הל"א · עירובין ל"א: תוס' ד"ה ונתן · גיטין כ"א: עיין מה שכתב הרשב"א כאן · בבא קמא [ק"ד: רש"י ד"ה אסיפא] · בבא בתרא ס"ה: · עיין שם · עכו"ם מ"ה: ותוס' ד"ה והבא מ"ז: · ירושלמי עכו"ם פ"ג הל"ו הל"ז · חולין ע"ו: · ערכין כ"א· תוד"ה כי דייר · מעילה כ'· ע"ש ברש"י ותוס' :

קכ תנאי כל פרטי עניני תנאי

פאה פ"ו משנה י"א · ירושלמי פאה פ"ו הל"י · ירושלמי דמאי פ"ז הל"ז · ירושלמי עירובין פ"ג הל"ה · פסחים [ד': רש"י ד"ה מי הוה] · ראש השנה ו': תוס' ד"ה על מנת · סוכה מ"א: תוס' ד"ה הילך · ירושלמי סוכה פ"ג הל"י · יבמות כ"ג: ל"ד: ותוס' ד"ה אלא ק"ו: ק"ז: · כתובות כ"ו: ע"ג ע"ד: פ"ב: תוס' ד"ה כא פ"ג: תוס' ד"ה כדרב פ"ג: ד' · ירושלמי כתובות [פ"ד הל"ט] פ"ה הל"ב הל"ח פ"ז הל"ז פ"ט: הל"א הל"ה · נדרים י"א: · נזיר י"א · ירושלמי נזיר פ"ב הל"ד · גיטין כ': תוד"ה על מ"ו: תוס' ד"ה אי אמר מ"ו: [ע"ב: תוס' ד"ה אמר] ע"ד: תוד"ה אדמפלגי ע"ה ־[ע"ז] פ"ב פ"ג פ"ד · ירושלמי גיטין פ"ב הל"ג פ"ג הל"א פ"ז הל"ב פ"ט הל"א · קדושין ו': תוס' ד"ה לא י"ט: כ"ג: מ"ט: תוד"ה דברים ס' ס"א־ס"ג: תוס' ד"ה כגון ירושלמי קדושין פ"א הל"ב הל"ד פ"ב הל"ד הל"ה · בבא קמא [נ"ב על מנת לפטור] · בבא מציעא כ"א ל"ד: ירושלמי בבא מציעא פ"ד הל"ג פ"ז הל"ז · בבא בתרא קכ"ו: ק"ל: קל"ז: תוס' ד"ה לא · ירושלמי בבא בתרא פ"ח הל"ה הל"ח · שבועות ל"ו: ותוס' ד"ה כ"ג · מכות ג': · מנחות ק"ט: עיין שם · חולין קל"ד: תוס' ד"ה הון :

קכא תעשה ולא מן העשוי

סוכה י"א י"ג: תוס' ד"ה אם ע"ו: ועיין שם רא"ש ל"ג: · ירושלמי סוכה פ"א הלכה ט' · מנחות מ': · חולין ק"י: תוס' ד"ה טלית :

קכב תרי ותרי אי הוי ספיקא דאורייתא

עירובין [ל"ה: ועיין שם ל"ו: תוס' ד"ה הכא] · יבמות ל"א: פ"ח: תוס' ד"ה והכא ל"ג: תוס' ד"ה מאי חזית · כתובות כ': כ"ב: ותוס' ד"ה הכא כ"ג: תוד"ה מאי שנא כ"ו: תוד"ה אנן · גיטין ע"ח: תוד"ה והא · קדושין ס"ו: תוד"ה מאי חזית · בבא בתרא ל"ב: תוס' ד"ה אנן ל"ב: תוס' ד"ה והלכתא · שבועות מ"ז: :

קכג תתאה גבר או עילאה גבר

שבת מ"ב: תוס' ד"ה נותן מ"ב: תוד"ה אבל · ירושלמי שבת פ"ג הל"ד · פסחים ל"ז: תוד"ה ותנא קמא מ': תוד"ה האלפס ע"ו: · עבו"ס ע"ד: תוד"ה דרש · זבחים צ"ה: תוד"ה שירה לתוכו · חולין ל"ו: תוד"ה עד וד"ה אפילו ק"ח: תוד"ה הלכתא [קי"ג: תוד"ה עסור] רא"ש פר' כל הבשר סי' ל"ד :

המחברת הזאת חקרתיו ויסדתיו אנכי צעיר התלמידים
חיים יעקב בא"א מו"ר מו"ה צבי ז"ל מאסמינא .

קונטרס מחזה אברהם אשר חברו והכינו דרש"ו וחקרו ויישבו על מכונו ה"ה האלוף התורני והרבני המופלא מוהר"ר אברהם בן אשר וואלירשטיין היושב על כס הוראה בק"ק שנאטיך ואגפיה · ונדפס ע"י המחבר בשנת תקי"ז בפיורדא יחד עם ספרי המחבר מאמר אברהם וזרע אברהם :

יען ראיתי רבו מגאיני עולם ראו ראיה אחת מרובה ומראין לזולתם איזה דרך ילך בו לאיש כמתעתע והולך בהלכות ומשוט בים התלמוד לאמר מה תבקש כמו פתח האהל על כללי הש"ס: ולקט הקבח בשופפרת קצרה המביט ומורה לשו"ת: ופרי מגדים בראיה אחת קטנה שינם מתניו והושב על לבו חושן המשפט ועל סמ"ע שופך סוללה: ואנא אני בא על כללי ארבע ש"ע ואחרונים ואקחה פת לח"ם כמנינו להביא על שולחן ארבע להיות חוזר חלילה: למען סור משאו"ל למשכיל אורח חיים למעלה: וזה החלי בעזר שוכן מעלה :

א אומר מותר ובן השוכח אי כשוגג אי כאונס

בא"ח סי' ק"ח ס"ח ועמ"ש מ"א שם סקי"א · ובסי' רמ"ח סקי"ח · וע"ע מ"ש בט"ז בסי' רל"ג סק"ז · סי' רס"ו ס"ח וסי"ב בהגה' · סי' ש"ע ס"ד · מ"א בסי' שי"ח סק"ג · של"ד סק"ב · תל"ט סק"ה · ועמ"ש מ"א סי' תקכ"ז סק"ו בין שוכח מחמת עצלות להעלמה : בי"ד סי' רל"ב סי"ב בהגה' : בחו"מ סי' קכ"א סי"א · סי' קפ"ה ס"ט סי' רל"א ס"ז · ועיין סי' תכ"א ס"י : ולענין אומר מותר עמ"ש ט"ז בי"ד סי' נ"ט סק"ט · והש"ך סי' ק"י ס"ק נ"ז · וס"ס קפ"ה בהגה' בעשה עבירה ואמר מותר הוא אי צריך תשובה : וע"ע בא"ה"ע סי' קט"ח ס"ג ובב"ש סק"ד · וע"ע מ"ש ב"ש סי' י"ג סקט"ז : ועמ"ש דרישה בי"ד סי' של"ד ס"ק ס"ח :

ב אומדנא

אומדן דעתו של אדם להיכא נוטה לענין קטטות ומריבות בי"ד סי' של"ד סמ"ה : ובחו"מ ס"ס ל' וע"ש בסמ"ע וסי' תכ"א סקכ"ו · ולענין דיני ממונות בחו"מ ס"ס ק"כ : ר"ס ר"ז וע"ש בסמ"ע סק"ד וסק"ז · סי' רמ"ו ס"א · וסמ"ע סקכ"ד · סי' רל"ג סכ"ט · ס"ס רפ"א · סי' רפ"ו בסמ"ע סק"ד : ולפסוק הדיין ע"פ אומד דעתו בחו"מ סי' ע"ו · סי' ס' ס"א ס"ט · ס"ס רל"ז רל"ב סקל"ג בסמ"ע : ולענין אסורא עמ"ש ב"ש סי' ד' ס"ק י"א בא"ה"ע · וסי' כ"ט סק"א · ועמ"ש הש"ך בי"ד סי' רס"ז סק"ל דנחלק

באומדנא בין ממונא לאסורא : ולהתיר עגונה ע"פ אומדנא באה"ע סי' י"ז סע"ו בהגה' · ולענין קדושי אשה סי' מ"ב ס"ד · ולענין נדרים סי' רי"ח ס"א בהגה · ועמ"ש הט"ז וש"ך שם סק"א וסק"ב וסי' רכ"א ס"ק כ"ה · ולענין נודר ממון לצדקה עיין סי' רנ"ג ס"ז בי"ד · ובחה"מ סי' רנ"ג סע"ז · ולענין שדוכן באה"ע סי' נ' ס"ו בהגה' · וע"ש בחמ"ה וב"ש ס"ק ע"ז · וסי' נ"ב ס"ד בהגה' וב"ש סק"ע : ועיקר דינא אומדנא סי' קי"ג קי"ד וש"ם קי"ח · ועמ"ש הש"ך בי"ד סי' שי"ג סק"ד · ושו"ת הו"י סי' נ"ה :

ג אונס

מהו נקרא אונס בא"ח סי' ק"ח ס"ח · והש"ך בי"ד סי' רנ"ב סק"כ · והש"ך בחה"מ סי' ר"ם נ"ה · ובב"ש באה"ע סי' נ' סקע"ז וסי' קנ"ד ס"ד בהגה' · וע"ע מ"ש ב"ש בסי' קי"ח ס"ק נ"ח : ובחה"מ סי' ר"ה ס"ז בהגה' · וסי' רנ"ו ס"א · וסי' שפ"ח ס"ב בהגה' ב' · וע"ע סי' שע"ח וסי' תנ"א דהילוק יש בין אונס לאוגס : ועמ"ש ע"ז בי"ד סי' שמ"א ס"ק כ' : ואוגס דלא שכיח לא אסיק אדעתיה בי"ד סי' רנ"ב וש"כ שם סק"כ · וס"ק כ"ג : ובחה"מ סי' רכ"ה ס"ג · וס"ם ש"י · וסי' שנ"ה ועמ"ש סמ"ע סק"ו · ובסי' קע"ו סקנ"א : ובאה"ע סי' קמ"ד · קמ"ה וע"ש בתשו' חמ"ח : ואי יוכל לחזור ממקהו באירע לו אונס בחה"מ סי' ר"ז רנ"ה ש"כ שנ"א : ובשכירות פועלים סי' שנ"ג שנ"ד שנ"ה : ואם מוכר או נותן ע"י אונס סי' ר"ה רמ"ב : ולענין אונס בשבועה בי"ד סי' רל"ט ס"ב : וע"ע באות דיעבד : ובתשו"ת חוו' סי' נ"ח :

ד אמתלא

אמתלא מהני לתרץ דבורים ומעשיו כגון הא דכתב בי"ד סי' א' סי"ג · קכ"ז ס"א בהגה' סי' קפ"ה : בחה"מ סי' נ"ע בהגה' ע"ע ס"י פ' פ"ה ס"ג בהגה · וע"ע מ"ש סמ"ע סי' כ"ב סקי"ע : באה"ע סי' ד' סנ"ע : ועוד מלינו דמעשיו בטלים ע"י אמתלא סי' ו' ס"ה י"ז סי"ד ל"ז ס"ב : בע"ה א' סי' מ"ו ס"ג מ"ז ס"ד קע"ו ס"ו קע"ח ס"ע בהגה' · ומ"ש ב"ש סי' י"ע סק"ב :

ה אדר

איזהו נקרא חודש עיבור או אדר כתם בא"ח סי' נ"ה תנ"ז תקס"ח ס"ז : ובי"ד סי' נ"ז · וש"ך שם סקמ"ז · וש"ם פ"א ר"כ ס"ח רכ"ח סמ"ח ס"ו ס"י שנ"א סק"ב בש"ך שנ"ה ס"ג · כתב בהגה' : ובחה"מ ס"ם מ"ג · ע"ג ס"ע · ש"ב סע"ו · באה"ע סי' י"ג סי"א · קכ"ו ס"ז : וע"ע שו"ת שבות יעקב סי' ע' :

ו אסמכתא

כל דבר והיבור שאינו להלוטין אלא על סמך דבר מה כגון לענין קבלת

תענית או שאר מצוה בא"ח ס"ס תקס"ב : ועמ"ש מ"א סי' תמ"א סק"ב ולענין ריבית בי"ד סי' קע"ג · קע"ד · קע"ה : ודאין בנדרים ושבועות והרמות משום אסמכתא בחו"מ סי' ס' ס"א וסי' ס"א ס"ה וסי' ר"ז סי"ט · וכן לענין מקח וממכר שם · ולענין שליחות סי' כ"א כ"ה · ולענין ערבות סי' קכ"ט · ולענין מתנה סי' רמ"ה · ולענין שדוכין באה"ע סי' נ' :

ז אומן

איזהו מעשה אומן או מעשה הדיוט בא"ח סי' תקמ"א ס"ה · וחילוק בין אומן לאומן סי' תקס"ח · וחילוק בין מלאכה למלאכה בי"ד סי' ש"פ · ואיזה מלאכה שהאשה עושה לבעלה באה"ע סי' פ' ס"ו · וללמד לבניו אומנות מהלכות דרך ארץ ולא מכלל המצוה כדמשמע בקדושין וכן משמע בחו"מ סי' קנ"ו ס"א · אבל בא"ח סי' קנ"ו וסי' ש"ו ס"ו משמע דבכלל מצוה יחשב · ועי' מ"ש הסמ"ע סי' ע"ג סק"ב : ואי אומן קונה בשבח כלי בי"ד סי' רכ"א ס"ה · ועמ"ש הט"ז סי' ק"כ סקי"ב וסקי"ג : ובאה"ע סי' כ"ח סט"ו · ובחו"מ סי' ש"ו · ועמ"ש סמ"ע סי' של"ט סקי"ב והש"ך שם · ושאר דיני אומן עיין בספ"מ רק אשתמיט שמה אומן ע"ש ס"ס פ"ט : והאומן שהשכין כלים לאחר סי' ש"ו בהג"ה : ונכרי אומן נאמן במלאכתו כמו קפילא ארמאה ולא מרעי אומנותי' בא"ח סי' כ' · בי"ד סי' פ"ג ס"ז פ"ו ס"א · ל"ח ובש"ך שם סק"ב קי"ד ס"ה ש"ב · ואימתי מסלקין אומן מאומנתיה בא"ח סי' נ"ג חזן שנמצא בו פסול מסלקין אותו ומאיזה פסול ונתבאר שם : והנתמנה על צרכי צבור ונהגו כן על זמן מה שתמן כפירושן ככלות הזמן נסלק נשיאתן ס"ס נ"ג · ובי"ד סי' רכ"ז בש"ך סק"ד : הקורא בתורה שאינו רוצה לקרות ע"פ מסורת מסלקין אותו ס"ס קמ"א : שוחט שנמצא אחריו פסול בי"ד סי' א' · וס"ס י"א קי"ט : מנקר חלב שנמצא אחריו חלב כשעורה במקום א' וכזית בהרבה מקומות מסלקין אותו ס"ס ס"ד : ואשה הנמצא אחר בדיקתה שרץ הנראה לעינים סי' פ"ד ס"א : והמוכר דבר איסור בי"ד סי' קי"ט ס"א · בחו"מ סי' רל"ד · ועוותיהן ותיקוניהן סי' ל"ד · ובי"ד סי' קי"ט : והאומן או מלמד אי אין נוהג כשורה או מתרשל במלאכתו בחו"מ סי' ש"ו : אפטרופס דיתמי אי אין נוהג כשורה מסלקין אותו סי' ר"ל ס"ה (דיין שירד לנכסי ערב קודם שתבע ללוה מסלקין אותן סמ"ע סימן קכ"ט סקכ"ב : דיין שהיתר לעגונה במים שא"ל סוף מסלקין אותו בי"ד סי' של"ד ואה"ע סימן י"ז : דיין שלא דן כדינא מסלקין אותו סמ"ע סי' ס' סק"ז :

ח בטלה דעתו אצל כל האדם

בא"ח סי' קס"ח ס"ו : ומ"א סק"ד וע"ש ספ"ו במ"א סק"ו · וסי' תנ"ד סק"ג (ומ"ש הש"ך בי"ד סי' שנ"א ס"ק כ"ד) : והסמ"ע בחו"מ סי' רכ"ט ס"ק ע"ז : ומשום נער דידיה לא אמרינן בטלה דעתיה אלא כ"א וכמו שמצינו באיסטנים

באיסטניס בא"ח סי' תרי"ד · ובי"ד סי' שפ"ב סק"א בש"ך · ובחה"מ סי' קנ"ה סמ"ה · וע"ע בי"ד סי' רל"ו סי"ד · וגם בעיר כולה אמרינן בטלה דעתן אצל כל העולם כמ"ש מ"א סי' ש"א סקט"ו וסי' ש"ב סק"א :

ט בטלו מקצתו בטלה כולה

תקנה שבטלה מקצתה לא בטלה כולה בי"ד סי' רי"ח ס"ו · (וסי' רכ"ח סכ"ז בהגה') ועמ"ש ב"ש באה"ע סי' קי"ח ס"ק כ"ח ועמ"ש מ"א בא"ח סי' קנ"ה סק"ד דאין תקנה להאין יש ליישב עפמ"ש הט"ז שם (נדר שבטלה מקצתה בטלה כולה בי"ד סי' רכ"ט · עדות שבטלה מקצתה אי בטלה כולה בחה"מ סי' ל"ו מ"ה שטר שבטלה מקצתה אי בטלה כולה סי' נ"א ס"ו בהגה' וסי' מ"ח בסמ"ע) וסי' ק"ל סט"ז בהגה' · (ועדיות שבטלה מקצתה אי בטלה כולה סי' ע"ז · קל"ב) : וקנין שבטלה מקצתה בטלה כולה סי' ר"ג ס"ב בהגה' וס"י · ושטר צוואה שבטלה מקצתה אי בטלה כולה סי' ר"נ סכי"ג בהגה' · ושליחות אי בטלה מקצתה בטלה כולה באה"ע סי' קכ"ג · ובימן קמ"א סס"א : ופסרס אי אמרינן בטלה מקצתה בטלה כולה ראיתי שקליה וטרי' בשו"ת שבות יעקב ח' ב' סימן קמ"ד :

י ברירה

קי"ל בדאורייתא אין ברירה ובדרבנן יש ברירה עמ"ש מ"א בא"ח סי' קנ"ג סק"ט · והט"ז והש"ך בי"ד סי' רכ"ו · ובא"ח סי' ש"ט תי"ג תל"ז סקי"ג במ"א ובי"ד סי' של"א סי"א סי"ט בחה"מ בי' קע"ג ובאה"ע סי' קל"א ע"ש בב"ש בק"ד :

יא גזירה

אין גוזרין גזירה על הצבור אא"כ הצבור יוכל לעמוד בו כמ"ש הטור א"ח סי' תקנ"ח · וסי' תק"ס ועמ"ש הב"י שמ"ה · וכ"כ בי"ד סי' קי"ב וכמ"ש הש"ך שם סק"ז · וש"ס קמ"ח · סי' קנ"א ס"ד והש"ך סק"ד · ור"ס קנ"ט · ובחה"מ ר"ס ס"ו : וכמ"ש סמ"ע שם סק"ב : ואפילו גזרו חרמות שאין יכולין לעמוד בו א"צ לקיימם כמ"ש רמ"א ס"ס רכ"ח · וסי' של"ד סט"ו בי"ד וע"ע מ"ש ב"ש באה"ע סימן א' סק"ו : ודאין גוזרין במילתא דרבנן פשוט דהוי כעין גזירה לגזירה ועיין בא"ח סי' ש"ז סכ"ב · ומ"ש מ"א שם בסק"ז וסק"ל : וסי' תק"א ס"ק ט"ז · וט"ז סק"ז · ובסימן תקי"ג ס"ק ט"ו וסי' תקי"ד ס"ק ט"ז · וע"ע סימן של"ד ס"ו · שמ"ב שמ"ח · ודלא העמידו דבריהם במקום מצוה בה"ש בסי' שמ"ב · וכדומה לזה בסימן פ"ט ס"ז ועמ"ש מ"א שם ס"ק ט"ז סימן ת"ע ס"ב · תט"ו ס"ב · ועמ"ש הש"ך בי"ד סי' כ' סק"כ דבמלתא דרבנן אין גוזרין וכ"כ בסימן יו"ד סקי"א דבדיעבד שרי אין גוזרין לכתחילה · ועמ"ש בסימן פ"ב בקי"א בשם הטע"ז · וסי' קנ"א סק"ט · סימן פ"ז סק"ו · ש"א ס"א וס"ב · גם במילתא דלא שכיח לא גזרו ביה

רבנן

דהנן פשוט ועיין בא"ח סי' שפ"ב וכמ"ש מ"א שם סק"א ובי"ד סי' קי"ד ס"ג ועמ"ש ט"ז סי' קנ"ג סק"ב וסק"ג · והש"ך סימן ק"ל סק"ג ובאה"ע סי' י"ג ס"ה · ואין לדמות גזירות זו לזו כ"כ המ"א בא"ח סי' ס"ה סקי"א · והש"ך בי"ד סי' שכ"ג סק"ב בשם התוס' · ובחה"מ ר"ס שפ"ב · ועמ"ש המ"א בסי' תקנ"ח סק"ב · ואם יכולין לבטל גזירה שגזרו הקדמונים בי"ד סימן רי"ד ס"ב : ובס' פל"ד הכ"ה :

יב גר

דיני גר בא"ח סימן מ"ו ובט"ז סק"ה לענין תפלה · ולענין בהמ"ז סי' קצ"ט ס"ד · ולענין ש"ל סי' ל"ג סי"ט · ולענין ירושת הגר לאביו בי"ד סי' קמ"ו ס"ד · ובחה"מ סי' רנ"ו · ובס' רפ"ג · ועיקר דיני הגר בי"ד סי' רס"ח רס"ט וגר שמת ואין לו יורשים בי"ד סימן רס"ז סס"ה · ובחה"מ סי' רע"ה אם גזל לגר שא"ל יורשים סימן שס"ז : ושאר דיני גר מפוזר עיין בי"ד סימן רפ"א ס"ב · שכ"א סי"ה · ש"ל ס"ד שע"ד ס"ה ובחה"מ רס"ז · סי' ל"ג וע' מ"ש הסמ"ע קי"ט קכ"ז רכ"ח כ"ב תכ"ג · ובאה"ע סי' א' ה"ז · וסי"ז סכ"א י"ג ה"ה ס"ז קכ"ז ס"ג קס"ט ס"ב · והקהל גרים לא איקרי קהל באה"ע סי' ד' הכ"ב : וגר שמל ולא טבל וכן עבד שמל ולא טבל בא"ח סי' קכ"ט · בי"ד רס"ב · ובס' קכ"ד רה"ז · ובא"ח סי' ש"ד :

יג גלוי דעת

גלוי דעתי' דניחא לי' אי מהני או לא עמ"ש מ"א בא"ח סי' ק"ח סק"ב · ובי"ד סי' רל"ד סל"ח ובל"ט וס"מ סי' רמ"ח ס"ה ועמ"ש הש"ך סקי"א · וכיוצא בזה כתב הסמ"ע בחה"מ סי' פ"א ס"ז · וכ"כ רמ"א סי' שנ"ו · וכיוצא בזה ה' סי' של"ג באב שהשכיר בנו למלאכה · ועמ"ש הש"ך בחה"מ סי' של"ה סק"ג · ובמ"ע סק"ז בסי' שנ"ו · וכ"כ המחבר מענין זה סי' רל"ה סכ"ד וע"ע בי"ד סי' רס"ז סע"ב רל"ו סע"ז של"א כל"א : ובחה"מ סי' קנ"ז אי גלי דעתיה דניחא ליה בהוצאה שעשה לו חבירו דחייב לשלם · ובס' ר"ז אי גלי דעתיה מאיזה סיבה מכר ועבר אנסו · ובס' רמ"ב ובס' ר"ה לענין מתנה · וע"ע סי' רע"ה במחזיק בנכסי הגר דבעי' מחשבתו היכרי' מתוך מעשיו חזקה דמהני · סי' שס"ג ס"ח שע"ד ס"ב שע"ה ס"ג · ובאה"ע סי' כ"ח סי"ז ובש"ע הקמ"ד · ובס' נ"ה ס"ד · ועמ"ש שם הח"מ וב"ש דצריך גלוי דעת לפני עדים. ע"ע סי' נ"ז סי"ב · וסי' קמ"א סס"ב · ובס' קמ"ד ס"א :

יד דברים שבלב אינן דברים

בי"ד סי' קנ"ז וע"ש בש"ך סקי"ח באיזה ענין יסמוך על דברי' שבלב אף שהן נגד הוצאות פיו · וע"ע בסי' ר"י רי"א · מש"ש הט"ז סק"ג · ובסי' רל"ב בי"ד ושם תמצא דבאנוס סמוך על דברי' שבלב וכיוצא בזה בסי' רל"ע ס"א

בהגה' · לענין דיני ממונות בחה"מ סי' ע' ומש"ש סמ"ע ס"ק י"א · וש"ש ע"ג ס"ק כ"א · וש"ש קפ"ה · ובאה"ע סי' ל"ח סכ"ד · ומ"ש ב"ש סי' קל"א ס"ק י"א : מכל הלין נשמע כי דברים שבלב אינן דברים אכן לצדקה או להקדש כתיב נדיב לב הוויין דברי' וכמ"ש בי"ד סי' רנ"ח ובחה"מ סי' רי"ב · ועמ"ש הט"ז בא"ח סי' תנ"ח סק"ט בשם רש"ל והא דאמרי' דווקא אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט היינו אם אמר כופין אותו כמ"ש מוצא שפתיך תשמור ועשית מלמד לב"ד שיעשוך · וע"ע באות שקר מ"ש מענין דברי' שבלב · וע"ע שו"ת שבות יעקב סי' ע"ב :

טו דבר שאין מתכוין

אע"ג דהקדמנו באות של"ז דברים שבלב אינן דברים אבל בחפצי שמים רחמנא לבא בעי וכדאמרי' תפלה בלא כונה כגוף בלא נשמה ואע"ג דקי"ל מצות א"צ כונה אבל צריך לכוין לעשות אותו מעשה לאפוקי מתעסק בעלמא ושלא יהיה דרך ארעי ומקרי כמ"ש והלכתם עמי קרי וגו' רק צריך עכ"פ לכוין לצאת ידי מצוה כמ"ש בא"ח סי' ס' ס"ד וכת' עליו המחבר וכן הלכה ואפי' הטווי' הציצית ותלייתן בבגד צריך כונה לשם ציצית בא"ח סי' י"א ס"א וסי' י"ד ס"ב · ומכש"כ תקנת תפילין וס"ת דבעי' לשמה ועב"ז באות מחשבה · ולענין שבת דבר שאין מתכוין מותר סימן של"ד סכ"ג של"ו ס"ג · והעיקר סימן של"ז · ופסיק רישא פשוט דאסור שם · ועמ"ש מ"א סימן ש"ך סקי"ט · אכן אף אם הוא מתכוין ולא נתקיים מחשבתו עיין סי' שכ"ה ס"א דלאחרים מותר ולמי שהובא בשבילו אסור · וסימן תקט"ו ס"ה וסימן תקכ"ג · וכ"כ בי"ד סי' נ"ט דאין מבטלין איסור לכתחלה ואי כיון לבטלו אסור להמבטל ומותר לאחרים דלא מהני מעשיו הרעים ולקלקל מחשבתו וע"ע סי' רנ"ו ס"ה · רל"ז סי"א · והט"ז שם סק"ג : ולענין טבילה שלא בכוונה עמ"ש הש"ך בסי' ק"כ סקכ"א · ובסימן קל"ח סמ"ה ובהגה' שם · ולענין ביטול ומגע עכו"ם שלא בכונה סי' קי"ג ס"ה · וסי' קכ"ד סכ"ד · וישראל הנהנה מדבר איסור שלא בכונה ס"ס קמ"ב · וצריך לכתחלה למנוע סימן רמ"א ס"ג · ולענין נדרים ושבועות שצריך פיו ולבו שוין סימן ר"י רי"ח רכ"ח רכ"ט של"א סמ"ה · וע"ע שו"ת חו"י סימן ע"ו · ולענין דיני ממונות דהולכין בתר הכוונה בחה"מ סי' ל"ו אי נמצא בעדים קרוב או פסול בכוונתן להעיד תליא מלתא · וכן בכל תנאי הכתוב הולכין אחר הכוונה ס"ס ס"א · ובמקח וממכר עמ"ש סמ"ע סימן ר"ז סק"ו ע"פ פירושו להרמב"ם דעיקר בכונתו תליא מילתא · ובמזיק לחבירו העיקר בנתכוין להזיק סימן כ"ה ס"א וס"ה שע"א שפ"ה שפ"ח ת"כ סל"א תכ"א ס"ג · ובאה"ע סי' קמ"ג אי אילעלי דוקא דלמא לצעורי קמכוין · והנה אע"ג דהקדמנו אי כוונתו לבטל אסור להנות ממעשיו הרעים אבל קודם שחל האיסור שרי לבטולי כעין הא שכתב הט"ז בא"ח סי' תמ"ז סק"ה · וסימן

תרכ"ו

תרכ"ו סק"ב · ומ"א סק"ג · ובי"ד ר"ס רל"ט בט"ז שם סק"א · ודבר שאין לו תקנה חשוב כדיעבד :

טז דיעבד

בי"ד סי' ל"ג וע"ש בש"ך סקי"א · וכ"כ בסימן קמ"ב בהגהו' בתשו' שא"ל תקנה אלא בנתינה בדיעבד דמי · וכ"כ רמ"א באה"ע סי' קמ"ט סי"ב בהגה' · וע"ע בב"ש ס"ק ס"ד בסדר חליצה · ובסימן ס"ב סק"ד כ' ב"ש דאפילו טורח גדול חשוב דיעבד · ואיזה אונס חשוב כדיעבד ועיין מעשה עבורו להלה עיין באות אונס וע"ע בי"ד סי' קל"ז ס"ד · וכל היכי רגיל לעבוד לא חשיב דיעבד כדאי' בא"ח סי' תקי"ז ס"ב ודמיא להאי שמיתא · גם אי מיחו בו שלא לעשות ואפ"ה עשה לא הוי כדיעבד באה"ע סי' י"א ס"ה · ועמ"ש חמ"ת סי' י"ז ס"ק ס"ג : ואי הורה כמורה לא חשיב כדיעבד אם לא בעגונה כדאי' סי' י"ז סל"ד ולא יעשה כניגודין לדבריו אלא צריך להדר עובדא כמ"ש בי"ד סי' רמ"ב בש"ך סקנ"ט · ובחה"מ סי' כ"ה · ואל תדמי למ"ש בי"ד סי' ע"ג סק"ט שאני התם דכבר פולטת וא"ב דהא לר"ת שרי לגמרי · וע"ע מ"ש סמ"ע סי' י"ז סקי"ז : ופלים שהוציא מה שלא ה"ל להוציא סי' ל"ד ר"ס ל"ו שפ"ו · וע"ע סי' ס"ב ס"א וסע"ז · וסי' פ"ו ס"ה וס"ו · וב"ד שעשו מעשה ונודע שטעו אע"פ שלא הוליהו מיד המוחזק מ"מ צריכין לתקן מה שעוותו כדאי' בחה"מ סי' קמ"ו וסמ"ע שם ס"ק ל"ז :

יז דייני וחכמי זמן זה

דייני' בזמן הזה אע"ג דלא סמוכין נינהו מ"מ למגדר מלתא ולתקנת הדור שלוחתא דקמאי עבדי כדאי' בחה"מ סי' א' ב' · ובי"ד סי' של"ד סכ"ב בהגה' · ועי' באות קנס מ"ש דלפעמים אף לענין קנס מחייבין בזמן הזה אף דאין קנס אלא בב"ד מומחין ודקי"ל אף דאין קונסין מ"מ אי תפס לא מפקינן מיניה כדאי' בסי' א' ועמ"ש הסמ"ע סקי"ח מ"מ הא קי"ל נמי אי מודה בקנס פטור דוקא אי מודה לפני ב"ד ואי חשיבי ב"ד בדורות הללו לענין מודה בקנס לפטור שם בסמ"ע ובש"ך י"ד סי' רס"ז סקל"ב · וע"ע בחה"מ סי' ט"ז ר"ס מ"ו בהגה' · סי' רל"ז לענין דייני זמן זה · וחכם שמחל על כבודו ואי איכא בזמן הזה דין ת"ח בא"ח סי' ר"א · ובי"ד סי' י"ח ועמ"ש הש"ך ס"ק כ"ח וס"ק כ"ט סי' ר"ס ר"ח רמ"ב רמ"ג של"ד סמ"ז · ובחה"מ סי' א' כמ"ש ס"ק כ"ג סי' ט"ו ס"ק ד' ס"ס רס"ב ס"ק מ"ו · רפ"ז סקי"ג · וע"ע מ"ש הש"ך בחה"מ סי' ג' סק"ז · ומ"ב בא"ח סי' תל"ח סק"ב · ואיזה ת"ח בא"ח סי' קל"ו · וסי"א תקמ"ז במ"א סק"ה וסק"ח : ובאה"ע סי' ל"ח סכ"ז ובב"ש וב"ד סי' רמ"ג · וסי' ש"מ ס"ק : ויש חילוק בין ת"ח דתני או דמתני כדאי' סי' שנ"א · והא דכתב הש"ך בי"ד סי' רס"ט ס"ק י"ג דב"ד מסתמא בקיאין הן ולא אתי חורבא מניה והא בכמה מקומות חייבין לב"ד טועין כגון בי"ד

סי'

סי' קמ"א וכמ"ש הש"ך שם סקי"ט : ובחה"מ סי' ל"ג סקי"א בסמ"ע · ובסי' ל"ט סי"ב ובסי' ס"ק כ"ו וסי' ר"ה רס"ז · ואה"ע סי' י"ז ס"ס · אבל י"ל כמ"ש הש"ך בחה"מ סק"ז דווקא בפסולי דרבנן לא חיישינן וגם שסדרו הב"ד אמרי' מסתמא בקיאין הן כמ"ש סי' קמ"ב ס"ע אם לא דאתילד ריעותא כמ"ש סי' קמ"א ס"ל בהגה' · ובב"ש שם ס"ק ל"ה · ולענין דינא דמלכותא בי"ד סי' קס"ה סק"ח בש"ך · ובאה"ע סי' כ"ח סק"ג בב"ש · ולענין דיני ממונות
עיין בספ"מ אבן השהם שם סי' קל"ד :

יח הזמנה לאו מילתא

והזמנה לאו מילתא היא בא"ח סי' מ"ב ס"ג · ועמ"ש מ"א סק"ה וסק"ו ובסי' ל"ב ס"ק כ"א · ובסי' קנ"ג סק"ה וס"ק כ"א · ע"ע מ"ש המחבר סי' פ"ג ס"ב וס"ג · ובר"ס קנ"ד דבאקראי לא מקרי הזמנה · ושם תמצא היכא דהזמנה בטעות היתה כגון דאזמניה ע"ד לשמרו שם ונמצא מתקלקל הוי כהקדש טעות ולא מקרי הזמנה · ובסי' תרל"ח ובמ"א שם סק"ג · ועיין מ"ש הט"ז סי' תרע"ב סק"א ובמ"א סק"ח וע"ע בי"ד סי' קל"ט ס"א וס"ו · וע"ע בר"ס י"ד וסי' קמ"ב סק"ה בש"ך · ובסי' רל"ט סק"ד : והט"ז סי' רפ"ב סק"ח · וסי' שמ"ט ס"א · וסי' שנ"ד ס"א והזמנה שלא מדעת בעלים פשוט
דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו וכן מדייק הש"ך שם סק"ו וס"ק י"ג :

יט היכא דאיכא לברורי מבררינן

אע"ג דסמכינן אחזקה מ"מ היכא דאיכא לברורי מבררינן כמ"ש מ"א בא"ח סי' ה' סקי"א · וסי' תל"ז סק"ד : ולענין שוחט בי"ד סי' א' בהגה · ועמ"ש הש"ך סי' ב' סק"ד · וסי' ס' סק"ו : אבל במקום דא"צ חזקה א"צ לברורי כמ"ש בסי' כ"ג סקי"א · ואף בדאיכא ספק ספיקא צריך לברורי והיינו בדליכא הפסד מרובה וכמ"ש בסי' ק"י ס"ק ס"ו ובדין זה בדיני ס"ס : וכן אע"ג דקי"ל עד א' נאמן באסורין היכי דאיכא לברורי מבררינן כמ"ש רמ"א סי' קכ"ז ס"ג · וכן לענין דיני ממונות היכי דאיכא לברורי צריך לברר בסי' ע' ס"ב בהגה' בחה"מ · וסי' ע"ה ס"א בהגה' · ועמ"ש הסמ"ע סי' ס"ה ס"ק ס"ה · וכן לענין שבועה היכא דאיכא לברורי מבררינן כ"ה דלא לידי שבועה סי' פ"ז סל"ג · סי' קפ"ז ס"ב וס"ג · ועמ"ש הסמ"ע סי' רל"ו סק"ד וסי' ש"ד סק"י · ובדיני עגונה הקילו דבעד אחד סגי אע"ג דיכולין לברר כמ"ש
באה"ע סי' י"ז ס"ח ובהגה' : ועיין ב"ש סקי"ז :

כ הוכיח סופו על תחלתו

בי"ד סי' ד' ועמ"ש הט"ז סק"ב סי' רכ"א ס"ט · בחה"מ סי' רמ"ה סי"א · ובאה"ע סי' ל"ז סי"א · ועמ"ש ב"ש סי' ל"ט ס"ק ע"ז · ובסי' קמ"א ס"ק כ"ו ואף בבהמה מצינו הוכיח סופו על תחלתו מעשי' כמ"ש הסמ"ע סי' שנ"א סק"ד .

הדר

כא הדר דינא או קם דינא

בתרתי דסתרי אהדדי בא"ח סי' ל"ח ס"ה סי' רל"ג בה"ג ובט"ז שם ס"ק ה' ועמ"ש מ"א סי' שע"ט סק"ב דאע"ג דבדרבנן עבדינן הכא והכא לקולא אף בדסתרי אהדדי אבל היכא דאיכא למיחש לאחוכי וטלולא חיישינן וע"ע מ"ש מ"א סי' תרס"ח סק"ב וסק"ג. וט"ז ד"ה כ' רס"ל. ולענין איסורא כ' הש"ך בי"ד סי' כ"ס סקי"ג דלא מחמרי' בתרי חומרי' דסתרי אהדדי ועיין עוד סי' שע"ה סקי"ד. וסי' ת"ב סק"ז בט"ז. ולענין אסורא דרבנן הבא בזה אחר זה אע"ג דסתרי אהדדי מקלינן כמ"ש סי' קי"א לומר כ"א הסורא באידך. ועמ"ש הסמ"ע בחו"מ סי' י"ז סק"ו בתרי אמורא דסתרי אהדדי. ולענין דיני ממונות עיין בחו"מ סי' רס"ח ס"ג בהגה'. ועמ"ש הסמ"ע שם סקי"ב הרבה דינים הדומה לזה א"א קם דינא או הדר דינא היכא דאחרון סותר לראשון. ובאה"ע סי' קמ"ג ס"ה וס"ו ועמ"ש ב"ש סק"ח. וע"ע סמ"ע סי' ס"ך סק"ז בחו"מ כדומה לזה:

כב העוסק במצוה פטור ממצוה ועבירה לשמה

כי עת לעשות הפרו וגו'. בא"ח סי' ל"ח ס"ח. ומ"א שם סק"י סי' ע' ס"ג וס"ד ע"א ס"ג ק"ח ס"ו תמ"ד ס"ז תקע"א ס"ב תר"מ תרפ"ז. ובי"ד סימן קפ"ד ס"ט בהגה' ר"מ סי"ג וסוף הסי'. ועמ"ש הסמ"ע בחו"מ סי' ע"ב סק"ע. ובסי' רס"ז סקט"ז. ובאה"ע סי' א' ס"ד. וסי' ע"ו ס"ה הא דת"ח יוצאין שלא ברשות וכ"ז בשב ולא תעשה מצוה אחרת אבל משום פקוח נפש דוחין שבת ועוברין על מצות חוץ ע"ז ג"ע ש"ד כמ"ש בי"ד סי' קנ"ז. והיכי דיהבהו לפלוני כשבע כ"ב אי מותר למכרו ע"ש ומ"ש הש"ך ס"ק ט"ו ובט"ז סק"ט. וע"ע בא"ח ס"ס ש"ו וסי' שכ"ח בהגה' דמצוה לחלל שבת להמלט נפש ולאו דוקא בהצלת מיתה אף הצלתו מהעבירה אכן אי עבר במזיד א"א העלעהו לרשע וכו' עמ"ש מ"א סי' ש"ו סקכ"ט דעתו ודעת הב"ח מזה:

כג זה וזה גורם

קי"ל זה וזה גורם מותר. והא דכתב רמ"א בא"ח ס"ס שי"ט הזורק לרוח והרוח מפזרתו חייב התם מלאכת מחשבת אסרה תורה כאחז"ל בב"ק ד' ס'. וביותר בזה כתב הסמ"ע בחו"מ סי' ת"ח סק"י. והא דשנים שעשו מלאכה בשבת פטורין ובנזקין משלמין ביניהם כתבתי טעם לשנה בספר מ"א פ' כי תבא. ועיין בי"ד ס"ס ב' בכשר ופסול ששוחטין בהדדי ובס"ס ה' בשנים ששוחטין וא' מתכוין לדבר פסול ובש"ך וט"ז שם דמחלקין בדינא. וסי' כ' ובש"ך שם סק"ד. וכל זמן שהאיסור עושה מעשה כולה בלא סיועת היתר אסור כמ"ש הש"ך סי' פ"ז סקל"ו. וט"ז סקל"ג. וסי' קמ"ב ומ"ש הב"ח שם באריכות. ועיין כתב המחבר סי' קכ"ד סכ"ז. וסי' רל"ד סנ"ג ובש"ך ס"ק ל"ד ובט"ז ס"ק כ"ו:

כד זכין לאדם שלא בפניו ואין מחייבין אלא בפניו

בא"ח סי' שמ"ז תי"ד תקכ"ז בי"ד סי' רמ"ח ס"ג רס"ז ס"ז וסמ"א רס"ח ס"ז
שכ"ח ס"ג בהגה' · של"א ס"ל ובחה"מ סי' ל"ט סי"ג · ועמש"ש הסמ"ע סקכ"א
וסקכ"ב · ובסי' כ"ז סקמ"ד סי' קכ"ב · וס"ס קכ"ג בהגה' · ר"ס קכ"ה קנ"ה
שמ"ח ובל"ד רל"ה ס"ז רמ"ג · ועמ"ש הסמ"ע בסי' רמ"ה סקי"ז סי' ר"נ רנ"ג
רס"ד רס"ז סי"ז רס"ח ס"ג באה"ע סי' ל"ה ס"ד ל"ז ס"ח פ"ח ס"י ק"מ ס"ה
בהגה': ואע"ג דקי"ל בחה"מ סי' רמ"ג דקטן אינו זוכה לאחרים אבל בדרבנן
זוכה כמ"ש מ"א סי' שמ"ו סקט"ז בא"ח:

כה חרם וכל דיני מנודה ושמותא שנהג בימי הבית

מנודה אסור בתפילין בא"ח ס"ס ל"ח · ואין מצטרפין לדבר שבקדושה סי' נ"ה
סי"ב · ולענין זימון ס"ס קצ"ט נהגו להתיר חרמי הקהל בשבת סי' שמ"ו ·
אבל אין מחרימין כ"א לצורך שבת סי' ש"ו סי"ב בהגה' · העושה מלאכה בע"פ
משמתין אותו סי' תס"ח · וסי' תל"ו וע"ש במ"א סק"א תקל"א תקל"ד ואין
מחרימין בין כסא לעשור סי' תר"ב בהגה' · ועל כ"ד דברים מנדין הלא
המה בי"ד סי' של"ד · ושם נאמר כיצד נוהגין עם המוחרם · וע"ע מ"ש הבאר
הגולה שם בסוף הסי' מחרמי ר"ג ור"ת · וע"ע מדיני חרם בי"ד סי' א'
סי"א · וסי' רכ"ח ס"ח ומן סעיף כ"ה עד סל"ו · ומסעיף מ"ה עד גמירא ·
וסי' רכ"ט ס"ח ובסי' רל"ט ס"ג בהגה': נדוי יש לו דין שבועה ונדר וכתב
הש"ך שם בסקט"ז שמתא חרם ונדוי אחד הוא · לא יהיה הכן שליח לנדות
הלב סי' רמ"א ס"ה ס"ו · ואם החרימו לת"ח סי' רמ"ג סימן שמ"ג · ומנודה
שמת סי' של"ד ס"ד שמ"ס שע"ז · חרם העובר על השידוך עמ"ש סמ"ע
בחה"מ סי' רמ"ה סק"ב · וב"ש באה"ע סי' נ"א סק"י וט"ז בי"ד סי' רל"ו
סקי"ג · ומי שעבר על חרם ואמר שלא ידע מזה עמ"ש סמ"ע בחה"מ סי'
ת"כ סק"ג · אבל אי הוכרז בבהכ"נ עיין מזה בי"ד סי' רכ"ח סל"ג בהגה:
ופרטי דיני חרם הנוגעים לחה"מ תמצא בספ"מ ע"ש · ומפרטי דיני חרם הנוגעים
לאה"ע תמצא בי"ד סי' של"ד סמ"ג וסמ"ד · וכ"ת ה"ל לחבוב נמי להא כהן שנשא
גרושה מחרימין אותו עד שיגרש והפס' דלא נזכר זה בתקנת הקדמוני' תדע באה"ע
סי' ו' ס"ו קאמר דמחרימין אותו ובא"ח סי' קכ"ח ס"מ קאמר רק דאין נוהגין
בו קדושה ולא נזכר מן חרם שמה א"ו בא"ח דינא דגמ' קאמר ובאה"ע
מזכיר תקנת אחרונים כמ"ש ב"י בשם ה"ה · אבל אי קשיא הא ק' ה"ל
לייתי נמי הא דאי' באה"ע סי' י"ג ס"י המקדש תוך ג' מנדין אותו כיון דדינא
דגמ' הוא או נשא מעוברת' ומניקת' חבירו · וגם אין למדין מן אותן כללות דלא
קחשיב נמי להא דכ' הסמ"ע בחה"מ ס"ס ק"ז דמנדין ללוה עד דמקבל
אדרי' · וע"ע מ"ש רמ"א באה"ע סי' קנ"ד סכ"א בדינא דבין איש לאשתו
למי מנדין או כופין בשוטי' · ובסי' קס"ה ס"א דמנדין אם אינו רוצה לחלוץ ·
וע"ש

ועי"ש קע"ח ס"כ · וסי' ע"ז ס"ד ועמ"ש ב"ש סי' א' ס"ק כ"ג וסי' קי"ט סק"ח כלל מתירין חרם דר"ג · וחרם לאשה כמו לאיש בחו"מ סי' ע"ו בהגה' · וס"ס נ"ו שכ"ח בהגה' · ועמ"ש סמ"ע סי' תכ"ד סקי"ז · ובאה"ע סי' ו' ס"ו סקי"ט:

כו חשד

צריך אדם להוציא א"ע מן החשד בא"ח סי' קנ"ה ס"ד קל"ה ס"ח ק"ע ס"א ש"א סמ"ה תקע"ד ס"ג תרע"א ס"ח · ובי"ד סי' פ"ז ס"ג וש"ך סי' קמ"א ק"כ רכ"ח ועמ"ש הט"ז שם ס"ק כ"ח רכ"ז ס"א וס"ב ובסי' של"ד ס"ק מ"ו בש"ך רמ"ה ס"כ ושכ"א סי' רל"ה · וע"ע מ"ש הש"ך סי' י"ח ס"ק ל"א · ובחו"מ ר"ה ע"ב וס"ס ע"ג סי' קל"ד ס"ג בהגה' קס"ט ר"ל סי"ז רל"ב סי"ט של"ח ס"ח בהגה' שע"ח ס"ה · באה"ע סי' י"א ס"ב · ובסעיף ה' ו' ז' סי' י"ג ס"א בהגה' · סי' כ"ב · ומהו חשוד בי"ד סי' ב' קי"ח קי"ט סי"א סי"ב ועמ"ש הש"ך סי' פ"ד ס"ק ל"ה וס"ק ל"ו · ובחו"מ סי' ל"ד · ובאה"ע סי' מ"ב ס"ה בהגה' · ובדברים ליכא חשדא כמ"ש מ"א בא"ח סי' רמ"ז סק"ח · ובי"ד סי' קמ"א ובש"ך שם ס"ק כ"ז · וסי' רכ"ח סק"י · ובסמ"ע בחו"מ סי' ל"ז סק"ב · וע"ש בש"ך סק"ח · ובסי' ס"ו סקע"א · ובאה"ע סי' י"ב וסי' קנ"ב ובב"ש שם סק"ד:

כז חזרה

השוכר רשות לטלטל בשבת משכן נכרי ואח"כ רוצה לחזור בא"ח סי' שפ"ב ס"ו ועש"ת שבות יעקב ח"ב ס"ה · אם טענו בעלי דינים בב"ד אימתי יכולין לחזור בחו"מ סי' י"ג ס"ב וסי' פ' · והדיין אם יוכל לחזור מלהיות דיין סי' י"ב · ואם קבל עליו קרוב או פסול ורוצה לחזור סי' כ"ב · ואם קבל עליו לשבע ורוצה לחזור שם · דיין שטעה אימתי יוכל לחזור סי' כ"ה · פשרה או קנין בטעות דיוכל לחזור שם · ומקח וממכר בטעות סי' ר"ז וס"ס רכ"ו רל"ב · ושבועה בטעות דיוכל המשביע לחזור סי' פ"ז סל"א · ובי"ד סי' רל"ב ס"י · ופשרה ע"פ אונס דיוכל לחזור סי' י"ב סי"א · והעדים שהעידו א"י לחזור סי' כ"ט · והמלוה שרוצה לחזור מהלואתו וכן לוה שרוצה לחזור מלכתוב השטר סי' ל"ט · והמוכר שרוצה לחזור מלכתוב השטר סי' רמ"ג ס"ז · וכן בשידוכין אי רוצה לחזור מלכתוב התנאי' או בשידוכין גופא סי' רמ"ה ובסמ"ע שם ובאה"ע סי' נ' ס"ה · והשידוך בטעות בי"ד סי' רכ"ח סמ"ג · וסי' רל"ב סט"ז וסי"ז · ועמ"ש הט"ז סי' רל"ו סקי"ג · וב"ש באה"ע סי' נ' · ועי' מזה שו"ת חו"י ושו"ת שבות יעקב ונדר או תקנת הקהל בטעות ורוצין לחזור בי"ד סי' רי"ד · אי עשה שליח או מורשה לגבות מעות ואח"כ רצה לחזור בחו"מ סי' קכ"ב · ואי הלוה הוליך המעות לשליח ורוצה לחזור סי' קכ"ה · ואי המחהו במעמד שלשתן ורוצה לחזור סי' קכ"ו ס"ט · ומי שנתרצה להיות ערב לחבירו ורוצה לחזור סי' קל"א ס"א · והמקבל קנין אימתי יוכל לחזור סי' קצ"ה · והמוכר בלא קנין סי' ר"ד: והקונה קנין ע"מ להחזיר ס"ס קפ"ב ר"ז · ובי"ד סי' קצ"ד ·

והנותן

והטתן מתנה ע"מ להחזיר סי' רמ"א · והנותן ע"י אחר אימתי יוכל לחזור סי' רמ"ג · והשכיב מרע אימתי יוכל לחזור ממתנתו סי' ר"נ · והאפטרופס שיוכל לחזור סי' ר"ל סכ"ג · והשוכר אימתי יוכל לחזור סי' ש"ז ס"ב · וכן בכל דיני שומרין · והפועל או בה"ב אימתי יכולין לחזור סי' של"ג · ואם אירע אונס שאינו יכול לגמור מלאכתו אי בדין חזרה או בנכוי קאי האריך הסמ"ע סי' שכ"א · ואם השותף רוצה לחזור משותפות סי' קע"ו · ואם מת א' מהן תוך הזמן ע"ש סק"נ ובסי' שכ"ע · וע"ע מזה סי' קפ"ג ס"ד בהגה' · ובי' רס"ט · העושה שליח לקדש אשה ואח"כ המשלח או השליח רוצין לחזור באה"ע ס"ס ל"ה · ולענין גט סי' קמ"א בכ"ע עד סס"ב · נתן בנו לאחד למול ורוצה לחזור בו בי"ד סי' רס"ד בהגה' · ואם אמר לכהן לפדות בנו בכור אם רשאי לחזור סי' ש"ס ס"ד בהגה' :

כח חיישינן לנומלין

בחה"מ סי' ל"ז ועמ"ש כמ"ע שם סקי"ז · ובאה"ע סי' ג' ס"ד · ובי' ז' ס"א · ובי"ד סי' שי"ד ס"ג :

כט חזקה

אחזוקי אסורי לא מחזקינן בא"ח סי' תס"ז ס"ג · בי"ד סי' פ"ג ועמש"ש הש"ך סקי"א · והיכי דאתחזק אסורי בסי' קכ"ז · וע"ע בי"ד סי' ע"ז ס"ה · ובסי' מ"ה בש"ך ס"ק ל"ח · ובט"ז ס"ק י"ח רס"ח ס"י שט"ז ובאה"ע סי' ג' ס"ו · והעיקר דאזלי' בתר חזקה סי' י"ט · ועמ"ש ב"ש סי' ל"ה סק"ט דאין מדמין החזקות זו לזו וכ"כ בסי' ל"ו סק"ח · שלשה פעמים הוי חזקה בא"ח סי' ל"ט ס"ט ש"א סכ"ה · בי"ד סי' ב' קפ"ז רס"ג · באה"ע סי' ה' · בחה"מ בשלש שנים סי' ק"מ קמ"א קמ"ו · בהמה בחייה בחזקת איסור נשחטה בחזקת היתר ומ"מ היכא דשכיח ועלולה ליטרף לא סמכינן אחזקה כדאי' בי"ד סי' ל"ג ובי' ל"ו · והעמד אדם על חזקתו וכ"ד בחזקת קמייתא בא"ח סי' של"ד ת"ע · בי"ד סי' ר"א ע"ש סוף הסי' · בחה"מ סי' מ"ע · וכן בבהמה סי' רכ"ג · ודמוקמינן אדם בחזקת חי בי"ד סי' רכ"ז ובש"ך ס"ק ע"ו וסי' של"ז בחה"מ סי' קכ"ב · ובאה"ע סי' י"ז סכ"ז וסי' קמ"א ס"ס ח' ו' ס"ס ע' וס"ס קנ"ז · וע"ע בי"ד סי' של"ט ס"ב · ודיני חזקה הנוגעים לדיני חה"מ עיין בספ"מ · וחזקת מרי' קמא עדיפא אפי' בטענות שמא נגד ברי בחה"מ סי' רכ"ג של"ע ס"ג · וע"ע סי' ת' · ואף דבר הנוגע לאיסורו חזקת מרי' קמא עדיפא בסי' ר"כ ס"ג בהגה' · ובי"ד סי' רכ"ע בש"ך סקי"ד · אכן כ"ז אי עומד' באגם או דמרי' קמא מוחזק אבל אי התובע תפס עדיף מחזקת מרי' קמא כמ"ש סמ"ע סי' רכ"ג סק"ה · וסי' רמ"ג ס"ק מ"ב · ואין אומרין בעלמא חזקה להוציא ממון כמ"ש בסי' ת"ת · אמנם היכא דיש רגלים לדבר אמרי' חזקה להוציא כמ"ש ס"ס ל' בנחבל · וכמ"ש סמ"ע סי' ת"ך ס"ק ל"ו · ורובא

וחזקה

והזקה ממון חזקה עדיף סי' רנ"ג סי"ג בהגה' · ובי' רל"ב ס"י בהגה' ועמ"ש הש"ך שמה בסק"ו · וכ"ז בדיני ממונות אבל באיסורי כ' התוס' בחולין דף י"א דרובא עדיף · מגו במקום חזקה בחו"מ סי' ק"מ קמ"ו · ספק ספיקא נגד חזקה עמ"ש הש"ך בי"ד סי' ק"י ס"ק ס"ד · ואם עד א' נאמן נגד חזקה בי"ד סי' קכ"ז · ועמ"ש ב"ש באה"ע סי' קי"ז סק"ז · חזקה אין אדם פורע תוך זמנו בחו"מ סי' ע"ח · חזקה מה שנמצא ביד אדם בחזקת שהוא שלו סי' מ"ז ל' ל"ע שצ"ד · חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו סי' ע"ה פ"ז · חזקה אין האשה מעיזה בפני בעלה באה"ע סי' י"ז · וסי' קי"ב ס"ג · חזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות סי' ל"ג ובי' ד' · ועמ"ש בהות עילות זונה · חזקה שליח עושה שליחותו בא"ח סי' ת"ט · ומ"א שם סקי"ז · ובי"ד סי' של"א סל"ד · באה"ע סי' ל"ה סי"ת :

ל חרש שוטה וקטן

דיני חש"ו בא"ח סי' י"ז ל"ע כ"ה ע' קנ"ט רכ"ו שמ"ג ס"ם ת"ע · תל"ז ס"ד · ת"ם ועמ"ש הט"ז בסק"א שם תרע"ה תרפ"ט · ועמ"ש מ"א בסי' שכ"ד ס"ק כ"ב · ובי"ד סי' א' ק"ל בי"ד קכ"ז ס"ג בהגה קפ"א רמ"ה סע"ג שנ"ו · ובחו"מ ל"ה ל"ו רל"ה רמ"ג ר"ע קע"ה במ"ה שנ"ו ת"ה ת"ך של"ז הכ"ד ס"ח · ובאה"ע אי יוצא בפו"ר בהרם ובוטה סי' א' ס"ו בהגה' ובי' ל"ה מ"ג מ"ד כ"ז קכ"ד קנ"ה קפ"ז · ובסדר חליצה סעיף ע"ז ובי' קע"ב · ולענין נדרים ותרומתם בי"ד סי' רל"ג ובי' של"א ס"ל · ולענין שתי שערות בא"ח סי' ס"ד ע"ג · ובאה"ע סי' קנ"ה · ולענין ביאת קטן סי' ס"ע קע"ב · וע"ש מדין יבם חש"ו · ולפעמים גדול דין קטן יש לו עמ"ש מ"א בא"ח סי' קנ"ג · והש"ך בי"ד סי' ק"ס סקנ"ע · ורמ"א בחו"מ סי' קע"ה סמ"ז :

לא טבע דורות הללו

ודיני דורות הללו שמה נשתנו מדיני הש"ס הא דאי' בג' יולדות לשבעה יולדות למקוטעין ויולד' לט' אינו יולדת למקוטעין כ' רמ"א באה"ע סי' קנ"ו התוס' מההם דעתה נשתנה הענין · וכ"כ מ"א בא"ח סי' קפ"ט סק"ח · וסי' קע"ג סק"א · ואפשר כ"ז בטבעי אדם ולא כן בטבעי בהמה דאל"כ אין מקום לדברים שאמרו בי"ד סי' נ"ז דטריפה אינו חי אע"פ דירכה כחול ימים ע"פ נס הוא והלי' בנס ולא בשמת הטבעי · וע"ע באה"ע סי' ד' ס"ד בהגה' אי הלי' דבר השוי ע"פ נס או לא · ודיני דהש"ס אפר נשתנה בשנות העתים בא"ח סי' קנ"ו ס"ג סי"ח · בי"ד סי' י"א י"ה סי"ז ר"ם קע"ז ר"ם קנ"ג ר"ס וס"ס קמ"ח · וע"ש בש"ך ר"ס קנ"ט ור"ס רכ"ח רמ"ג ס"א רס"ז ס"ד ובש"ך בקצ"ד ש"י ס"ה שכ"ב ס"ד של"א כ"פ של"ב בס"ד דהאידנא אין מת מליה קוה מקומו · ובאה"ע סי' ג' ס"א סי' י"ז ס"ב קנ"ב ס"א · ובחו"מ סי' א' ב' ג' ע"ו ש"ה · מ"ו בהגה' ס' ק"ז שפ"א תכ"ה · וא"ת הא אין כ"ד

יוכל לבטל דברי ב"ד חבירו אע"ג דבטל הטעם עמ"ש מ"א מזה סי' ע' סק"ז בא"ח· וע"ע מ"ש מ"א ר"ס תס"ח ובסי' תצ"ז וסי' ש"ג ס"ח :

לב טענות

אין אדם מגלה טענתו חוץ לב"ד ויוכל לחזור מה שאמר בחו"מ סי' ע"ט ס' קמ"ו ככ"ד· ואינו מקרי מודה בקנס אא"כ מודה בפני ב"ד כמ"ש סי' א' סקי"ת בחו"מ· וש"ך בי"ד סי' רס"ז סקי"א וסקי"ב· בא"ה"ע סי' י"ז ס"ב· ואף אי טען לפני ב"ד ונתבטל אותו וועד ע"י טעות או ראיה אחרת יוכל לטעון טענה אחרת וכן משמע סי' כ"ב סק"י ובסי' קע"ו ס"ק ס"ג :

לג טובת הנאה ממון או לא

בי"ד סי' ס"א ועמ"ש ס"ק י"ה· וע"ע בש"ך ר"ס קס"ו רכ"א רכ"ו רכ"ז· ועמ"ש הש"ך סק"ח סי' רמ"ע ועמ"ש הט"ז סק"א· ובש"ך סי' של"א ס"ק קס"ו· ובחו"מ סי' ל"ז ס"ע ובסמ"ע סקנ"ג סי' ע"ב ס"ב סי' רס"ז סע"ז ובש"ך שם סקי"ד ובש"ך סי' ש"ל סק"א שס"ג ס"ו ז' ח'· ובאה"ע ס"ס כ"ח סי' ל"ח סי"ב· וע"ע בחו"מ סי' קנ"ג סי"א :

לד כל מה דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני או לא

בא"ח ס"ס רמ"ג בהגה' וסי' רמ"ד ס"ב וס"ג· וע"ע סי' ש"ח במבטל בשבת· ובסי' תנ"ד אי הוציא מצה מרה"י לרה"ר ועמ"ש הה"ק יעקב שם· ואי יוצא במצה גזולה שם ובסי' תרמ"ע ועמ"ש הט"ז סי' תק"ב וע"ע סי' תקי"ז· והשוחט בשבת וביו"כ בי"ד סי' י"א ס"ס תקכ"ז· ועמ"ש הט"ז סי' תקכ"ד סק"א· בי"ד סי' ר"ל· בחו"מ סי' ל"ז ועמ"ש הסמ"ע סקט"ו סי' ר"ח· וע"ע מ"ש הש"ך סי' ק' סק"מ סי' של"א סכ"ז· ותלי' נמי בזה הא דאחז"ל אין מבטלין איסור אי ביטל בי"ד סי' צ"ט ס"ו ובאה"ע סי' יו"ד ס"ס ועפו"ת הוע השני סי' ע' :

לה כל מצוה שמתן שכרה בצדה אין ב"ד כופין עליה

בי"ד סי' ר"מ ס"א בהגה' וע"ש בט"ז סק"א· ובחו"מ סי' ל"ז סע"ז בהגה' וסי' ק"ז ס"א וע"ש בש"ך סק"א :

לו לא ראינו אינו ראיה

בי"ד סי' א' סק"א בש"ך· בחו"מ ס"ס כ"ט וס"ס ל"ה ס"ס ל"ז· ועמ"ש הש"ך שם ס"ק ל"ה· ועמ"ש הב"ש באה"ע סי' מ"ז סק"א ע"ז :

לז מנהג

אי כופין זא"ז לנהוג מנהג מחדש עמ"ש באה"ע בא"ח סי' כ"ה סקי"א· ועמ"ש מ"א סי' פ"ח סק"א וסי' תס"ח וסי' תל"ן סקכ"ב· ועמ"ש רמ"א בסי' תרי"ע דהל.

דאל ישנה אדם ממנהג העיר אפי' בניגונים · ועמ"ש מ"א ר"ס ס"ח · ועמ"ש בע"ז סי' תרל"ח סק"ה אחרי דהמנהג כן כהתני דמי · וכ"כ רמ"א בי"ד סי' קמ"ט סי"ח · וכן קי"ל בחו"מ סי' ס"א · ועמ"ש בש"ך בי"ד סי' קי"ט סק"ב סי' רי"ד רל"ע ועי"ש בש"ך סק"ה · ועי' בסי' פ"ב · ובחו"מ ר"ס מ"ו דהמנהג עוקר הלכה · ועי' מש"ש רמ"א בס"ס ל"ז · ובש"ך סקל"ח סי' של"א בהגה · ולענין מקח וממכר הכל כמנהג המדינה בס"ס רע"ו ורל"ב ס"ו · ובאה"ע סי' מ"ה בהגה' ובסקי"ט ור"ס מ"ז בב"ש והאין הולכין אחר מנהג גרוע בחו"מ סי' קל"ז ובמ"ע שם סקי"ב · חוץ במה שנהגו במס' במ"ש ס"ס קכ"ח ובי' קמ"ג ס"ק כ"ג · והכל שאינו מצוי לא שייך ביה מנהג עמ"ש הש"ך בי"ד ר"ס ק"ל ובסי' רס"ד סק"ב ובסי' שמ"ב סק"ח ובסי' של"א סק"ח · ובמנהג אמרי' הבו דלא לוסיף עליה עמ"ש הש"ך בי"ד סי' ס"ו סקי"ב · ואחרי דיני מנהג הנוגעי' לחו"מ עיין סמ"ע · ומי שבא לשנות המנהג שנוהגין עם המתים מוחין בידו כמ"ש הש"ך בי"ד סי' ש"ב סק"א · ואיכא סכנה בדבר כמ"ש לחס"פ בק"א · ועי' שו"ת חו"י סי' פ"א · ושבות יעקב ח"ב סי' ו' וספר נ"ש סי' כ"ז מענייני מנהג · והיכא דהמנהג הך הוי כהתנה בא"ה סי' לע"ע בהגה':

לח מלתא דעבידא לגלוי לא משקרי בה אינשי

בי"ד סי' פ"ג ועמש"ש הש"ך ס"ק כ"ה ובר"ס פ"ו ובסי' ל"ה סק"ב ובסי' קכ"ז · ובחו"מ עמ"ש הסמ"ע סי' ל' ס"ק מ"א · ורמ"א ס"ס ל"ה ור"ס מ"ב · ובמ"ע שם סק"ג ובסי' מ"ע סק"ד · ובאה"ע סי' ד' סק"ס בב"ש וסי' י"ז סק"י ובסי' ק"ב סק"ה :

לט מומר ועבריינ' צדוקן וביימותן

בא"ח סי' ל"ט ס"א ועי"ש במ"א סק"א סי' כ"ה ס"א · ועמ"ש מ"א בסי' קפ"ט סק"א ובסי' קל"ט סק"ב וסי' שפ"ה · ועי' בסי' של"ד סכ"א · ועמ"ש בע"ז סי' תרי"ט סק"ב · ובי"ד סי' א' ב' י"א י"ב קי"ט קכ"ג קנ"ח קנ"ט ר"ס רנ"א רס"ד ס"א רס"ו סי"ב סי"ג ועמש"ש הש"ך סקי"ז ובסי' רס"ז ס"ק נ"ט וס"ק ק"ו רפ"א ש"מ ס"ה בהגה' שמ"ה ס"ה ור"ס שע"ה בהגה' וס"ס ש"ו ובחו"מ סל"ד רס"ו ס"ב רפ"ג שפ"ח תכ"ה ס"ה ובא"ע סי' ד' סל"ז בהגה' י"ז ב"ו סי' מ"ד קנ"ג ובב"ש סק"ס קכ"ח קכ"ט קנ"ז ·

מ מורדת

בא"ח סי' ל"ט · ובי"ד סי' ב' ע"ז סי"א פ"ג · ובש"ך ס"ק כ"ה ור"ס פ"ו · ועמ"ש הש"ך בסי' ס"ע סי' קמ"ב מ"ג · ועמ"ש בלהס"פ שם סקנ"א נ"ח סק"ב בש"ך קמ"ו סק"ד קי"ח ס"י י"א י"ב קכ"ב ס"ע קכ"ח קנ"ט קנ"ד קנ"ה ש"ב פי"ד שע"ז פי"ח · ובחו"מ סי' מ"ה ס"ח · ובאה"ע סי' כ"ב כ"ח וס"ע · ועי' באות חומן דלא מרצי אנפיה מי שם ביתו :

מהפכה

כא מחשבה כמעשה או הרהור כדיבור

בא"ח סי' מ"ז ס"ב ס"ד ס"ה ל"ח ק"א וע"ש במ"א סק"ב ט"ו ט"ז תל"ז ס"י · בי"ד סי' ג' ועמ"ש ט"ז שם סק"א סי' ד' וש"ש ה' ר"ח רל"ד של"ה רע"א · דבעי להוציא בשפתיו בכתיבת ס"ת ולא סגי במחשבה וביוצא בזה בא"ח סי' ל"ג ס"ה ובסי' ל"ה ס"ב · ועמ"ש באר הגולה ר"ס רע"ד · וע"ע בי"ד סי' ש"ה ס"ח ומ"ש הש"ך וט"ז ובסי' של"א סמ"ו · ובחו"מ סי' רל"ב אם חשב לשלוח יד אינו חייב עד שעושה מעשה ובסי' שנ"ט ס"י וסי"א :

כב מראית עין

כל מה שאסרו חכמים מפני מראית עין אפי' בח"ח אסור בא"ח סי' ש"א סמ"ה · ועמ"ש הט"ז סי' ש"ז סק"ט ובסי' תקי"ח סק"ד · ולאו באיסור דרבנן חיישינן למראית עין בי"ד סי' פ"ז ומש"ש הש"ך סק"ו · וע"ע מ"ש הש"ך סי' ק"ג סק"א ובסי' ש"פ ס"ק ל"א וע"ע מ"ש רמ"א בחו"מ סי' שנ"ח בהגה' :

כג גברי אדעתיה דנפשיה קעביד

בא"ח סי' י"א י"ד סי' ל"ב ס"ט · וע"ש מן סי' רמ"ב עד סי' רמ"ח רע"ז ס"ס ט"ז של"ד שכ"ה ושכ"ז · עמ"ש מ"א ר"ס ת"ם וט"ז · ובי"ד ר"ס ב' · לדעת ב"י וכ"מ מ"ש הש"ך שם סק"ב סי' קנ"ד ס"א רע"א · ועמ"ש רמ"א באה"ע ס"ס ה' בהגה' · וע"ע בסי' קנ"ג ס"ד :

כד ניחא ליה לאינש למעבד מצוה בממונו

בא"ח סי' י"ד ס"ד · ועמ"ש המ"א בסי' תל"ז סק"ה · וט"ז בסי' תרל"ז סק"ד הרמ"א ס"ה בהגה' · ובי"ד סי' ש"ז עמש"ש הט"ז סק"ד · והש"ך סק"א ובסי' שכ"ח סק"ה · וע"ע מ"ש הש"ך בחו"מ סי' ע"ב סק"ה · ובמ"ע שם סק"ז · ומ"ש רמ"א ס"ס רנ"ב · ובאה"ע סי' כ"ה ועמש"ש ב"ש סק"ג · ואי היינו גופים יוכל לקיימו לא ניחא ליה בדחבריה בחו"מ סי' שפ"ב · ובי"ד סי' רס"א :

כה ספק

ספק תפלה ספק אינה תפלה וכן בכל ספק יום ספק לילה בא"ח סי' י"ח ל' כ"ח פ"ע רל"ג רל"ה רס"א של"א · ועמש"ש מ"א סק"ב של"ד ת"ע ס"ו תפ"ז ס"ב תל"א ובמ"א סק"ג · ועמ"ש ט"ז בסי' תל"ה דאי אפשר לצמצם בין השמשות · ובי"ד סי' קל"ו בהגה' ועמ"ש הש"ך שם רס"ב ס"ט ובש"ך שם סק"ט · שע"ה ובש"ך סקי"ד וס"ו · ובאה"ע ס"ס קנ"ג וע"ש בב"ש סק"ט · ובענין ספק ברכה קי"ל להקל חוץ מברהמ"ז וק"ש דהוא דאורייתא אבל מה דתקנו דרבנן מספק מברכין עליו כמ"ש הש"ך בי"ד סי' שכ"ט סק"ו · וכתב רמ"א בחו"מ סי' כ"ה וש"ך בי"ד סי' רמ"ב כללא כל ספיקא דאורייתא לחומרא

וספיקא

וספיקא דרבנן לקולא ומ"מ לכתחילה אסור לסמוך על ספיקא דרבנן כמ"ש מ"א סי' י' ס"ק י"א · ובממונא אין מוציאין מיד המוחזק מספיקא אבן היכא דיש רגלים לדבר עמ"ש בחות חזקה · והיכא דלא מוחזק חד מנהם ואיכא ספיקא בחה"מ סי' קל"ט ועיין בסמ"ע שם סק"י · ואי תפס חד מחבירו בספיקא דדינא בי"ד סי' ס"א סט"ו · ובחה"מ סי' ר"ב ס"ג · ש"ך וכבר חיבר הש"ך ס' בפ"ע ע"ז בקראו שמו תקפו כהן · ספק אינו יודע ממי לקח סי' רכ"ב · אינו יודע ממי גזל שס"ה · אינו יודע מי המפקיד ע"ו · ספק מוכן בי"ט בא"ח סי' תקט"ו · ספק נפל באדם בא"ח סי' תקכ"ח ס"י · ובי"ד סי' קנ"ה לענין נדה · וסי' ש"ה לענין פטר רחם הבא אחריו · וסי' שע"ד ס"ח וס"ט לענין אבילות · ובחה"מ סי' רע"ו ובמ"ע שם סכ"ו לענין נחלת הבא אחריו · ובאה"ע סי' קנ"ו לענין לפטור מחליצה · ספק נפל בבהמה בי"ד סי' ט"ו וסי' שט"ו · ספק טמא ספק טהור לענין נטילה וטבילה בא"ח סי' ק"ס ובי"ד סי' ר"א כ"ד וסע"א · ספק נדר סי' ר"ח: ספק ערלה ס"ש רנ"ד · ספק אבילות סי' שנ"ז ובט"ז שם סק"ב · ספק לענין יוחסין באה"ע סי' ג' ספק קדושין סי' ו' ל' ל"א ספק גירושין קנ"ט ספק זקוקה ליבם קנ"ט · ודקי"ל אין ספק מוציא ודאי פשוט ועמ"ש הסמ"ע סי' נ"ב סק"י וסי' ק"י סק"ב קנ"ט ס"ד קפ"ה סק"ט · וע"ע סי' ע"ה ס"ט וסי' תכ"ה בסמ"ע · והיכי הספק ספיקא מבוארין בארוכת בי"ד סי' ק"י ובדברי האחרונים · ובב"ש סי' ב' ס"ק י"ד · ומיעוט לגבי רוב אין עושין ספק כמ"ש הש"ך בימן רנ"ג סק"ו בי"ד :

מו עד ועד בכלל

לענין שיעור טריפות שאמרו חכמים עד עמ"ש הש"ך בי"ד סי' מ"ד סק"ח · ולענין נדרים ולשני בני אדם בי' ר"כ ס"א · ולענין זמן תפלה עמ"ש הט"ז בא"ח ר"ס פ"ט · ולענין ליסנא דשטרות בחה"מ ס"ס מ"ג · ובכלל זה אי יום בנסים כלפניו או לא עיין בי"ד סי' שע"ד ס"ח · ובאה"ע סי' קנ"ו · וע"ע סי' קמ"ד ס"ו · ובחה"מ ר"ס ל"ה · ולענין תנאי באה"ע סי' קמ"ד :

מז עומד לשרוף כשרוף דמי

לענין איסור שבת עמ"ש מ"א בא"ח סי' שמ"ז סק"ה ובי' הקפ"ו ס"ג · ושם נאמר כיון דעומד לשרוף כתותי' מכתת בשיעורי' וס"ד סי' תרכ"ט סי"ב סי' תרמ"ט ס"ג · ועמ"ש הש"ך בי"ד סי' קל"ד סק"ה · ומ"א בא"ח סי' תמ"ב סק"ד · ובחה"מ סי' ל"ה קנ"ג · ושם נאמר כל העומד לקטור כקטור דמי וס"ה רנ"ג כוסו לנוח כנוח דמי סי' פ"פ ס"ג · ובאה"ע סי' קנ"ט ס"ד ס' ו' · ועמ"ש ב"ש בסי' קכ"ד סק"ב :

מח עלילה

עלילות זוגה לענין ש"ן בא"ח סי' נ"ג סכ"ה בהג"ה · ולענין יחוס בנו אחריו

בי״ד סי׳ רמ״ז סס״ע וסי׳ ש״ס ס״ק כ״ג · ובאה״ע סי׳ ג׳ בהגה׳ וסי׳ ד׳ סי״ב · ולענין מניקת חבירו סי׳ י״ג וע״ש בב״ש ס״ק כ״ג ולענין דיני ממזרות סי׳ כ״ב ע״א ובב״ש שם סק״ה · ובחו״מ ס״ס פ״ז · ולענין בנו לנחלה סי׳ רע״ט ס״ו · ולענין חליצה ויבום שם בהגה׳ · ובאה״ע סי׳ קנ״ו · ולענין עדיות ונשואין סי׳ ע״ו ס״י · וסי׳ ל״ג בהגה׳ · וע״ע סי׳ י״א ס״ה · וסי׳ קנ״ז ס״ה :

מט עדות

פסולי עדות משום קורבה ושארי בחו״מ סי׳ ל״ג ל״ד · וכן נשים והש״ו פסולין לעדות ולשפטים ולאמנים כגון בא״ח סי׳ תל״ז לענין בדיקת חמץ · ולענין הממון דרבנן סי׳ ש״ע · ושארי כשרין בחו״מ סי׳ ל״ה דנשים וקטנים וקרובים נאמנים · ולענין קיום שטרות דרבנן שם ובסי׳ מ״ו · וכן למלתא דעבידא לגלוי אשה נאמנת בסי׳ מ״ט · ולענין קטטות ומריבות ס״ס ל״ה · בי״ד סי׳ של״ד · ולענין קטטות בין איש לאשתו דמושיבין אשה ביניהם להתודע בשל מי הרעה אה״ע סי׳ ע״ד וסי׳ קנ״ד · וכן לענין שבוי׳ סי׳ ז׳ · ולענין עגונה סי׳ י״ז · ולהביא גט ולומר בפני נכתב ובפ״נ סי׳ קמ״ב · ולענין בדיקות בתי שערות סי׳ קנ״ה קס״ט · ולענין אסורי דרבים מעידין עיין בי״ד סי׳ קכ״ז · והקרובין רשאין להעיד במלתא דאסורי סי׳ ש״ד ס״ד · ולענין יחוס באה״ע סי׳ ג׳ ס״ב סי׳ ד׳ סכ״ט סי׳ י״ז וסי׳ נ״ב וסי׳ קנ״ח · ובחו״מ סי׳ רע״ח רע״ט וע״ע מ״ש לחו״פ סי׳ א׳ סק״ע בענין עדות קרובים · ולענין עדות נכרי במסיח לפי תומו בא״ח סי׳ תקע״ו ס״ג בהגה׳ · ועמ״ש הש״ך בי״ד סי׳ פ״ו ס״ק כ״ג · וסי׳ ס״ע ס״י ומ״ש הש״ך שם ובסי׳ קל״ז סקי״ט · וסי׳ קמ״ה בהגה׳ וס״ס רל״ד סי׳ פ״ג סי׳ ר״ה סקי״ט סי׳ של״ז · ובחו״מ סי׳ ס״ה ק״ד בהגה׳ רכ״ה · ולענין עגונה באה״ע סי׳ י״ז · ושארי פרטי דברים בעדות נכרי עיין באות אומן דלא מרעי נפשיה ובאות נירחת · ואלו אומרים הרי כמאה אלא בעדים כשרים עמ״ש הש״ך בי״ד סי׳ קכ״ז סק״כ · ובחו״מ ס״ס ל״ז · ובאה״ע סי׳ י״ז ס״מ וסי׳ קנ״ו ס״ז · וע״ע בשו״ת חו״י סי׳ ל״ז · ושו״ת הב״י סי׳ נ״א · ומ״ש ב״ש באה״ע סי׳ ע״ו סק״כ · ובסי׳ קנ״ה סק״א :

נ פלגינן דיבורא

בחו״מ סי׳ ל״ד וע״ש בסמ״ע ס״ק כ״ו וס״ק ס״ב דאין אומרים פלגינן דבורא במלתא דלא שכיח · וסי׳ ל״ז ועמ״ש הסמ״ע שם בס״ק כ״ג · ובאה״ע סי׳ י״ז ס״ז ועמב״ש ס״ב סק״כ וסי׳ קנ״ו ס״ו בהגה׳ :

נא פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים

בי״ד סי׳ ס״א סט״ו בג״ו ובחו״מ סי׳ ל״ב ע״ו שס״ה · ומי שבטלו מלוה וכא אחר והקדימו סי׳ בפ״ג · ועי״ב הט״ז בי״ד סי׳ פ״ח סק״ה · ובכל

גדול

גרמא בנזקין אע"ג דפטור מד"א מ"מ חייב בד"ש והאיה באוהן ד' דברים הנזכרין בסי' שפ"ו פירש"י גרמא כן ואפ"ה בד"ש דלחייב לא פליגי וסי' תי"ב ת"ה · ובמקומות רבים מצינו אע"ג דלאו שפיר עביד מ"מ בדיני אדם לא כייפינן ליה ובעין שכתב רמ"א בי"ד סי' רס"ד בהגה' · ובאה"ע סי' ע"א · וע"ע מ"ש ב"ש סי' א' סקי"ד ובסי' קנ"ד סק"א · ושם בב"ש ס"ק ל"ה · וע"ע באות כל מצות שמתן וכו' ובו"ת חו"י סי' קס"ו :

נב צער בעלי חיים

בא"ח סי' רס"ו ובמ"א סקי"ד וס"ס ש"ה · ועמ"ש הט"ז שם סק"ו · ומ"א בסקי"א וסקי"ב תנ"א ס"י · ובחה"מ סי' רע"ב · ובאה"ע ס"ס ה' וסי' פ"ב סק"ב בב"ש · ובכמה מקומות אה"ל במקום צער לא גזרו ועמ"ש מ"א בא"ח סי' שכ"א סקל"ג :

נג קים לי

דיני' קים לי העיקר בחה"מ סי' כ"ה וע"ש בסמ"ע סקט"ו ובש"ך סקי"ט · וע"ע מ"ש הסמ"ע סי' ד' סק"ו אי יחיד נגד רבים יכול לומר קים לי · וע"ע סי' קל"ט קע"ה סמ"ה בהגה' · ועמ"ש הלמ"ח באה"ע סי' א' סקי"א וב"ש סי' נ"ב נ"ג סקי"ד מדיני' קים לי · וע"ע סי' ק"ם סקי"ו ובסי' קס"ה סק"א · ועמ"ש הש"ך בי"ד סי' רמ"ב אי יכול לומר ק"ל ביחיד נגד גדול :

נד קנס

אף דאין מחייבין קנס קליב שאמור בתורה אלא בב"ד מומחין כדאי' בחה"מ סי' א' וסי' ת"ך · אבל לצורך שעה ולתיקון מדינה שליהותא דקמאי עבדינן ולא עוד אלא אף אם תפס קנס הקצוב לא מפקינן מיני' ומ"ש מזה הש"ך בי"ד סי' רס"ז סקל"א וסקנ"ב · ובמ"ע בחה"מ סי א' סקי"ה · ומלינו עוד דקונסין בזמן הזה בא"ח סי' תקל"ז תקל"ה · בי"ד סי' קמ"ב ובחה"מ סי' כ"ב בשטר שיש בו ריבית · וע"ע בי"ד סי' של"א דקונסין במילי טובא בסעי' כ"ד וסס"ז וסקי"ח ובקכ"ב · ועמ"ש הש"ך שם ס"ק קל"ט · וגם אי עבר על הנדר או על החרם קונסין אותו לנהוג איסור כימים שנהג היתר סי' ר"ח ובי' של"ד סכ"ח · ובחה"מ סי' שמ"ג ס"ג שפ"ב שפ"ח תי"ד ת"ך · וע"ע סי' ק"מ ס"ב ובסי' שפ"ו בסמ"ע סק"א · ובאה"ע ס"ס ה' ע"ז · ועמ"ש ב"ש סי' קמ"ה בקי"א · וע"ע בי"ד סי' שי"ג · ומלינו ממזר דרבנן משום קנס באה"ע סי' ד' כט"ו וס"ס י"ז :

נה קלא

אי חיישי' לקלא בא"ח סי' כ"ב ומחלק שם בין קלא ממש לרנון בעלמא וכיוצא בזה מחלק בחה"מ סי' ל"ד סכ"ה · וקלא דבתר נשואין אין חוששין באה"ע סי'

סי' ד' סע"ו ובי' י"א ובי' מ"ו ובי' קצ"א ס"י · וקלא דליהיב לענין יחוס סי' ג' ס"ז · סי' ו' ס"ה וסע"ז וסי' ז' ס"ז בשבויה והדבר הנעשה בפני עדים חזקה עדים משקי לקלא בחה"מ סי' ל"ע ס' קי"א קי"ב · ושיטא דהבריזו הדבר בבהכ"נ מבטלא אית ליה קלא ואין לו התגלות דלא במע ועמ"ש במ"ע סי' ק"ד סק"ז · ועמ"ש רמ"א בי"ד סי' רכ"ח סל"ג · ובמקום דאיהא קלא אין לו מגו דמתירא לבהים כידוע כדאיתא בחה"מ סי' ע"ב סי"ח בהגה' וסי' קמ"ע וקי"ב · אך נ"ל קול מפורסם כמ"ש רמ"א בבי' ע"ע ס"ע · וקלא נ"ל מוחזק בב"ד כדמשמע באה"ע סי' ו' ס"ה ובי' מ"ו · וקול עידעור אי מבטל השקח סי' ע"ג סי"א · וש"ס רכ"ו בחה"מ · וקלא דיצא לו שם גניבה בעיר סי' שנ"ז · ויצא קול על עבד שם בן חורין חייב לשחררו סי' ר"כ סע"ו ובי"ד סי' רס"ו סע"ח ודאין מבטלין השידוך קלא סי' מ"ו ס"ד באה"ע :

נו רכוב כמהלך ומהלך כעומד וסמיכה כישיבה

בא"ח סי' ל"ד כ"ע · ולענין איסור שבת עמ"ש מ"א סי' רס"ו סק"ז · ובי"ד סי' רמ"ב סע"ז וסי' רפ"ב סק"ב בש"ך וסי' של"ד ס"ק ע"ו ובי' שע"א סקי"ח · וע"ע מ"ש הט"ז בסי' רמ"ב סקי"א וסי' רל"ז סק"ו · והולך כעומד בחה"מ סי' רס"ח ובסמ"ע שם סק"ג · וסמיכה כישיבה עמ"ש מ"א בא"ח סי' קמ"א סק"ב וסמ"ע בחה"מ סי' י"ז סק"ו · וע"ע בסדר הלילה כמ"ש · ושו"ת שבות יעקב ח"ב סי' א' :

נז רשע

קי"ל אין אדם משים עצמו רשע בי"ד סי' קע"ז סי"ב ובי' רס"ז סקנ"ב בש"ך · ובחה"מ סי' ל"ד סכ"ה ובי' מ"ו סל"ז · ובסמ"ע ס"ק כ"ע וס"ק ק"ב · ובאה"ע ס"ד ס"ל דאדם קרוב אצל עצמו ואינו נאמן להוציאו מחזקתו · וע"ע סי' י"ז ס"ז · ומ"מ לענין להפקיד ממוני' נאמן על עצמו כמ"ש ב"ש סי' קע"ו סק"ג · והיורא לחבירו רשע יורד עמו עד לחייו בחה"מ סי' ת"ב סל"ח · ועמ"ש הש"ך בי"ד סי' רס"ד סק"ז דלפעמים מותר לקראו רשע ומשם הלמיד להא דאמרי' בחה"מ סי' ספ"ב ובדומה אע"ג דאין קונסין אותו מותר לקראו רשע · וכן משמע בסי' קל"ד וסי' רל"ז · וסי' שפ"ג · ודע אע"ג דיודע בחבירו דרשע הוא אסור לשנאות אותו בלב כדאי' בחה"מ סי' רע"ב סי"א · ואם אביו או אמו רשעים אע"פ שאינו חייב לכבדם שנא' עמך בעושה מעשה עמך מ"מ אינו רשאי לבזותם כמ"ש בי"ד סי' רמ"א ס"ד · ואי רשאי ללמוד מרב רשע או ללמוד לתלמיד שאינו הגון סי' רמ"ו ס"ז וס"ח · ועמ"ש הש"ך שם בק"ח · ושו"ת הו"י סי' קע"ו :

נח רוב

אזלינן בתר רובא מדאורייתא שנא' אחר רבים להטות ופרטי דברים הנאמרים
גש"ע

בש"ע אלו הן · בא"ח סי' ס"ט דצריכין רובא דלא התפללו לומר עבורם ב"פ ש"ע וכמ"ש המ"א שם סק"ד · מהלכות ד"א א' ממתין על ב' וא' מפסיק לב' ולא שנים לאחד סי' ק"ט ס"ב וסי' ר' · וגם בברכת הנהנין אזלינן בתר רוב המאכל כמ"ש רמ"א ר"ס ר"ב · והמחבר סי' ר"ח ס"ז · ומ"א ר"ס רי"ב · ולענין ברכת הזימון בשם רובא דמנכר בעינן בסי' קצ"ז · ולענין איסור שבת ויו"ט אזלינן בתר רובא סי' רע"ו ס"ב והמיעוט נמשך אחר הרוב העיר סי' רס"ג סי"ב וסי' תקס"ו ס"ו · ועמ"ש ע"ז סי' שכ"ה סק"ג · ודאזלינן בתר רוב העיר סי' רמ"ג · ובי"ד סי' א' ובש"ך סק"ז י"ח · ולענין אזלינן בטריפות בתר רובא בי"ד סי' א' ס"ד סי' נ"א ס"ב בהגה' סי' ס"ג · ועמ"ש הש"ך בסי' נ"ח סק"ב וסק"ו דמן התורה מין במינו בטל ברוב · וסי' ק"ז נוהגין כהר"ש דאסורא ברובא איתא · וסי' ק"ט חד בתרי בטל · וכן לענין בילה טרפה בכשרה סי' ס"ו · ובדיני ס"ס כלל י"ז כ"ב · פת של עכו"ם בטל ברוב סי' קי"ב סי"ד בהגה' · פירות שנתערבו לענין מעשר אזלינן בתר רובא סי' של"א סעי' קנ"ח · והיכא דרובא כשר מדאורייתא אזלינן בשאר ספיקא לקולא סי' ס"ו ס"ד ובש"ך שם סק"י וסי' נ"ח ס"ב וסי' ר"א ס"ד · ואע"ג דאזלינן בת"ר הני למיעוטי שכיחי חוששין למיעוט כמ"ש רמ"א סי' ל"ג לענין בדיקת ושט · ובסי' ל"ו לענין בדיקת הריאה · ובסי' פ"ד לענין בדיקת תולעים · ולפעמים משום חומר איסורו כמ"ש ב"ש באה"ע סי' מ"ה סק"ב · ואם הולכין בנדרים אחר הרוב הלשון ב"א סי' רי"ז ס"ג ועמ"ש הש"ך מזה בסי' ר"ח סק"ג ובסי' ר"כ סקכ"ד · ודאין הולכין בממונא אחר הרוב להוציא ממון עמ"ש באות חזקה אך היכא דליכא חזקת מרי' קמא אזלינן בת"ר כמ"ש רמ"א סי' רל"ב ס"י בחה"מ · ומ"מ מצינו אף בחזקת מרי' קמא דאזלינן בתר רוב הלשון ב"א היכא דאיכא בהדיא סברת הדמים מודיעו כמ"ש רמ"א בסי' ר"כ ס"ח · ואף בפקוח נפש הולכין אחר הרוב אי לא נשאר קביעות הראשון כמ"ש בא"ח סי' שכ"ט · ובאה"ע סי' ד' סל"ג וסל"ד · וע"ש לענין מאי אזלינן בת"ר · אבל אם נשאר קביעות הראשון קי"ל כל קבוע כמחצה על מחצה דמי כדאיתא שם בא"ה · ובסי' תל"ע · ובי"ד סי' ע"ז וסי' ק"י בהגה' וסי' קי"ד בהגה' · ובחה"מ ס"ס ר"פ · ובאה"ע סי' ו' סי"ח · ועמ"ש ב"ש בסי' ד' סקנ"ח · וע"ע בי"ד סי' שע"ד ס"ג · ורוב וקרוב הולכין אחר הרוב אפי' בקורבא דמוכח בא"ח סי' תל"ז ועמ"ש הע"ז סק"י ובסי' שכ"ה סק"ז · והש"ך בי"ד סי' קנ"ע סק"מ · והסמ"ע בחה"מ סי' רל"ע סק"ו · וע"ע בסי' ר"ס ס"ח · ועמ"ש מ"א בא"ח סי' ח' סקי"א דרובא דתליא במעשה בידי אדם לא חשיב רוב · ולענין יוחסין קי"ל דבעי' תרי רובא לכתחלה ב"ש באה"ע סי' ב' סקי"ד · וע"ע מ"ש הסמ"ע סי' י"ח סק"ע וסי' י"ג סק"כ דאין רוב אלא בב"ד ודוק ליישבו דלא לסתור הא דכתב רמ"א בר"ס קס"ג דאזלינן בתר רובא · וע"ע מ"ש ס"ס ל"ז · ובי"ד סי' רכ"ח סל"א וס"כ · וע"ע בשו"ת חו"י סי' רכ"ח · ושבות יעקב סי' נ"ב · ורוב דתליא במנהג לא חשיב רוב ב"ש באה"ע סי' מ"ה סק"ב :

נח שבות

אמירה לנכרי שבות העיקר בא"ח סי' רע"ו ס"ז ועמ"ש המ"א שם בסק"ז ובסי' תנ"ע סק"ב משבות דשבות ובס"ק י"ב והאין מהנין השבותים להדדי · ובסי' שכ"ה סקל"ב ובסי' שכ"ח סקי"ב · ובט"ז סק"ז סי' של"א ס"ו · ובי"ד סי' קמ"א בש"ך סקנ"ג ובסקנ"ט · ועמ"ש ט"ז בסי' קנ"ח ס"ק כ"א ובסי' רנ"ו סק"א ובסי' רנ"ז סק"א · ובש"ך סק"ג בסי' רנ"ז ובסי' ש"ל סק"ד · וע"ע מ"ש כמחבר סי' רמ"ו ס"ה · ובחה"מ סי' של"ח ס"ו · ובאה"ע ס"ס ה' · ועפו"ת תו"י סי' כ"ג :

נט שינוי

אי שינוי לחוד קונה בא"ח סי' י"א ועמ"ש מ"א סק"י · וט"ז סק"ה · וע"ע במ"א סי' קנ"ז סי' תנ"ד ס"ד · ומ"א סי' תע"ג סקי"ד סי' תרמ"ע ס"א · ובי"ד סי' של"ג ס"ג · ובחה"מ סי' שנ"ג ש"ס עד סי' שס"ד · ובאה"ע סי' כ"ה ועיין מ"ש כ"ם שם סק"ז · ועמ"ש המ"א בסי' ק"כ סק"ד :

ס שתיה בכלל אכילה

ענין ברכת המזון לאצטרופי בא"ח סי' קנ"ז · ועמ"ש מ"א סי' קנ"ח · וע"ע סי' תרי"ב אי אכילה ושתיה מצטרפין · וי"ד סי' רל"ח ס"כ · מכל הלין נשמע דשפיר בכלל אכילה אבל בשתיה מים מגימו דקל מאכילה כגון בלילה דקודם התענית דלאכילה צריך תנאי ולשתיה לא בא"ח סי' תקס"ד · וכן קודם תפלה אכילה אסור ושתית מים מותר סי' פ"ט ס"ג · וכן המקבל עליו בנדר כל הזן עלי אסור במיני מאכל ומותר בשתית מים בי"ד סי' רי"ז בי"ע :

סא שקר

האומר דבר שקר עובר אמ"ע מדבר שקר תרחק והמקבלו עובר על לא תשא שומע שוא כמ"ש הסמ"ע בחה"מ סי' י"ז סקי"ב · והאומר לשה"ר על חבירו אם אמת הוא עובר על לא תלך רכיל וגו' ואם שקר הוא גדול עונו מנשוא והוא הנקרא מוציא שם רע · ובשבועת שקר עליו נאמר לא ינקה והדברים באין אש ומים מכלין שבוע' שקר מגלה כדאי' בחה"מ סי' פ"ז ס"כ · והאומר דבר שלא בשם אומרו והוא המתעטף בטלית שאינו שלו גורם לשכינה שמסתלק מישראל ועמ"ש הש"ך בי"ד סי' רמ"ב סקמ"ג · ולא מבעי' גומר בשקר שהוא אסור אלא לטעות נעשה דמחזי כשיקרא אסור וכן הסכים הש"ך בחה"מ סי' מ"ח לדעת רש"י דחיישינן למחזי כשיקרא · וכן אסור להעמיד אחד אצלו בטענתו בב"ד כנראה דיש לו עדים להפחיד לבעל דינו שנאמר מדבר שקר תרחק כמ"ש רמ"א ר"ס כ"ח · ובעל דין המגזם לחבירו והאמת אין אתו צריך הדיין גוער שקר אתה דובר סי' י"ז סי"ב · ומכש"כ להטעות חבירו לפרסם בהנותו או לנוכחו או לנפחה כדי שתהא נראית שמגנה ובזה אסור משום גניבת דעת אפילו לנכרי כדאיתא בסי' רכ"ח וביושראל עובר נמי משום לא תגנבו · וגדולה מזו אחז"ל אם מכבדין לו בערך שלמד שתי מסכתות

יאמר לפניהם איני כדאי לכך אם אין בו · והמוחזק לומר שקר אין מאמינים שוב על נאמנות שלו כדאי' בסי' ע"א אם הוחזק כפרן אבד נאמנות שלו בכל מילי · הכן מצינו דמהני אמתלא לתרץ דבריו עמ"ש באות אמתלא · אמנם אף דהקדמנו שעבירה גדולה לומר שקר לפעמים הותר מכללו כגון הא דאחז"ל למד לשונך לומר איני יודע · וכגון הא דפירש"י בחומש ר"פ וירא וס"פ ויחי מותר לשנות מפני השלום · וגדולה מזו מצינו דאחז"ל מפני דרך ארץ משני רבנן בתלתא מילי במסכתא ובפוריא ובאושפיזא ועמ"ש הסמ"ע ס"ס רס"ב פירושו וא"ת אמאי לא חשבו נמי להא דאמרו כלה נאה וחסודה כדעת ב"ה יש לתרץ דפורי' כמ"ש הלמ"ח וב"ש באה"ע סי' ס"ה · וגם מצינו אי הלכה ברורה בידו ומתירא שלא יקבלו מניה מותר ליתלות באילן גדול · ואף אם הוא במקום סכנה אסור לומר שאינו יהודי אם לא בלישנא דמשתמע לתרי אפי' כדאיתא בי"ד סי' קנ"ז ס"ב · וכדרך שאמר יעקב על שאלת יצחק האתה זה בני עשיו ויאמר אני · וכן בשבועה ע"פ אונס בדרך הזה כגון שבועה לאלהי ישראל לא מגלינו בסי' רל"ב בי"ד ובלבד שלא יהיה חלול השם בדבר וראיה מצדקיהו · וכן נגד מוכס הגזלן הותר הלוע' כמ"ש סמ"ע סי' שמ"ע סק"י · וכן אם דעתו לילך לפרסה מותר לומר לשתים כדאיתא בי"ד סי' קנ"ג ס"ג · וכן להפליג בהספדו של אדם מותר קצת לגזם בסי' שמ"ד וע"פ הטעם שכתב הט"ז שם והיכי דאמרי אמרי ואין למדין למקום אחר ואפי' בשמועה רעה דמוציא דיבה הוא כסיל אסור להוציא דבר שקר מפיו אם לא בלישנא דמשתמע לתרי אפי' כמ"ש הט"ז סי' ת"ב סק"ח · וכבר התפלל דהמע"ה ה' הצילה נפשי משפת שקר מלשון רמיה וישראל מיוחסין על האמת כנאמר ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת וחותמו אמת :

קב שליחות

שלוחו של אדם כמותו בא"ח סי' נ"ג דרשאי אחר לעמוד במקומו להשלים המנין · ולהניח ערב בשבילו סי' ת"ט וסעי"ח סקי"ז וסי' תל"ד · תל"ו לענין בדיקת חמצו · ואם אשתו כגופו נקיים בשבילו סי' שס"ז · ובמ"א סי' תל"ד סק"ט וסי' תרע"ז לענין נר חנוכה סק"ז · ולענין להתיר נדרו וחרם שלו ע"י שליח בי"ד סי' רכ"ח סע"ז וסי' של"ו סל"ו · ולפדות בנו ע"י שליח עמ"ש ט"ז והש"ך סי' ש"ה סקי"א · ולענין תרומות ומעשרות סי' שכ"ח וסי' של"א סכ"ט · ולענין קדושין באה"ע סי' ל"ה ל"ו קמ"א · ושליחות נכרי בחו"מ סי' קפ"ח · ובי"ד סי' קפ"ט ודקי"ל גם יש שליחות לחומרא · ובאה"ע סי' ל"ה ס"ו סי' קכ"ג סי' קמ"א סל"ה · ועמ"ש ב"ש ס"ס ה' סקי"ט · ואין שליח לדבר עבירה בי"ד סי' ק"ס בהגה' · ובחו"מ ר"ס קפ"ב · ועמ"ש הש"ך וסמ"ע שם ומ"ש הש"ך עוד מזה בסי' ל"ב סק"ג · ועמ"ש הסמ"ע סי' רנ"ב סק"י ובש"ך סק"ד · ומ"ש רמ"א סי' שמ"ה ס"ח בהגה' · ומי שהוחזק לעבור אין התגלות להמשלח דברי הרב וכו' סי' שפ"ח סט"ו בהגה' סי' ת"י ס"ח · וגדרי פרטי דיני שליחות המפוזרין בחו"מ שספ"מ · וע"ע בשו"ת חו"י סי'

קס"ו · ושו"ת שבות יעקב ח"ב סי' קע"ד · וע"ע בא"ח סי' תמ"ח בק"ד רמ"א :

סג תלוש ולבסוף חברו

בא"ח סי' קל"ע ס"ז בהגה' · סי' תרל"ע ס"ח ועמש"ש המ"א סקי"א · סי' תרל"א ס"ע · ולענין איסור שבת סי' ש"י ס"ב שי"א ס"ה וה"ע סי' של"ו ס"ה · ובמ"א שם בקי"ד · ובי"ד סי' ו' ס"ז סי' קנ"ה · וש"ס רל"ד סכ"ו לענין גג שמלאו עפר · ור"ס שס"ד בהגה' · ובחה"מ אי הוי כקרקע סי' נ"ה · קנ"ה · ש"א :

סד תנאי

עיקר דיני תנאי לכל הלכותיו באה"ע סי' ל"ח · ושארי תנאים שאדם מתנה מפוזרין הנה ואלו הן מי שיש לו תנאי עם הקהל לעשות מלוה אסור למכור זכותו לאחר בא"ח סי' קנ"ג סי"ב וספ"ב · ובחה"מ ס"ס קמ"ע · וקודם שעושין הקדושה יכול להתנות שלא לבוא לידי מעילה קנ"ג סי"א וסי' קנ"ד ס"ח · ויכול אדם להתנות בנעילה שתעלה לו כל היום סי' קס"ד · תנאי שיוכל להתענות בעירובין סי' של"ג תי"ג תי"ז תקכ"ז סכ"ב · תנאי בתענית ס"ס תקס"א · ודחילוק יש בלשון התנאי סי' תק"ע · ובי"ד סי' רע"ו · הנאי בסוכה סי' תרל"ח ובסי' תרס"ה · תנאי בנדרים בי"ד סי' ר"ח רי"ח ר"כ רל"ב · ונדוי על תנאי סי' של"ד ס"ל ובל"א · ותנאי לענין מקח וממכר בי"ד סי' קע"ד · ובחה"מ ס"ס קפ"ב וסי' ר"ז · ולענין ערבות בהלכותיו מסי' קכ"ע עד סי' קל"א · ולענין מתנה סי' רמ"א · ותנאי בהלואה בי"ד סי' קס"ז קע"ז · ותנאי בדיני שומרין והמתנה שומר שכר ושואל להיות כש"ח וכן לחיוב בסי' ש"ה · ומשאר דיני תנאי הנוגעים לחה"מ עם פ"מ · וע"ע באה"ע מסי' ל' עד סי' ל"ה לענין שידוכים · ובסי' ס"ע כ"ו וס"ז ובסי' קי"ח · ולענין גירושין מסי' קמ"ג עד סי' קמ"ע · ולענין חליצה עמ"ש רמ"א בסי' קנ"ז ס"ד בהגה' · ותנאי בהקדש בי"ד סי' רנ"ה ס"ח · ובחה"מ סי' רי"ב · והעיקר מתנה ע"מ שכתוב בתורה בטל ובממון קיים באה"ע סי' ס"ע · והיכא דהמנהג כאלו התנו בא"ח סי' רע"ע :

מה' תפוס לשון ראשון או לשון אחרון

קי"ל להחמיר ועיין בי"ד סי' רע"ז ס"ו ומ"ש הש"ך ס"ק ע"ו שם · ובס"ק כ"ד · ובחה"מ סי' רי"ח סי"ד וסי' שי"ב סע"ו · ובאה"ע סי' קמ"ה :

סו תקנה

עושין תקנה בציבור שלא לבטל התמיד בא"ח ס"ס נ"ה · ויכולין לתקן שלא יתפללו במקומות הרבה או חוץ לבהכ"נ האחרונים ס"ס קנ"ד · ויכולין הצבור לתקן שלא לקנות את המוכרים מיקרי' השער אף אם הוא לכבוד שבת כמ"ש מ"א בשם נ"צ ר"ס רמ"ב · ובי"ד סי' א' קהל שעשו תקנה בענין השחיטה ועבר השוחט · וע"ע סי' רי"ד · והעיקר בסי' רכ"ח · ועמ"ש ט"ז סי' רי"ח בק"ד · וע"ש של"ד סכ"ב · ובחה"מ סי' א' ב' ס"א קנ"ו קס"ג רל"א מענין

תקנת הקהל ומשאר פרטי תקנות עספ"מ · ועמ"ש הסמ"ע סי' ל"ד סק"ו · ובאה"ע סי' כ"ח סכ"א בהגה' וסי' כ"ב כ"ג · בענין תקנת שו"ם (שפיירא וויררמייזא מגענלא) והעיקר סי' קי"ח · ובדבר דלא שכיח לא שייך תקנה כמ"ש הסמ"ע סי' קכ"ג סק"ה ועשו"ת שבות יעקב סי' ע"ד :

סז תחלתו בפשיעה וסופו באונס

בחה"מ כמה פעמים והעיקר סי' רל"א ס"ו וס"כ וסי' ש"ג ס"י · וה"ה איפכא תחלתו באונס וסופו בפשיעה מקרי אונס עמ"ש מ"א בא"ח סי' ר"ד סק"כ · וכ"ש באה"ע סי' ו' ס"ק כ"ג · ובסי' י"ז סקי"ע :

תושלבע

אנא בריה קלה שבים התלמוד והפוסקים · לבי לחוקקי · לחוקקי ישראל יושבי על מדין משפטים וחוקים · יודעים המה כי כך דרכה של תורה · במקום א' עניה ובמקום א' עשירה · ע"כ הכל חייבין בראיה ע"פ מחזה אברהם החוזה ומורה · להדן ומורה · איזה דרך ישכון אורה · וה"ה כמנין פת לח"ם על שולחן וסעדו לבכם ואל תאחרו :

לפרט ואקחה פת לחם ואחר תעבורו ·

הק' אברהם ב"א וואלר שטיין היושב על כסא הוראה בק"ק שנאטיך והמדינה :

תקונים והשמטות

דף	עמוד	שורה	תחת	צ"ל
במכתב השני			יסי עמו	יבי ס' עמו
· ·	· ·	·	אשר בקסס	אשר בקש
ז'	ב	ח'	חֶפֶשׂ מְחֻפָּשׂ	הֶפֵּשׂ מְחֻפָּשׂ
· ·	· · ·	ט	כמו אש גאותו	כמו אש קנאתו
· ·	· · ·	יח	עוד יוסיף כשלטן	עוד יוסיף כשוטן
· ·	· · ·	יט	על שפתי לבון	על שפת לשון
ג	ב	ד	בהסכת הכתובים	בהסכת הכתובים
· ·	· · ·	ט	יבוארו הפוסקים	יבוארו הפסוקים
ד	א	יז	מראש הזו גאונינו	מראש הזו ראש גאונינו
· ·	· · ·	כח	חסר קורטוב	יחסר קורטוב
· ·	ב	כה	בביאורי	בביאורו
ס	א	טו	כ"ס	בס'
ו	א	ד	ולחלק איצטריך קרא	ולחלק לא צריך קרא

סוגיא	שורה	תחת	צ"ל
ב	ח	נ"ג :	ל"ג :
ב	יט	תוס' ד"ה רצות	תוס' ד"ה רואה
ג	ד	שבועות כ"ז · ירושלמי שבועות זבחים	שבועות כ"ז · זבחים
...	ה	ותוס' ד"ה לר"י	ותוס' ד"ה ור"י
...	...	נ"ח : תוס' ד"ה אין לוקין	נ"ח : תוס' ד"ה אין לוקין [דף ג' :]
ו	א	משנה ח' בתו' י"ט	משנה [ה'] ח' בתוס' יו"ט
ז	ד	ס"ב · אין עודרין	ס"ב · תוס' ד"ה אין עודרין
ח	ב	יבמות י"ג :	יבמות י"ג ; [נ"ב : ד"ה איסור]
...	ח	מ"ה : תוד"ה השלים	מ"ה תוד"ה אבל השלים
י	ב	קנ"ו · תוס' ד"ה והמנות	קנ"ו · ועי"ש ברש"י ותוס'
...	ג	ה ס' ולהדא הא'	הוס' ד"ה ולהדא הא' [ל"ר : ד"ה כ"מ]
...	ו	[ל"ו · תוד"ה עירב]	ל"ו · תוד"ה עירב [י"ט ועי"ש ברש"י ד"ה דגמי
יג	ד	נזיר כ"ד	נזיר כ"ד (ס"א : ד"ה אי) (ס"ב : ד"ה יצא)
...	ד	ירושלמי פ"ג הל"א פ"ח הל"א	ירושלמי [פ"ח הל"א]
יד	א	פ"ה הל"ב פ"ו הל"א	פ"ה הל"ה [עיין במה"ס ובשירי קרבן]
...	ג	[רש"י ד"ה תו י] ס' כ' ·	[רש"י ד"ה הני] ס' כ' · תמורה כ"ז :
...	ב	תוס' ד"ה	תוס' ד"ה תורה
כ	ה	מנחות [ס' · תוד"ה וכו']	מנחות [ס' · תוס' ד"ה יכול]
כג	ב	רשב"ם ד"ה ואין סכרור	רשב"ם ד"ה ואין סככור
כד	יג	כ"ד : תוס' ד"ה לאיזה [ל"א ·	כ"ד : תוס' ד"ה לאיזה · כ"ה — [ל"א
כד	כא	מ"ח · תוס' ד"ה דר"ע	מ"ח · תוס' ד"ה דכ"ע
כד	כג	רבי יוסי :	רבי יוסי מעילה כ"ב · ותוד"ה כיסין וד"ה דתנן :
כח	ד	ל"ז · ועי"ש ברא"ש	ל"ז · תוס' ד"ה ביום ועי"ש ברא"ש
ל	א	ירושלמי חלה פ"ד הל"ד ועיין במס"ש	ירושלמי חלה פ"ד הל"ד ועי' בפ"מ
מא	ב	תוס' ד"ה שאני	תוס' ד"ה השתא
מה	ז	כ"ט	כ"ט [ס' ·]
נב	א	פסחים ו : תוד"ה ור"ש	סוכה ו : תוד"ה ור"ש
נט	ג	[נ"ג : עי"ש] · כתובות	[נ"ג : עיי"ש] · יומא פ"ב פ"ה · מגילה [ט"ו] יבמות נ"ג : תוד"ה אין אונס · כתובות
סג	ד	רשב"ם ד"ה אין נאמנים וד"ה מודע	רשב"ם ד"ה אין נאמנים וד"ה מודעא
סח	...	תוס' ד"ה עירוב	תוד"ה עירוב · דף קי"ב · תוד"ה ולא
ע	ו	ועי"ש בתוס' ד"ה הולך	ועי"ש בתד"ה הילך קנ"א · תוד"ה אין מחזיקין
עב	א	שביעית פ"א מ"ז	שביעית פ"ז מ"ז
פא	ב	ק"ח :	ק"ח : תוס' ד"ה שאף
צא	ג	תוס' ד"ה א' ·	תוס' ד"ה אי ·
צה	ה	[י"ג · ועי' תוס' סנהדרין כ"ח :]	[י"ג · ועיין תוס' סנהדרין כ"ח : ד"ה וסא]
צו	א	תוד"ה לעדות כהדש	תוד"ה כנה לעדות כהדש
צט	ג	כתובות [ז' :]	כתובות [ו' :]
...	ד	סוטה ג' · תוד"ה ל"ס	סוטה ג' · תוד"ה ל"ס מ"ד :
...	ה	שומר	שומר זכאי' י"ט · ועי' רש"י ד"ה ומנהתפילין
צט	ח	תוד"ה הא מני	תוד"ה הא מני ס"א פ"ד ·
קד	ו	גיטין נ"ה ·	גיטין נ"ב · תמורה ב' : תוס' ד"ה אין
קה	ו	ירושלמי קדושין פ"א ה"א	ירושלמי קדושין פ"א ה"ה
קז	כא	ירושלמי פ"ב הל"ו	ירושלמי פ"ב הל"ו עי"ש בפני משה
קז	כב	תוד"ה בגיטה ועי"ש בתוד"ה בבור	תוד"ה בגיטה דף ע"ט ועי"ש בתוד"ה בביר
קי	יז	בבא קמא נ"א · ס"א · תוד"ה אין	בבא קמא נ"א · ס"ה · תוד"ה אין